ANUL XXV - Nr.20 OCTOMBRIE - NOMBRIE 1979

Carpații

Depósito legal: M. 8.137-1958.

Director: Aron Cotrus † REVISTA DE CULTURA SI ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL Redactor: Traian Popescu

30 NOEMBRIE 1938

CUVINTE

DE SFASIETOARE REALITATE SI ACTUALITATE

CIRCULARA

COMANDANTULUI HORIA SIMA LA ANIVERSAREA UNUI SFERT DE VEAC DELA ASASINAREA CAPITANULUI

Oridecâteori se întoarce această dată pe filele calendarului, sufletele noastre se umplu de durere și revoltă. Cum s'a putut săvârși această groaznică crimă în România? Cum de-a ajuns poporul român în acest hal de decădere încât să lase Țara pe mâna unei asociații de aventurieri și răufăcători, cari i-au ucis pe cei mai buni fii ai săi?

Vinovățiile nu se mărginesc la Rege, la executorii direcți ai crimei, la forțele internaționale ale subversiunii comuniste, la politicienii cari și-au dat consimțământul expres sau tacit din "rațiune de Stat" la săvârșirea crimei, ci se extind în forme și grade diferite asupra totalității naționale. Această crimă nu ar fi fost posibilă dacă guvernanții mișei s'ar fi isbit dela primele abuzuri de o rezistență viguroasă în sânul poporului. Asasinarea Căpitanului reflectă și lipsa de maturitate politică a neamului nostru. Mulți, foarte mulți dintre acei cari nu aprobau politica Regelui n'au avut curajul să se opună fărădelegilor pentru a nu-și primejdui situația. Un popor care nu e în stare să își apere conducătorii firești, oameni cari și-au închinat toată viața lor binelui obștesc, un popor care răspunde la nedreptăți și crime numai cu gemete și cântece de jale, își făurește singur lanțurile cu care mâine va fi ferecat. Fără de "aspra hotărîre a faptei", cum spune Ion Moța, cele mai înalte gânduri nu pot trece pragul istoriei.

Astăzi ne găsim într'o situație asemănătoare, cu deosebirea că tragedia a depășit fruntariile Țării noastre, luând proporții planetare. Astăzi nu se joacă numai soarta neamului nostru, ci soarta lumii întregi. In fond se pregătește ceva mult mai grav: a doua asasinare a lui Christos, asasinarea lui în inimile oamenilor, în Biserica pe care El a întemeiat-o cu prețul sângelui Său scump. Din nou se adună "înțelepți", din aceeași categorie cu acei cari au urzit asasinarea Căpitanului, cari întrebuințând fel de fel de formule, slăbesc capacitatea de rezistență a popoarelor în fața inamicului comun. Și în timp ce acești scelerați pregătesc ruina restului de unanitate liberă, mulțimile sunt îndemnate să se refugieze în lașitate și comoditate și chiar să accepte dominația comunismului în numele "dragostei creștine".

Legionarii cari înțeleg sensul jertfei Căpitanului nu se vor lăsa absorbiți nici de grijile vieții și nici nu vor pacta cu Antichristul. Ei trebue să rămână lucizi, clar-văzători, permanent cu fața la dușman și permanent gata să intervină în lupta de eliberare a neamului, oridecâteori li se oferă prilejul. Energiile lor cele mai prețioase trebue să rămână disponibile pentru lupta finală. Crescuți într'un alt climat spiritual, ei trebue să păstreze intact patrimoniul lor legionar în mijlocul unei lumi pervertite de bunuri materiale.

E foarte rău că în aceste împrejurări tragice când poporul român suferă în cea mai crâncenă robie din istoria lui și când se cere mai mult ca oricând unitate și eficacitate, mulți legionari s'au răslețit. Dar dacă cineva se gândește serios la regrupare, aceasta nu se poate face decât pe linia frontului. Divergențele nu desființează nici obiectivul comun și nici obligația de a lupta. In focarul lui ne vom regăsi cu toții și în văpaia lui se vor topi toate divergențele, toate delăsările, păcatele și erorile. Iată un moment sublim, un moment mare, când lupta Legiunii se confundă cu lupta omenirii întregi, și când fiecare poate să-și arate vredniciile, fără teamă că i le poate întuneca cineva.

Căpitane, coboară în mijlocul nostru și ne poartă în bătălie ca la Berești, la Cahul, la Neamț și Tutova, la Arad și Teiuș, la 3 Septembrie și 21 Ianuarie, pe front și în ciocnirile fără număr cu asupritorii de astăzi ai Țării, iar Tu, Arhanghele Mihail, întindeți aripele ocrotitoare asupra oastei legionare, insufla-ne încredere când inimile noastre șovăesc și fă ca să renască din firavele speranțe o Țară mândră, puternică, "frumoasă ca un soare și ascultătoare de Dumnezeu".

30 Noembrie 1963.

Trăiască Legiunea și Căpitanul!
Horia Sima
Comandantul Mișcării Legionare

ASASINAREA UNUI CREZ

- O CRIMA ÎMPOTRIVA UMANITATII -

CORNELIU Zelea Codreanu, acest indrumător de suflete, maestrul vieţii noastre, al unei generaţii intregi, a fost asasinat la 29/30 Noembrie 1938 in Ţara Românească, pe pământul străbunilor lui pe care el i-a cântat şi ei prin cântecul lui ne-au binecuvântat sufletele noastre.

A fost asasinat sub invinuirea infamă de "trădător de ţară", el care şi-a consumat viaţa pentru binele României, pentru ca să-i deschidă porţile viitorului către o soartă mai bună şi să-i asigure in faţa tronului lui Dumnezeu un loc după măsura sufletului său neprihănit.

Legile ţării au fost schimbate peste noapte pentru ca să i se găsească vină şi să i se poată inscena procesul acela mişeinic, cu şedinţe secrete, ascuns de ochii nefericitei noastre naţiuni căzută pe mâini ucigaşe de venetici; acel proces cu uşile'nchise, care rămâne pururi deschis in sufletul românesc, ca o mărturie in faţa conştiinţei umanităţii.

A existat acum un sfert de veac o crimă impotriva umanităţii şi impotriva lui Dumnezeu, pentrucă lumea a consimţit s'o treacă sub tăcere.

A fost asasinat un om care purta in suflet chiar idealul lumii, un martir al Arhanghelului Mihail, pe care românii il pomenesc in rugăciunile lor.

Cine este autorul moral al acestei crime oribile?

Noi il arătăm astăzi omenirii denunţându-l acelor instanţe create in actualitate de insuşi el, criminalul, perfid arbitru al "păcii", mentorul de totdeauna al ideilor "umanitariste".

Speculând pe paradoxe şi polarităţi doctrinare, el işi rezolvă ţelurile promovându-şi interesul din adversităţile dintre ideologii şi popoare, urzind in tihnă pânza instăpânirii sale peste lume ca un palanjen apocaliptic.

Noi nu deschidem problema antisemită nici astăzi şi n'am deschis-o nici ieri. Corneliu Codreanu, invinuit ieri de antisemitism, el n'a fost antisemit.

El a reprezentat doar un fenomen de viaţă românească, soluţia salvatoare pentru un neam ameninţat in fiinţa, in pământul şi viaţa lui, de avalanşa colonizatoare a unui neam străin care venea să-l cucerească in mod clandestin.

Şi dacă Codreanu a pus ieri in ţara românească problema iudaismului, e pentruca ea a existat. Dar el a pus-o ca un indrumător pe linia de viaţă creştinească.

Pentru el antisemitismul nu se punea pe plan rasial, biologic, ci pe plan etic, spiritual. El niciodată nu s'a gândit la distrugerea poporului evreesc, ci la refacerea poporului românesc; la refacerea lui morală; la refacerea omului prin crearea unui mediu sănătos. Acest "om", dacă era român, era prin aspiraţii, iar nu neapărat prin sânge.

Au existat turci (instructori legionari) şi unguri şi chiar evrei (crestini insă) care au dat insăşi proba morţii lor pentru credinţa legionară.

Textele lui Codreanu unde tratează despre problemă nu sunt o probă de atitudine rasială, ci expoziţia etnografică a situaţiei teritoriului românesc, problemă care a fost expusă istoric de Vasile Conta şi Mihail Eminescu, cu toată pleiada de scriitori şi oameni de răspundere in neamul românesc din secolul trecut şi acesta, cu iminenta exigenţă a unei soluţii sociologice a problemei. Se cerea o soluţie la aceasta problemă, care era un răsboi al neamului in faţa căruia generaţiile anterioare n'au capitulat, ci doar guvernele politicienilor români de după răsboi o ignorau; şi in plus erau susţinute, din interese financiare, chiar ostracismul impotriva elementului românesc şi, cum spuneam, arbitrarietatea la care s'a pretat justiţia ţării sub regele Carol II cu guvernele sale, sucursalele iudaismului internaţional, fie ele democratice (cazul lui I. G. Duca), sau dictatoriale (cazul lui Armand Călinescu).

Cum exista deci o problemă, care istoric cerea o soluţie (acest element eterogen constituia o invazie lenta dinspre Galiţia, ajungand pana la 10 % din populaţia ţării) se pune intrebarea dacă soluţia programului lui Codreanu era umană. El zice:

"Să nu vadă nimeni in noi nişte opresori ai altor popoare (...) Criteriul in virtutea căruia un Stat poate să ia măsuri restrictive impotriva unei minorităţi nu poate să se bazeze nici in aversiunea rasială nici in cea religioasă. Principiul trebue să fie: pericolul pe care acea minoritate il reprezintă pentru viaţa şi libera desvoltare a naţiunii (...) Problema jidovească nu naşte deci din ura rasială. Ea naşte dintr'un conflict intre jidani şi legile şi ordinea naturală in care trăesc toate popoarele lumii (...) Consistă in a infrange această lege naturală a teritoriului. Ei au pus stăpânire pe teritoriul nostru şi prin asta sunt infractori..." ("Pentru Legionari"). Şi ca soluţie practică in aceasta problemă, formula sa e inscrisă in "Cărticica Şefului de Cuib:

"România a Românilor. Pentru Jidani, Palestina". (Natural, pe vremea aceea nu exista "Statul lui Israel". Acest concept nou, desigur astăzi ar fi impus să pledeze cauza nefericitului neam palestinian, pe care numai Cristos il mai poate salva.

Dar şi Jidanii, pentru formula de mai sus il pot numi pe Codreanu pre-sionist.

O simplă logică şi bună credinţă indică, pentru oricine, că toată lupta aceasta nu există nimic de "inuman" antisemitism.

Ceeace a fost inuman e acţiunea acelor partide româneşti, sucursale ale iudaismului internaţional (şi acesta există, că in Israel in actualitate se fac Congrese pentru "desiudaizarea" lumii), partide care, in cazul lui I. G. Duca, au dizolvat Legiunea şi in cazul lui Armand Călinescu, au asasinat pe Codreanu.

In faţa străinătăţii, natural, infamia acestor partide ale interesului personal şi spolierii, era impodobită foarte bine cu acele gratuite acuzaţii contra Legiunii că era "antidemocrată", in timp ce ele uzau de cea mai flagrantă desconsiderare a legilor şi Constituţiei ţării pentru a putea ataca pe Codreanu.

Dar in planul vieţii naţionale, care era soluţia lui Codreanu in zisa problemă?

Codreanu spune: "A rezolva problema jidovească, nu-i altceva decât să rezolvi problema politicianismului" (PL).

Şi ia acele iniţiative româneşti in spirit creştin care aveau ca finalitate de a invinge spiritul talmudic in planul moral; adică, in toate manifestările umane şi sociale; spre exemplu, comerţul fundat in dragostea creştinească pentru aproapele; făcând in acelaş timp educaţia naţională, pentru a schimba in românii inşişi acea mentalitate şi practică generală in această materie fundate până atunci in ura intre oameni, in specularea şi exploatarea omului de către om.

Daca această speculare e tipic de natură iudaică, apoi nu-i un motiv de a acuza spiritul legionar de "antisemitism". Codreanu nu se ridică impotriva poporului evreu cu această etică a sa, ci impotriva spiritului iudaic; şi numai ca o consecinţă; scopul său principal este de a lupta contra posibilităţii de infiltrare a acelui spirit la conducerea Statului românesc, pentrucă el vorbeşte de "rezolvarea problemei politicianismului", adică să schimbe cu etica sa unele false structuri statale care dădeau posibilitatea omului politic incorect sa speculeze in politica, aşa cum se intampla in comerţ sau in orice alt plan al vieţii.

Astfel, nu numai că nu este antisemit, Codreanu, dar nici măcar nu există ca problemă in Legiune "antisemitismul", pentrucă Legiunea este o etică şi in repertoriul Eticei, "antisemitismul" nu există ca problemă. Ceeace in Etică există ca problemă este "iudaismul", care e "o maniera de a fi" ce se opune ethosului creştinesc. Problema poporului evreu, adică "antisemitismul", nu are decât un caracter local şi momentan, care se resolvă in mod automat in planul Dreptului Internaţional prin acea formula pe care cea mai simplă logică o admite: "Romania a Românilor. Pentru Evrei Palestina".

Afirmând deci Codreanu idea care — i condiţia insăşi a intoarcerii din Diaspară, o finalitate a poporului evreu in definitiv, este absurd să-l acuzi de doctrinar al antisemitismului in România. Aceasta diaspora, care poate e o ispăşire istorică, va trebui să se termine odată, ca o eliberare a acestui popor din păcatul pe care il săvârşeşte incălcând legea de viaţă a altor popoare; au dovedit-o peste tot, pentrucă evreii nu s'au limitat la condiţia minorităţilor care desigur trebuesc protejate, ci s'au substituit insăşi conducerii popoarelor care s'au primit in sânul lor cu ospitalitate. Iar in Romania in special, au cucerit totul. Până şi Coroana Ţării, instaurand epoca lui Irod.

Legiunea a rezolvat această problemă prin simplul fapt al infiinţării sale, punandu-şi ca finalitate "omul nou" şi "naţiunea innoită", adică etica creştină trăită, dând un tip nou de om prin imitarea vieţii Mântuitorului Cristos, Mesia, care pentru creştin e viaţă şi piatră fundamentală, iar pentru jidani o idee, o abstracţie (poate şi pentru ei o piatră, dar nu fundamentală; şi nici de incercare; ci o ultimă aspiratie; Maschiah).

Pentru legionar deci, luându-şi el prin legământ nou această misiune creştină, că va duce lupta până la martiriu in contra tendinţelor anticreştine şi triunful asupra acestora prin purificarea sufletului românesc, "natiunea innoită", dispare iudaismul prin el insuşi, cum dispare umbra in faţa luminii.

Codreanu, in speţă, a apărat cele trei idealuri istorice ale poporului românesc; teritoriul, viaţa naţională şi credinţa creştină. Şi s'a intâmplat că s'a intâlnit in toate aceste câmpuri cu inamici contra fiecăruia din aceste idealuri; elementul eterogen, politicianismul şi o "elită" eclesiastica deformată.

Asta explica dece s'au intors impotriva lui toţi difamatorii. Şi care au fost defăimările?

Ele au indicat exact cele trei idealuri şi deasemenea situaţia acestor calomniatori care au atribuit lui Codreanu ceeace ei erau in fond: "Xenofobi" (pentrucă ei erau anti-români, iar nu Codreanu "antisemit"), "trădători de ţară" (pentrucă ei au predat ţara inamicului câţiva ani după ce au asasinat pe Codreanu sub insăşi această acuzaţie. Iar Carol II ar fi mai şi spus, predând Basarabia ruşilor, că lui "ii ajunge palatul regal"); in ceeace priveste acuzaţia de "teroristi", cu acest slogan asasinii lui Codreanu justificau in faţa lumii insusi actul lor scelerat. (Victime cu miile şi cu milioanele invoacă (Liga Internatională contra Antisemitismului". Să fie ei liniştiţi Rabinul cel mare Moses Rozen şi Filderman şi Bloch. N'a existat nicio victimă de care să fie responsabilă Garda de Fier. Toate Instanţele Judiciare, până la Nüremberg, au dovedit-o).

Apoi cât era Codreanu de "necreştin", şi cât a fost Biserica oficială de "creştinească" (calificând dinamismul legionar de "violenţă"), Istoria espune că insuşi Patriarhul ţării i-a pus lui Codreanu cununa de martir, dar nu din capul unui Sinod ci dela presidenţia unui Guvern asasin. Atâţia erau deci duşmanii Legiunii câte erau şi păcatele vieţii publice româneşti; pentrucă Legiunea era o atică ingloband toate manifestările vieţii, acele păcate s'au arătat in luptă cu această etică şi deaceea atâţia inamici. Ele au fost acel "anti"... cu care s'au ridicat impotriva aceluia care prin forţa lucrurilor, aşa a fost să deprezinta dreptul pământului strămoşesc, viaţa naţională specifică şi credinţa.

Codreanu iubea pământul stramosesc şi a fost declarat "antisemit"; iubea naţiunea română şi a fost declarat "trădător de patrie"; şi iubea pe Dumnezeu şi Patriarhul Ţării şi-a intors faţa dela el.

Au fost atâtea defăimările contra lui Codreanu poate pentru a obliga la apararea lui şi cu asta sa se stabilească soluţia la problema unei naţiuni ameninţată in existenţa sa fizică şi morală de o imigraţie străină clandestină constituindu-se in minoritate etnică deosebită de toate celelalte prin finalităţile ei oculte de agresivitate şi cucerire, natural sub masca "umanitarismului internaţionalist".

Deci soluţia pe care a dat-o Codreanu la aceasta problemă, unică in lume prin gravitatea pe care o prezenta in sânul neamului românesc (şi se stie in ce mod au rezolvat-o alte popoare in istorie), a fost o soluţie eminamente etică, de o aşa de inaltă concepţie că o poate subscrie nu numai orice conştiinţă curată, ci deasemenea calomniatorii şi Statul lui Israel insuşi.

Daca a existat un răsboi mondial pe tema antisemitismului, cel puţin umanitatea să ramână după acest rasboi cu o concluzie; o cer atâtea sacrificii care au fost; şi evreii au oferit tragice sacrificii. Suferinţa lor, credem noi, nu a avut ca sens ca ei acum să-l calomnieze incă pe Codreanu (aruncându-i in spate progromuri imaginare, ca domnul Bloch in "Droit de vivre" prin gura marelui rabin Moses Rozen) când el a fost un martir al Creştinătăţii şi un sfânt pentru neamul românesc. Suferinţa evreilor din ultimul război are alt sens: de a fructifica un nou ideal pentru ei in lume, care sa-i orienteze către jertfa Mântuitorului.

E o concluzie pe care o găsim, cu câţiva ani inainte, in Corneliu Codreanu:

Este acel "triumf etern născut din martiriu", cum spune el. Este concluzia doctrinei şi vieţii lui. La ea a ajuns in luptă cu iudaismul şi este o invaţătură pentru secolele viitoare, intr'o nouă aşezare a lumii care va veni dupăce se vor retrage valurile acestui diluviu de durere din sufletul umanităţii.

Soluţia in problemă, strict etnografic pe care o dă Codreanu, e o soluţie legitim umană pentru o naţiune care se găsea etnografic in secolul XX in starea Spaniei din timpul Regilor Catolici ce-au expulzat pe jidani. Această situaţie in timpul primului răsboi mondial ia aspectul unei adevarate invazii, in special dinspre Galiţia, şi o demontreaza cifra de două milioane de jidani in Romania intre cele doua razboaie, la douzeci de milioane de locuitori.

Rezistenţa lui Codreanu a fost morală, opunându-se acestei invazii; şi nu cu armele cum ar fi făcut-o orice popor din lume in fata unei invazii străine, ci cu crearea unui mediu profund etic, unde armele oculte ale speculaţiei iudaice să nu aiba eficacitate.

Şi pentru aceasta Codreanu a fost condamnat şi asasinat.

Natural că problema nu a fost tratata şi nu se tratează loial, ca un litigiu etnic care a existat intr'un anumit moment al istoriei unui popor şi care cere o soluţionare, ci s'au luat şi se iau in considerare numai calomniile şi analogiile injuste cu vreo altă ţară in care a existat un om politic ce a supus pe evrei unei metode inumane.

Astfel stă, până azi, aceasta figură istorică a poporului românesc sub acuzaţia de "filonazism" ori "fascism" (natural ca sunt pigmeii politicianismului aceia care-l acuză, aceiaşi care după aceea au vândut ţara bolşevismului pentru ca să o supună imperiului lui Anticrist).

Dar despre "filonazismul" lui Codreanu a scris clar Ion I. Mota, care era insuşi cuvântul Mişcării Legionare:

"Da, Germania, dar nu Germania lui 'Deutschland über alles". Faptele după aceea au demonstrat această poziţie.

Corneliu Codreanu a fost asasinat, două zile după intâlnirea dela Bergdesgaden intre Carol II şi Hitler. Şi din Germania Carol a dat telegramă lui Armand Călinescu de executarea asasinării. Armand Călinescu bineinţeles l-a aşteptat pe el să vină in ţară. Cum ar fi putut avea Carol curajul acestei fapte dacă nu era in asentimentul lui Adolf Hitler pentrucă acea intâlnire a marcat supunerea lui şi a politicei româneşti. Axei.

Iată cât era de "nazist" Codreanu; o dovedeşte insăşi această inţelegere dela Bergdesgaden (a se vedea "Preliminariile" la al 2-lea răsboi mondial", de Grigore Gafencu).

Iar la 21 Ianuarie 1941, mareşalul Antonescu incepe prigoana impotriva Mişcării Legionare, trei zile dupăce s'a intors din Germania dela intalnirea cu Hitler, declarând in discurs public: "Umbra Führerului e in spatele meu". Iată, cât era Garda de Fier de "nazistă".

Am expus aceste lucruri ca să se stabilească obiectivitatea, nu pentru a obţine vreo absolvire, că nici nu avem nevoie şi nici nu are cine s'o dea.

Omenirea are de gândit mai degrabă la absolvirea ei in faţa armatelor lui Anticrist, care vin sigur, că sunt conduse de aceeaşi mână ocultă care se chiamă "coexistenţa pacifică" intre cele "doua lumi"" (denumire apartinând tot lui Corneliu Codreanu, cand incerca să arate lumii primejdia de moarte care o pândeşte până in zilele noastre. Şi pentru asta a fost asasinat).

Aceasta era uşor dealtfel să se intimple in România (aceasta Românie pe care, dupăcum se vede, in zadar a incercat Corneliu Codreanu s'o smulgă din mâna forţelor oculte ale iudaismului şi masoneriei). Ele aveau la indemână presa, finanţa şi "politicianismul (adică falsa democratie a ideilor egalitare, a outrance", desmostenite de principiul selecţiunii: acea "electiune", exclusivă, ca un criteriu al vietii publice, care promoveaza, canaliile deci, dictatura anonimă a interesului personal şi a exploatarii omului de către om).

Şi ca o nenorocire pentru ţara românească, acele forţe mai aveau la dispozitie şi pe regele ţării, acel concubin scelerat al evreicei Elena Wolf-Lupescu.

Iată dece şi de cine a fost ucis Corneliu Codreanu. Iată o crimă impotriva umanităţii. Pentrucă mobilul ei a fost internaţional.

Pentrucă execuţia a fost din ordinul internationalei iudaice (a se vedea scrisorile Herenguer). Şi după tot ritualul masonic. Iar victima; purtătorul de cuvânt al unui ideal etic, al unuii ideal al umanităţii.

In faţa conştiinţei umanităţii rămâne deschis acest proces al asasinării unui crez: moartea lui Corneliu Codreanu.

Şi va veni să depună in numele lui neamul românesc de totdeauna.

Vor veni să mărturisească munţii despăduriţi şi satele lăsate in ruină. Va veni martor Canalul Dunării, cimitirul naţiunii române pe care l-a cerut evreica Ana Pauker lui Stalin. Şi omenirea intreagă va depune pentruca e vorba de o *"crima impotriva umanităţii"*.

O crimă impotriva unui neam de omenie, impotriva unui om mărinimos care vru să-şi ducă neamul pe căile lui Dumnezeu.

Fără indoială că se vor fi bucurat cei care l-au ucis şi vor fi zis cum au zis părinţii lor de fiecare dată când işi ucideau profeţii cum au zis când l-au spânzurat pe cruce pe Cristos: am "scăpat de El".

Şi s'a văzut că n'au scăpat nici de profeţi şi nici de

(*Urmează pag.* 10.)

ADEVARURI CARE TREBUESC AMINTITE

de Pamfil SEICARU

CHIAR in epocile liniştite ale istoriei (epoci in care aşezările societăţii par definitive, ingăduind unele timide imbunătăţiri) sunt apariţii cu totul rare gânditorii politici care să poată intrezări marile mutaţii social-economice pe care le rezervă viitorul. Bine inţeles, aceste anticipări nu sunt tributare unei ideologii dat fiind că toate ideologiile sunt vremelnice şi implică o prea mare doză de lipsă a acelei *obiectivităţi* care impune spiritul de observaţie excluzând sentimente, năzuinţi personale. Această calitate a avut-o Alexis de Tocqueville scriind atât *"L'Ancien Régime"*, cât şi *"La Démocratie en Amérique"*, intrezărind viitorul Statelor Unite, menite să devie puternica fortăreaţă a libertăţii, ţinând cumpănă puterii, in continuă creştere, a Rusiei. Aceste anticipări le făcea la 1835, devenind valabile deabea in zilele noastre.

Tocqueville, care aparţinea acelei aristocraţii care secole a comandat istoria Franţei şi a realizat-o in frontierile ei geografice precum şi unitatea ei spirituală, nu a analizat fenomenul american privit cu ochelarii deformaţi ai sentimentului clasei căreia aparţinea. In *"Souvenirs"* face aceasta mărturisire:

> "Adevărul este pentru mine aşa de preţios şi de rar că nu-mi place să-l pun la hazardul unei desbateri atunci când l-am găsit."

Avem explicaţia acestei surprinzătoare analize a problemei politice franceze pe care o făcea in 1851 ca Ministru de externe, Preşedinte al republicei eşite in urma revoluţiei de la 1848 fiind Napoleon, care, după lovitura de Stat din Decembrie 1852, a devenit impărat al Franţei: Napoleon al III-lea. Cităm din *"Souvenirs"* d'Alexis Tocqueville:

> "O chestiune mai serioasă pe care mi-am pus-o a fost aceasta, care va trebui să fie reprezentată fără incetare: interesul Franţei este ca legătura Confederaţiei Germane să se strângă sau să se slăbească? In alţi termeni, trebuie noi să dorim ca Germania să devină in unele privinţi o singură naţiune sau să rămână o aglomerare rău strânsă de popoare şi de prinţi desuniţi ? Este o veche tradiţie a diplomaţiei noastre că trebue să năzuim ca Germania să rămână impărţită intr'un mare număr de puteri independente; şi aceasta era evident, intr'adevăr, când in spatele Germaniei nu se găsea decât Polonia şi o Rusie pe jumătate barbară; dar este la fel in zilele noastre? Răspunsul pe care il vom da acestei intrebări depinde de o altă intrebare: care este, in adevăr, in zilele noastre, pericolul pe care il reprezintă Rusia pentru independenţa Europei? Cât mă priveşte, care gândesc că Occidentul nostru este ameninţat să cadă, mai devreme sau mai târziu, sub jugul sau cel puţin sub influenţa directă şi irezistibilă a Ţarilor, eu judec că primul nostru interes e să favorizăm unirea popoarelor de rasă germanică, spre a le opune acestora (Ruşilor). Starea lumii este nouă; ne trebue să schimbăm vechile noastre maxime şi să nu ne temem de a da uitării pe vecinii noştri, ca ei să fie in stare să respingă intr'o zi, impreună cu noi, inamicul comun.
>
> Impăratul Rusiei vede bine, din partea lui, ce obstacol ii va opune Germania unitară."
>
> (*"Souvenirs"* d'Alexis de Tocqueville, pag. 227, ediţia din 1943.)

Politica faţă de popoarele germanice concepută de Richelieu şi continuată de Mazarin (pacea dela Westfalia) era să menţina Germania fărâmiţată intr'o mulţime de State, dintre care o bune parte bugetul lor era intreţinut cu subvenţiile Franţei.

Această politică tradiţională a Franţei faţă de Germania a fost distrusă la 14 Octombrie 1806 de Napoleon Bonaparte, prin victoria totală avută asupra armatei Prusiei comandată de prinţul de Hohenlohe; urmarea a fost ocuparea Germaniei de trupele franceze. Această ocupaţie militară a determinat deşteptarea unităţii germane, al cărui tribun a fost filozoful Fichte. In 1808, când Fichte rostea faimosul discurs către naţiunea germană, se auzea in apropiere de Universitate trompetele unui regiment francez cantonat intr'o cazarmă.

Alexis de Tocqueville examina problema raporturilor dintre Franţa şi Germania fără deformări pasionale, din punct de vedere al Occidentului faţă de negaţia lui: Rusia.

In 1929, Aristide Briand judeca, fără elementul pasional deformator, printr'o clară, lucidă analiză, situaţia Europei aşa cum se modelase după primul război mondial. Pentru Aristide Briand problema fundamentală a refacerii Europei, ca element constructiv al unei păci, era să se găsească o soluţie de a pune capăt duelului dintre Franţa şi Germania, pentru a reda Europei autoritatea pe care o deţinea in politica mondială.

Guvernul francez trimite Societăţii Naţiunilor memorandumul lui Aristide Briand asupra organizării unui regim de *"Uniune Federală Europeană"*. La 1 Mai 1930, cunoscând susceptibilităţile Englejilor, in nota adresată guvernului Marei Britanii, Aristide Briand a subliniat respectul lui faţă de *"suveranităţile naţionale"*, subliniind că numai pe un plan de totală independenţă politică trebue să se realizeze inţelegerea intre Naţiunile Europene.

Dacă Nota franceză evita de a prezenta un proect de inlocuire a vămilor interioare şi de a fixa limitele comunităţii, un contur mai riguros de totuşi ca obiectiv economic crearea unei *"pieţe comune"*.

Pentru spiritul politic britanic, era o construcţie logică a juriştilor francezi şi, in acelaş timp, o extensiune a angajamentelor Marei Britanii. Unul dintre colaboratorii cei mai activi ai lui Stanley Baldwin — Omery — a comunicat la Paris:

> "Noi nu putem aparţine in acelaş timp unei Europe şi unei Britanii şi nici Pan-Britanii. Intre cele două, nu există niciun Englez, oricărui partid ar aparţine, care ar ezita să-şi facă alegerea."

Un ziar englez *"Observer"* n'a ezitat să atribue proectului Aristide Briand intenţia de *"a franciza Europa"*, de a asuma direcţia ei intelectuală, proectând frontierele fixate de navigatori in toată amărăciunea greului lor triumf. (Observer, 23 Mai 1930.) Ziarul nu a ezitat să atribue Franţei şi proectul de a *"reconstrui imperiul lui Napoleon"*.

Acest "veto" britanic al guvernului travaist, a fost exprimat de interpretul lui oficial in chip intransigent:

> "Europa nu este azi decât o expresie geografică. Ea nu reprezintă nicio unitate — nici politică, nici economică, nici culturală. Se are impresia că dl Briand *"n'est pas à la page"*... Noi ne temem că principalul rezultat al planului său timid de a deştepta in Italia sprijinul Romei fasciste, care a fost indirect deja solicitat de Daily News şi in câteva State de zonă secundă, teama de hegemonia franceză; in Rusia, teama de o politică antisovietică; in Statele Unite teamă de o politică antiamericană."

Nu a lipsit nici insinuarea unei tocmeli franco-germane, in care concesiile politice ale unei părţi se vor plăti sub formă de concesii economice de cealaltă. Deci, ostilitate fermă din partea Marei Britanii, cu toată aprobarea Poloniei, Greciei, a Spaniei, României şi Cehoslovaciei. Straniu, Italia fascistă cerea imperios participarea Rusiei Sovietice. Guvernul german declara că:

> "Ori ce tentativă de a imbunătăţi situaţia politică in Europa va depinde de aplicarea principiilor de egalitate integrală a drepturilor, a securităţii egale pentru toţi şi armonizarea pacifică a necesităţilor existenţei naturale a popoarelor. Acolo unde condiţiile de existenţă sunt in contradicţie cu principiile, vor trebui găsite sisteme eficace pentru a le modifica. Deci, va fi zadarnic de a voi să construeşti o Europă nouă pe o bază care nu ar putea rezista evoluţiei vii."

In discursul dela 11 Septembrie 1930, Aristide Briand a rezumat, cu o amară ironie, eşecul proectului său:

> "Ideia Uniunii Europene a primit *"un coup de chapeau"* de la poeţi şi aceasta a pricinuit un enorm prejudiciu. Ideia era deja intr'o vitrină. Eu sper să aibă un mai bun loc intr'un muzeu."

Două zeci de ani mai târziu, ideia Uniunii Europene işi face din nou drum. Azi *"piaţa comună"* este o realitate. Dar ironia unui destin, nimeni, dar absolut nimeni, nu a mai amintit de Aristide Briand, precursorul. Dacă proectul lui ar fi fost adoptat in 1930, poate n'ar fi existat Hitler, Europa n'ar fi fost crunt lovită de al doilea răsboi mondial, iar Rusia nu ar fi devenit forţa dominantă in politica mondială, aşa cum i-a inlesnit erorile săvârşite de la 1933 şi până la 1945.

Tocqueville analiza fără pasiune, ci lucid, la 1851 problema raporturilor intre Franţa şi Europa. Deaceea, a examina situaţiile succesive ale politicii internaţionale prin prisma unei ideologii, politica — indiferent că s'ar situa in viziunea de stânga sau de dreapta — va altera acea obiectivitate menită să inlăture erorile posibile de interpretare. Ori cât de mari ar fi calităţile omului politic şi de cultură, de inteligenţă şi de nobile aspiraţii, acţiunea pe care o desfăşoară va fi total greşită. Este cazul lui Leon Blum, continuatorul lui Jean Jaurès la conducerea partidului socialist francez. Pacifist şi antimilitarist, ca şi Jean Jaurès, acţiunea politică a lui Leon Blum a dăunat tocmai păcii pe care o servea. Contesta valabilitatea vechiului adagiu — *"Si vis pacem para bellum"* (dacă vrei pace pregăteşte-te de răsboi).

Guvernele franceze care s'au succedat după 1919 au avut o politică de pasivitate faţă de fenomenul Hitler. Exemplu: restabilirea serviciului militar obligatoriu. Franţa n'a reacţionat. Si nici in 1936, când Hitler a remilitarizat Rhenania. Nehotărârea guvernelor Franţei arăta slăbiciunea militară a Statului a cărei răspundere o aveau. Situaţia internaţională indica, am putea spune cum spunea Byron, că destinul işi schimbase caii. Un element din componenta *"Micei Inţelegeri"* inaugura, in 1935, o tendinţă menită să ingrijoreze Franţa. In Iunie 1935, regentul Iugoslaviei a incredinţat guvernul lui Milan Stoiadinovici, un pregătit economist, care a inţeles să inlesnească ţării lui folosirea la maxim a politicii de troc inaugurată de Schacht, care profita agriculturii iugoslave.

Explicabil, dat fiind că Franţa, preocupată să-şi protejeze ţărănimea contra scăderilor produselor agricole, a inchis frontierele exportului de grâu al României şi de porci al Iugoslaviei. Măsură justificată, dar care lăsa drum liber industriei metalurgice germane să intensifice exportul in aceste ţări.

Dacă politica externă a României nu a suferit nici o deviaţie din sporirea relaţiilor economice cu Germania, Milan Stoiadinovici a inţeles să dea o deosebită atenţie apropierii de Germania şi semnificativă, de Italia. In timp ce ministrul de externe Delbos era la Bucureşti, Staiadinovici era la Roma, unde semna un acord cu Mussolini. Imi amintesc dramatica desorientare a lui Nicolae Titulescu, care işi dădea seama că *"Mica Inţelegere"* incepea să se desagregheze, ne mai formând acea unitate cu greutate de la Societatea Naţiunilor. Iar *"Tratatul de asistenţă mutuală franco-sovietică"* nu a fost de natură să nu neliniştească pe oamenii politici de răspundere ai României.

Quai d'Orsay, la rândul său, inregistra cu legitimă ingrijorare *noul climat* in Europa Centrală şi in Balcani. Autoritatea pe care o avea Franţa in 1919 şi anii următori slăbise; politica internă era dominată de tendinţa partidelor politice de a ţine seama de *"fenomenul sovietic"*. De inţeles. Chiar oamenii politici care aveau o atitudine categoric anticomunistă, aveau un fel de *nostalgie* a dublei aliante care o constituise o asigurare faţă de crescânda putere a imperiului german.

Rusia Sovietică desfăşura in acest sens o intensă propagandă, pe care o finanta. Jules Moch, Ministrul socialist de interne şi secundul lui Leon Blum, a denunţat, cu o documentare care nu ingăduia nici o replică, sistemul de finanţare a partidului comunist francez pe care il intrebuinţa guvernul sovietic. Nu s'au ingrijorat insă prea tare oamenii politici de efectele pe care le puteau avea această propagandă a Rusiei Sovietice in masele lucrătorilor. La 16 aprilie 1936, unul dintre fruntaşii partidului radical socialist, cel mai puternic partid sub a treia Republică, Sarrau, luând cuvântul la cina lunară a ziarelor cotidiene regionale, a rostit o cuvântare plină de optimism, care s'a publicat in toate ziarele:

> "Am consacrat un lung efort tăcut şi sever cu şefii apărării noastre naţionale, examinării inventarului de forţe şi de mijloace, cum şi punerea in lucru a noilor măsuri susceptibile să sporească valoarea, randamentul şi resursele lor. Am avut in cursul acestei acţiuni o satisfacţie profundă, un sentiment reconfortant de incredere şi de uşurare verificând superioritatea mijloacelor materiale, antrenamentul efectivelor noastre şi superioritatea comandamentului nostru."

Era o impresie excesiv de optimistă in ce priveşte armata, la care se adăogă contrastul stărilor de spirit in rândurile lucrătorilor, pe care Sarrau il ignoră.

La 25 Mai 1936, au avut loc primele ocupaţii de uzine. Clasa politică a Franţei n'a fost la inălţimea răspunderilor pe care şi le asumă; nu ezităm să folosim chiar calificativul de... *uşurateci*. Deasemenea, intr'un discurs rostit in faţa Camerii Fasciilor şi al Corporaţiilor, la 26 Mai 1927, Mussolini rostise această anticipare:

> "Intre 1935 şi 1940, noi ne vom găsi intr'un punct crucial al istoriei europene."

S'a dovedit exactă prezicerea, dar acţiunea lui politică nu a fost la inălţimea ei: alianţa cu Hitler i-a fost fatală şi a lăsat moştenire dezastrul Italiei.

Era necesar să recapitulez toate aceste perturbări in politica europeană dat fiind linia politică a României axată pe politica Franţei, căreia i-a rămas fidelă până la Iunie 1940 când s'a produs dezastrul militar al Franţei. Politica franceză din aceea epocă a fost o eroare gravă prin consecinţele pe care le-a avut "Tratatul de asistenţă mutuală franco-rus" semnat la 2 Mai 1935. Laval, ministrul de externe şi-a dat seama de erorile cuprinse in acest tratat şi a isbutit să blocheze mecanismul acestui tratat fabricat de Litvinov, cu concursul lui Beneş şi al lui Titulescu. In discuţiile avute cu Potemkin, Laval a refuzat să subscrie la cererea esenţială a plenipotenţiarului rus: *principiul automatismului*.

La 13 Mai 1935, Laval era la Moscova. După convorbirile avute cu Stalin, Molotov şi Litvinov, Kremlinul a publicat, la 15 Mai, următorul comunicat:

> "Reprezentanţii URSS şi ai Franţei au fost pe deplin de acord să recunoască starea actuală a situaţiei internaţionale, obligaţiile care se impun Statelor sincer ataşate salvării păcii, şi care au manifestat cu toată claritatea voinţa lor de pace prin participarea la ori ce cercetare de garanţii mutuale in interesul chiar al menţinerii păcii."

Prima datorie care le revine: să nu lase să se slăbească cu nimic mijloacele apărării lor naţionale. In această privinţă. Stalin inţelege şi aprobă din plin politica făcută in Franţa pentru a menţine forţa sa armată la nivelul securităţii sale. Era o desavuare fără menajamente pe care o făcea Stalin politicei antimilitariste impusă de el comuniştilor francezi. Cel mai surprins a fost Leon Blum, tradiţionalul antimilitarist, deşi categoric ostil Rusiei Sovietice. In ziarul *"Le Populaire"*, din 17 Mai 1935, Leon Blum publica un articol din care extragem:

> "Nu mi revin! Astfel Stalin inţelege şi aprobă din plin politica apărării naţionale făcută de Franţa pentru a menţine armata la nivelul cerinţelor sale. Dacă Stalin aprobă această politică, el desaprobă deci pe cei care au refuzat voturile lor creditelor extraordinare de război. Stalin dă dreptate, contre noastră, guvernului pe care noi l-am combătut şi al cărui reprezentant la Moscova va reveni intărit cu un certificat de bună purtare."

Surpriza lui Leon Blum este explicabilă. El atribuia lui Stalin acelaş interes pentru pace pe care il avea el, şi nu bănuia ce se ascundea in spatele acestei aprobări. Pentru partidul comunist, desaprobarea antimilitarismului era un ordin de schimbare a atitudinii lor, care se execută şi nu se discută. Urmarea: *comuniştii au devenit belicişti*. Thorez, Duclos, Marty au devenit deodată patrioţi inflăcăraţi. Normal! Partidul comunist este doar o garnizoană ideologică a Kremlinului.

Să lămurim totuşi sensul acestei aprobări aşa de categorice făcută de Stalin inarmării franceze. In cel de al 7-lea Congres Mondial al Kominternului, care s'a deschis la 25 Iulie 1935, Molotov, Preşedintele guvernului sovietic, a dat lectură unui pasaj din *"Mein Kampf"*, in care, Hitler, indică fără nicio reticenţă necesitatea de a inaugura *"o politică de cuceriri teritoriale"*. Hitler a ţinut să precizeze:

> "Când noi vorbim de noi răsboaie in Europa, avem in vedere in primul rând, Rusia şi ţările limitrofe care sunt sub puterea noastră."

După ce a dat lectură acestui pasaj, Molotov a tăcut, lăsând să formuleze soluţia practică a acestei desbateri lui Dimitrov, Secretarul general al Internaţionalei comuniste, in discursul rostit la congres in ziua de 2 August 1935:

> "Pericolul cel mai ameninţător pentru patria noastră proletară este probabila agresiune din partea fascismului rapace german. Dacă noi nu isbutim să intoarcem macazul spre a indrepta forţele lui spre alte ţări, noi nu vom putea să inlăturăm pericolul. Numai un guvern al Frontului Popular poate să se insărcineze să atragă un asemenea atac. Si proletariatul tuturor ţărilor trebue să-şi amintească de datoria lor principală care este să apere patria proletariatului mondial: URSS."

Deci, comuniştii europeni sunt obligaţi să-şi sacrifice

propriile lor țări, pentru a salva Rusia, ferind-o de pericolul ce o amenință. Se spunea odinioară *"Timeo Danaos et dona ferentes"* (mă tem greci și când aduc daruri). De la revoluția din Octombrie 1917, dictonul trebuia schimbat: *"Mă tem de Ruși chiar atunci când îmi aduc daruri"*.

Este necesar să amintesc de o incercare a lui Nicolae Titulescu de a se accepta de România un pact de asistență mutuală cu Rusia.

La 16 Mai, Beneș, din partea Cehoslovaciei și Alexandrovski ministrul Rusiei Sovietice la Praga, au semnat un act de asistență mutuală, *copie fidelă a pactului franco-sovietic*. Era firesc ca și Nicolae Titulescu să aducă în desbaterea camerii un similar pact de asistență mutuală. Normal ar fi fost să depună proiectul pentru a fi desbărut și aprobat. Temându-se de desbateri furtunoase, care ar fi fost stenografiate și publicate în Monitorul Oficial, a încercat pe cale ocolită.

A convocat comisiile afacerilor externe, atât a Camerii cât și a Senatului, reunite, spre a examina proectul. Desbaterile ori cărui proect de lege nu se stenografiază. Intâmplător, făceam parte din comisaria Camerii deputaților, așa că am asistat la ședință. Au luat cuvântul: A. C. Cuza, Octavian Goga, George Brătianu și subsemnatul. Ceeace trebue menționat, a că nici un reprezentant al partidului liberal nu a luat cuvântul și nici din partea partidului țărănist nu s'a ridicat nimeni, ca să susție proectul prezentat de Ministrul de externe și care făcea parte din guvernul liberal, prezidat de G. Tatarescu.

Proectul a fost analizat din punct de vedere al intereselor românești. Pactul de asistență mutuală prezentat avea ceva care îi dădea un aspect straniu. Si iată dece. Franța avea frontieră comună cu Germania, Rusia Sovietică nu avea. Dar nici România nu avea frontieră comună cu Germania. Atunci la ce corespundea acest pact de asistență mutuală cu Rusia? O singură utilitate ar fi avut și anume: România să îngăduie transportul trupelor rusești, menite să vină în ajutorul Cehoslovaciei.

Rând pe rând, cei care au luat cuvântul ca să combată proectul, au subliniat această interpretare a sensului Pactului de ajutor mutual. Nicolae Titulescu, nega. Ce păcat că nu au fost stenografiate cele spuse de A. C. Cuza, Octavian Goga și George Brătianu, care vorbea cu amintirea bunicului din 1878 și a tratatului din 1916-1917, când Sturmer negocia cu von Yagov o pace separată. Expunerea lui calmă, ca o lecție de istorie, în partea finală avea accentul tragicei îngrijorări care îl domina.

Eu m'am limitat să citesc unele pasagii din cartea amiralului Castex *"De Gingis Khan à Stalin"* care examinează această unică posibilitate a Rusiei Sovietice de a veni în ajutorul Cehoslovaciei în cazul unui atac din partea Germaniei. Enervat, Titulescu mi-a replicat:

— "Castex, Castex, cine este?"

I-am răspuns:

— "Amiralul Castex este socotit chiar de marina engleză ca cea mai mare autoritate în materie de tactică și strategie navală, căreia i-a consacrat patru volume, care au și fost traduse în limba engleză. Ceeace este surprinzător pentru mine, e că dl Titulescu ignoră că amiralul este Președintele Consiliului Apărării Franței.

Enervat, Titulescu a exclamat:

— "In condițiile acestea nu se poate discuta." Si a plecat furios.

Din faptul că nici un membru al majorității liberale n'a luat cuvântul, precum și tăcerea reprezentanților partidului Național Țărănist, Titulescu s'a convins că politica sa *"pro rusă"* nu are aprobarea parlamentului. Intr'un moment așa de important, Nicolae Titulescu se întorcea la Geneva, desavuat. Beneș avea însă sprijinul parlamentului.

Pentru a pune într'o și mai clară lumina ciclenia lui Stalin, reproduc această declarație făcută de Kaganovici, secretarul partidului comunist sovietic:

> "Un conflict între Franța și Germania ar ameliora foarte mult situatia noastră în Europa" (Isvestia din 24 Ianuarie 1934).

Fără îndoială că operația lui Stalin s'ar fi impus admirației lui Machiavel "ce frumoasă amăgire" a celor care consumă droga amăgirilor ideologice, refuzând cu îndărătnicie vederea lucidă a realităților.

Polonia, ca și România, a acceptat garanțiile engleze și franceze. Franța a declarat răsboi Germanniei când a fost atacată Polonia, în Iunie 1940. Franța a fost învinsă și România a primit imediat ultimatumul sovietic. Era tragicul rezultat al ideologiilor care refuză să accepte orice realitate. Fără să vreau, îmi amintesc de Leon Blum, prizonierul permanent al socialismului pacifist, incapabil să descifreze realul în tumultul pasional din Germania în 1932. Leon Blum cunoștea la perfecție limba germană și urmărea cu încordată atenție curentele politice europene. Dar ideologia lui anti-nazistă îl împiedeca să vadă exact intensitatea curentului care începea să cucerească masele.

In numărul din 8 Noembrie 1932, al ziarului *"Le Populaire"*, Leon Blum scria:

> "Hitler este acum exclus de la putere. El este exclus, dacă îndrăsnesc să spun, de la speranța puterii."

La 30 Ianuarie 1933, șeful Național-Socialismului este numit Cancelar al Reichului. Apoi, mai repede decât s'ar fi putut bănui, la 7 Aprilie s'a introdus în Statutul funcționarilor *"clauza ariană"* — calitatea de cetățean german era refuzată Evreilor. Era numai începutul. La 25 Aprilie se introduce *"numerus clausus"* în școlile secundare și în Universități, excluderea dela exercitarea profesiei de avocat, de ziarist, excluderea din instituțiile bancare, etc.

Cu atât mai stranii erau aceste măsuri când evreii, în epoca lui Bismark și după el, au fost activi participanți la crearea potențialului economic al imperiului german. Era începutul unei lupte în care fanatismul ideologic era de natură să mobilizeze uri, să creeze Germaniei adversități ireductibile, ducând la catastrofa finală din Aprilie 1945. Și totul spre beneficiul Rusiei Sovietice, ajutând-o să devină stăpână pe teritoriul Germaniei, fixând dominația ei până la 200 km. departe de Rhin.

Dar cum se prezenta situația Europei Occidentale care scăpase să fie ocupată de trupele Rusiei Sovietice? A fost Primul ministru al Belgiei, Paul Henri Spaak, care a zugrăvit situația continentului european:

> "160 de milioane Europeni, trăind din caritatea a 160 milioane de Americani și din teama de 200 milioane de Ruși".

Era deprimantul bilanț al unui răsboi de 30 de ani al secolului XX. Răsboaiele religioase din secolul XVI au reapărut în secolul al XX-lea sub *forma răsboaielor religiilor atee* care sunt zisele *"răsboaie ideologice"*.

Fără îndoială că politica lui Hitler are cea mai mare parte de răspundere, dar nu trebue uitată nici manevra diabolică a lui Stalin de a fi îndreptat atacul — ce îi era destinat — spre Franța, convins că puterea militară a acesteia va fi aceeași ca și în 1914-1918, și chiar dacă n'ar putea obține o victorie, va slăbi așa de tare forțele armate ale Reich-ului încât intrarea Rusiei, în partea finală a răsboiului, ar avea loc în aceleași condiții în care s'a executat intrarea contra Japoniei într'un răsboi de 7 zile) ca să culeagă toate beneficiile, fără nici un om sacrificat. Hitler a fost combatant în primul răsboi mondial, cunoscuse calitățile soldatului francez și de aceea comunicatul dat de Kremlin, în care Stalin legitima și încuraja înarmarea Franței, l-a obligat să nu înceapă un răsboi împotriva Rusiei, înainte de a-și fi asigurat spatele scoțand armata franceză din luptă.

In al 7-les Congres Mondial al Kominternului, decizia luată avea, în consecințele ei, tot ce al doilea răsboi mondial urma să aducă, evident, cu aberantul și zelosul concurs al lui Churchill și Roosevelt.

Totuși, nu trebue uitat — adesea se uită prea ușor tocmai acțiunile cele mai nobile — acțiunea generalului George Marshall de a ajuta Europa rămasă liberă.

F. J. Strauss, în cartea sa *"Défi et réponse — Un programme pour l'Europe"* amintește că:

> "In timpul primilor ani de după răsboi, Statele Unite au furnizat pentru 15 miliarde de dolari alimente și medicamente, materii prime și bunuri de consum. Bine înțeles, acest ajutor masiv nu putea și nu trebue să continue la infinit; cei 160 de milioane de Europeni reprezentau o rezervă inestimabilă de cunoștiințe, de îndemânare, de energie. Tot ce trebuia să facă pentru a se pune la lucru, era o injecție înviorătoare, scânteia necesară să pornească motorul, o mână de ajutor inițială".

Și, în timp ce Statele Unite luptă cu lipsurile Europei Libere, în Statele ocupate de Sovietici se jefuia cu zel de lăcuste, o specialitate rusească.

In Iunie 1947, Secretarul de Stat George Marshall definea astfel această necesitate a ajutorului dat, înaintea studenților Universității din Harvard:

> "Sau Europa primește un ajutor considerabil, esențial cu toate că complimentar, sau se va găsi scufundată într'o gravă criză economică, socială și politică. Ne revine să rupem acest angrenaj infernal, de a reda popoarelor europene încredere în propriile posibilități și în acele ale continentului lor. In prezent, un lucru este clar: înainte ca Statele să poată duce mai departe efortul lor și de a contribui la procesul de asanare a lumii europene, trebue ca țările din vechiul continent să se poată pune de acord asupra priorității a diverselor măsuri de luat.
>
> Ei trebue, în chip egal, să se pună de acord asupra posibilităților propriei contribuții spre a ajuta guvernul nostru să obțină maximum de rezultate".

Cele trei zone de ocupație au fost cuprinse în *"Planul Marshall"*. Ar fi fost cuprinse și țările din zisul *"Pact al Varșoviei"* în planul Marshall, dar Rusia Sovietică le-a interzis. Mazarik, Ministrul de externe al Cehoslovaciei, care a dat adeziunea fără să ceară asentimentul Kremlinului, a cunoscut sfârșitul misterios cunoscut. S'a asvârlit el pe fereastră sau a fost svârlit? O enigmă a politicii rusești!...

Celace trebue stabilit este evoluția politicei americane dela faimosul *"Plan Morgenthau"* (cu aprobarea lui Roosevelt) care prevedea transformarea Germaniei într'o țară pur agricolă, adică, implicit să-i reducă la mai puțin de jumătate populația, la *"Planul Marshall"*, care dădea o puternică și salutară impulsie Europei Libere, deci și Germaniei neocupată de trupele rusești.

Dela Sedan (1871) și până la căderea Reichului (1945), antagonismul dintre Franța și Germania a contribuit în bună parte la deslănțuirea celor două răsboaie, prăbușind Europa care deținea, până la 1914, primatul în politica internațională. Fără îndoială Franța, Germania și Anglia dețin încă un rol important în politica mondială, dar un rol secund, pe primul plan fiind Statele Unite și Rusia Sovietică, obligate să accepte pe al treilea *"super grand"*, China, că le convine sau nu.

Un trecut de secole obliga Franța, Germania și Anglia să-și recâștige prestigiul trecut, într'o unitate federală. *"Europa celor Nouă"*, *"piața comună"*, acceptarea alegerii prin sufragiu universal a Parlamentului European, sunt etapele spre o unitate politico-economică a bătrânului continent. Exact ce contrazice totalmente planurile Kremlinului. Dar dincolo de toate acțiunile subterane ale Rusiei, *procesul de unitate al Europei nu poate fi zădărnicit, fiind o condiție vitală pentru Statele Europei*. Ideia Europei federalizate, care a fost actualizată de dezastrul continentului, amintește o comparație a lui Chateaubriand care compara o coloană care se ridică într'un deșert cu o mare idee care se ridică într'un suflet devastat de o nenorocire și de timp.

Spuneam că ideia unei Europe unite a fost actualizată de rezultatele celui de al doilea răsboi mondial, fiindcă, la 1830, Theodore Jouffroy, în lecțiile asupra stării actuale a umanității privind balanța Europei, spunea:

> "Europa începe să nu mai fie decât o națiune, decând este o Americă, o Asie, o Africă. De această unitate a Europei contra acestor mase și de balanța acestor mase între ele, că Omul de Stat trebue, în prezent, să se ocupe. Ministrul care, ieșind primul din ideile stricte ale patriotismului, va conduce politica țării lui — nu către ținta uzată a măririi țării lui și a înjosirii vecinilor săi — ci în profitul și în sensul uniunii Europei și a civilizație lumii prin uniunea și ideile Europei, acest ministru va fi omul de Stat al secolului XIX și va face puterea și gloria patriei sale, tocmai fiindcă el ar fi renegat dogma patriotismului".
>
> (Jouffroy, *élange philosophique*, p. 101).

Citind programul pentru Europa de F. J. Strauss, mi-am amintit de acest pasaj din Jouffroy. Intr'un climat de prudență, de grije să nu sguduie lenea de a gândi a oamenilor, omul de Stat Strauss are temerarul curaj de a rosti adevărurile necesare spre a proiecta unicul drum de renaștere a Europei. Nimeni să nu se înșele socotind că Germanii se pot considera pe deplin satisfăcuți de dimensiunile economice pe care le-a realizat Republica Federală, resemnându-se cu situația politică redusă ce are în problemele mondiale. Fără îndoială că amintirea giganticei încordări militare a Germaniei sub regimul național-socialist între 1939 și 1945, persistă și nimeni nu uită că cea mai mare coaliție de mari puteri abia a putut să o doboare.

In loc să se adreseze națiunii sale în forme de seducătoare amăgiri, dl. Strauss nu ezită să expună clar problema unității naționale:

> "Dacă voi vă gândiți la reunificare în termeni de națiune, veți speria vecinii, deoarece Germania reunificată ar fi cea mai mare putere europeană la Vest de Rusia".

Iar Europenilor le spune:

> "Această mare Germanie pe care vreți s'o evitați, faceți în așa fel ca ea să fie o parte integrantă a Europei unite".

Germania, cu toate ciunțirile prin ajustările dela Yalta și Postdam, redusă în Republică Federală, numără 65 milioane de locuitori; unită cu Germania ocupată de cele 30 divizii rusești și etichetată "Germanie Democrată", ar totaliza 82 de milioane de germani, fără să mai adăogăm potențialul economic și disciplina lor.

In capitolul *"Germania, problemă europeană"*, scrie:

> "Noi nu vom deveni Germani decât devenind Europeni. In consecință, trebue să interpretăm misiunea Republicei Federale de a apăra drepturile vitale ale poporului nostru în întregimea lui, în sensul unui angajament integral în favoarea menținerii și întăririi voinței noastre de a face Europa și de reluarea ideii integrării europene. Noi suntem responsabili de destinul tuturor germanilor, din faptul că noi ne bucurăm, în această parte liberă a Germaniei, de facultatea de a decide în toată independența asupra chestiunilor interne și externe. Guvernul nostru, legitimat prin alegerea electorilor, are dreptul, și prin aceasta datoria, de a lua măsuri indispensabile existenței totalității poporului nostru. De unde obligația pe care o avem de a insista, cu cea mai mare vigoare, pentru ca compatrioții noștri de dincolo de Elba să regăsească dreptul de autodeterminare. Dar, să nu avem nicio îndoială în ce privește acest subiect: o autodeterminare adevărată, nu poate să fie de acum înainte, pentru noi ca și pentru celelalte țări europene, decât consecința unei comunități de acțiune pe scena politicii mondiale.
>
> "In discuțiile care privesc și vor privi reunificarea, să nu lăsăm niciodată să se creadă că Germania ar putea într'o zi să se resemneze a nu mai exercita dreptul ei la autodeterminare. De sigur, noi trebue să fim gata să nu mai exprimăm revendicările Germaniei la nivelul nostru de Stat suveran și a transfera toate exigențele naționale *"Federației Europene"*, al cărei membri suntem. Dar noi nu suntem dispuși să renunțăm la drepturile și libertățile poporului nostru, să acceptăm împărțirea actuală a țării noastre și acceptarea indefinită a Statu-Quo-ului. Revine Europenilor, de acum încolo, de a construi edificiul unei Germanii care să aibă locul ei întreg, fără să fi renunțat la drepturile ei inalienabile.
>
> "Unii îmi reproșează, înțelegând că pretextez aceste drepturi pentru a bloca calea *"negocierilor"* la sfârșitul cărora Moscova ne-ar acorda liberarea Germaniei Centrale în schimbul unor concesii în domeniul securității.
>
> "Acei care cred în această posibilă soluție ar trebui să-și amintească valoarea pe care o are pentru Kremlin, Republica Democrată Germană, atât în circumstanțele actuale cât și pentru ideologia pe care o reprezintă. Importanța *"zonei"* în sistemul militar al Pactului dela Varșovia se explică imediat prin situația geografică. Teritoriul pe care *"Partidul Socialist Unitar German"* oprimă pe patrioții noștri, se înfige ca un *"ieșind"* în pozițiile din Vest. El poate deasemenea să servească de bastion înaintat în dispozitivul defensiv al URSS ca și de trambulină pentru o agresiune contra Europei Libere. Această agresiune, ori cât de neverosimilă ar fi în zilele noastre, ar deveni de conceput dacă puterea Alianței Nord-Atlantice ar pierde puterea sa de disuasiune.
>
> "Plecând din Germania centrală, ofensiva sovietică ar putea să se desfășoare în patru direcții: la Nord, către Schleswig-Holstein și Jutland, în scopul de a controla accesul la Marea Baltică pentru folosul Sovietelor; de o parte și de alta a autorutei de Halmstedt cu obiectiv, cucerirea Ruhrului și a Mainului, a pădurei Thuringiei către triunghiul Frankfurt prin Rhin și Main, și în sfârșit, regiunea de frontieră sovietică, Cehoslovacia către Nürenberg și München. Posesia Germaniei Centrale asigură Estului avantaje considerabile în cazul unei agresiuni contra Vestului, iar din punct de vedere militar, *"zona"* este în chip egal importantă pentru URSS, datorită potențialului ei industrial".
>
> (Capitalul Germania problemă europeană, pp 168-170).

F. I. Strauss este unul dintre cele mai puternice personalități și dotat cu un temperament de elocvență. Rar se strâng într'o impresionantă unitate ironia jucăușe alternând cu puternica voce metalică ce răscolește până în adâncuri sentimentele cele mai pasionale. Ori în toată expunerea pe care o face asupra reunificării Germaniei, F. I. Strauss frânează marile lui însușiri de orator și utilizează desvoltarea premisei: *nu se poate concepe unitatea germană în termeni de națiune, ci ca o necesitate vitală pentru federația Europei Libere.*

Când expune importanța strategică a zisei "Republici democrată germană", pe teritoriul căreia staționează patru sute de mii de combatanți sovietici, folosește ca punct de pornire al demonstrației pe care o face declarația Ministrului de răsboi al *"armatei populare a zisei republici"*, generalul Karl Heniz:

> "... face parte din primul eșalon strategic al Pactului dela Varșovia..."

(Urmează în numărul 21.)

CERTIFICATE DE BUNA PURTARE

de Nicolae ROSCA

Domnul Penescu ne obligă să intrăm intr'o polemică. Nu ne place deloc acest gen de comunicări, dar Dnia Sa ne provoacă. Ne-a aruncat mănuşa pe care trebue să o ridicăm.

Dece i-o fi plăcând Dniei Sale polemica şi chiar polemica agresivă? Nu ştim. Nu-l pricepem. O fi poate un mijloc de acaparare a atenţiei exilului asupra unui fapt? Socoate Dnia Sa, că a provoca o contradicţie este mai mult decât a nu se scrie nimic despre o persoană? Oare exilul românesc ţinut la un nivel înalt de turbulenţă ar fi mai util noullor activităţi politice ale Dniei Sale?

Dar oricare ar fi motivul, fapt cert este că Dl. Penescu işi descarcă oridecâteori poate desagii polemizanţi şi-i aruncă la picioarele Mişcării Legionare.

In realitate noi nu vrem să-i răspundem direct Dniei Sale. Adică nu vrem să facem polemică pentru polemică. Cum însă Dnia Sa se adresează unui auditor — tineretului român, după cum ne mărturiseşte — incercând să-i explice printr'o interpretare personală şi indepărtată de adevăr, nişte evenimente pe care acest tineret nu le-a trăit direct, vom incerca să lămurim unele din punctele de vedere ale Dniei Sale care nouă ni se par eronate.

Incă nu s'au potolit bine reacţiile născute după faimoasa declaraţie a Diui Catona în care ni se desvăluie adevăratele intenţii pe care le are Dl. Penescu faţă de Mişcarea Legionară — aceea de a sfredeli în nişte răni dureroase, dar strict intime — iată că Dnia Sa reincide. Si reincide intr'o formă vehementă. Ca un fulger apărut pe cerul exilului, vrea să lumineze istoria contemporană şi să o curețe de nişte elemente şi activităţi impure care ar dăuna noului, Dniei Sale, mesianism românesc. Căci a lansat de curând pe piaţă — cel puţin acuma ne-a căzut nouă în mâna — o scrisoare deschisă adresată exilului, intitulată: TESTAMENTUL LUI MANIU.

Că o persoană, militant al unui partid politic, se sbate să intreţină vie şi nepătată memoria şefului său, să-i facă cunoscute în cercuri de opinie cât mai largi idealurile lui umane şi ideile sale politice, este o atitudine frumoasă, lăudabilă, care cinsteşte şi înalţă această persoană. Noi cunoaştem şi apreciem şi la alţii această loialitate pe care am urmat-o neintrerupt, uneori cu sacrificii dureroase, sbătându-ne să facem cunoscută aşa cum este în realitate şi nu cum vor să o desemneze inamicii, personalitatea şefilor noştrii, atât cei dispăruţi cât şi cei ce incă sunt în viaţă. Chiar şi răspunsul de faţă este mânat de acelaş sentiment.

Dar Dl Penescu nu se opreşte numai la această simpatică faţetă omenească. Nu se limită numai la divulgarea idealurilor *maniste*. Mai mult chiar din citirea acestei *scrisori deschise*, nu se desprinde că acesta iar fi fost scopul principal, ci cu totul altul. Dnia Sa intrebuinţează amintirea lui Maniu numai pentru a se lega încăodată de Mişcarea Legionară.

A se lega cineva de Mişcare nu reprezintă un act straniu pentru militanţii acesteia. Dimpotrivă, este pâinea lor cea de toate zilele. Sunt învăţaţi şi deci vaccinaţi, contra acestei epidemii cronice a politicianismului românesc. Dar de data aceasta, Dl Penescu face un salt prea mare. Incearcă o acrobaţie care nu-l şade bine, un salt în absurd, căci fără nici-o jena, Dnia Sa vrea să elibereze, sub semnatură şi garanţie proprie, nişte *certificate de bună purtare*. Unor naţional-ţărănişti, oare? Nu. Unor legionari. Unui grup de legionari simpatici Dniei Sale şi cari ar reprezenta, pe baza acestei simpatii, *Legiunea cea adevărată. Legiunea lui Codreanu*. Cei care nu obţin astfel de certificate sunt *legionarii cei răi, legionarii care l-au părăsit pe Codreanu*. Pe aceştia din urmă Dl. Penescu îi anatemizează.

Cazul este comic. Pare o şagă de gust dubios.

Dl. Penescu s'a introdus în mod furtiv intr'o bucătărie care n-i aparţine şi vrea cu orice chip să se amestece în bucatele legionare. Insă acestea au fost mereu şi continuă să fie încă, preparate după nişte reţete cari sunt proprii numai acestei bucătări. Numai legionarii singuri, cunoscând măsurile şi gusturile lor, pot bucătări aceste bucate, le pot condimenta, şi le pot, eventual, trece prin site. Nimeni din afară nu are dreptul şi nici nu i se îngăduie, dacă şi l-ar insuşi cu dela sine putere, să se amestece în borcanele legionare.

Dar ce urmăreşte Dl. Penescu orbecăind prin bucătăria noastră? Nici mai mult nici mai puţin decât recompunerea unei noui Legiuni sintonizată pe dorinţele-i proprii şi adecuată mişcărilor tactice ale Dniei Sale. Pentru acestea, are nevoie şi de o Legiune curăţită, spălată cu toţi detergenţii democratici şi unsă bine cu vaselină pentru a putea aluneca pe tuberiile întortochiate ale omologărilor politice moderne. Iată însă că în covata în care Dnia Sa freacă de zor pentru inălbirea fracţiunii dizidente legionare, *Legiunea cea bună*, pentru a o aşeza pe piedestalul nouilor ei *nelinişti democratice*, introduce şi nişte ingredienţi foarte agresivi. Şi ne temen că Dnia Sa işi va răni mâinile, dacă nu şi le-a rănit deja.

Este trist pentru camarazii noştrii, cei schimbaţi la faţă de puterea taumaturgică a Diui Penescu, că pentru a fi puşi într'o anumită orbită politică, la care ei, prin trecutul lor, aveau mai mult drept chiar decât Dl. Penescu, acceptă defăimarea Mişcării Legionare, sau cel puţin a unor momente mărețe din viaţa acesteia, la care şi ei au pus umărul cu mult entuziasm şi cu multe suferinţe. Căci argumentele intrebuinţate de Dl. Penescu nu sunt nici măcar originale şi să nu mai vorbim de serioase. Sunt eternele acuzări prăfuite scoase din literatura antilegionară, "Pe marginea prapastiei", spre ex; îmbogăţită şi cu marele aport istoric al *spălăţeilor* comunişti. Monotonie totală, căci acestea au fost deja interpretate pe toate coardele şi cu toate acordurile posibile de toţi *binevoitorii* noştri, incepând cu *antonescienii*, trecând prin *democraţii istorici* şi sfârşind, cum de nu, cu *democraţii populari*. Cu toţii au tras cu arcuşul pe această vioară hodorogită, pe care o sgândără şi Dl. Penescu, furat de sfânta misiune a regenerării Mişcării lui Codreanu. Iată actele de acuzere puse pe fruntea *ne-codreniştilor*: guvernarea legionară din 1940-41, cazul Iorga-Magearu, Ianuarie 1941, totalitarismul legionar, guvernul dela Viena, etc.

Ce să răspundem la toata astea? N'ar trebui răspuns nimic căci evidenţele nu se demonstrează. Ele se impun. Dar pentru asta trebuesc cunoscute la adevărata lor valoare.

* * *

Ce a însemnat guvernarea legionară din 1940-1941? Ce a însemnat guvernul dela Viena din 1944-1945? Să lăsăm istoriei, când se va descotorosi de sgura partidistică ce-o acopere încă, să se pronunţe asupra acestor evenimente. Vom arăta totuş atât Diui Penescu cât şi cititorilor săi, o faţetă a lor şi cea mai importantă, după a noastră umilă părere: şi la 3 Sept. 1940 — după care a urmat guvernarea legionară — şi la 23 August 1944 — după care a urmat guvernul dela Viena — Mişcarea Legionară a ridicat din ţărână un steag, cel românesc, pe care-l frânseseră ruşinos politicienii români.

La 3 Sept. 1940 am primit o Românie ruptă, demoralizată, invinsă fără să tragă un foc de puşcă, batjocorită de duşmanii din'lăuntru şi din afara ei sărăcită de exploatări nemiloase şi îngrozită de perspectivele negre ale viitorului, rezultat al politicei strâmbe dusă de *guvernele noastre democrate*. Această Românie doborâtă de neindemânarea conducătorilor ei, a fost ridicată şi repusă pe linia de plutire naţională de acea scurtă guvernare la care ne referim. Atunci s'a aprins din nou în suflete speranţa, s'a pus în mişcare o intreprindere măreaţă de redresare naţională, s'a oţelit voinţa românească de a rezista viforului ce se abătea peste noi. România a fost scoasă din haos, a încins spada bărbăţiei ancestrale şi şi-a întors pieptul, stăvilar, spre răsărit.

Asta a făcut guvernarea legionară în 1940-1941. Ah!... şi încă ceva: şi-a îngropat creştineşte morţii.

Guvernul dela Viena este consecinţa directă a lui 23 August 1944, când ţara noastră este predată bolşevismului rusesc, într'o acţiune necugetată pe care o realizează *tot politicienii democraţi*, intre care se afla şi autorul de astăzi al "Testamentului lui Maniu". Acel guvern dela Viena, alcătuit în pripă de Mişcarea Legionară — la care au participat cu credinţă şi curaj şi fracţiunea camarazilor noştrii pe care Dl. Penescu, într'o ingenioasă mişcare de prestidigitaţie îi ascunde în manşetă, ridică din nou steagul românesc, terfelit în ţară, pe înălţimile mândriei lui. Lupta contra bolşevismului trece din mâinile armatei române, trădată la Bucureşti, umilită şi dezarmată, în acelea ale micei armate înjghebată în pripă la Viena.

Guvernul dela Viena nu a fost un capriciu şi nicio ambiţie cum susţin unii. A fost o necesitate istorică care va cântări la viitoarea masă a demnităţii popoarelor, căci reprezintă o permanenţă românească în lupta de apărare a Europei. In faţa dezastrului ce se abătuse peste Neamul nostru, Mişcarea Legionară, cu puteri limitate, fără îndoială, a făcut ceeace a crezut că este mai folositor pentru acesta: să se împotrivească să arate lumii că ţara noastră nu şi-a băgat de bunăvoie grumazul în ştreang. Viena este

ultimul strigăt de libertate şi ultimul protest pe care România il aruncă în obrazul acelei lumi nebune ce i-a înmormântat viitorul la Ialta, Teheran, sau prin sălile, pusti acum, ale palatului regal român. Acolo a dăinuit câteva luni încă, o bucată liberă de ţară şi a radiat, ca un far într'o intunecată noapte de furtună, o suavă lumină de speranţă pentru corabia românească, care se îndrepta, cu toate cârmele distruse, spre un destin implacabil. Gubernul dela Viena, spre care-şi îndreaptă ţepile sale Dl. Penescu, pentrucă nu-l înţelege (Dnia Sa înţelege şi admite ca bun numai ceeace se mişcă pe linia şi în folosul *marilor democraţii*) a fost o acţiune de curaj românesc, a fost ultima împotrivire, disperată dacă vreţi, contra bocancului sovietic ce ne strivea ţara. Că acest guvern a avut dreptate şi nu cel din ţară, ne-au dovedit-o desfăşurarea avenimentelor ulterioare, care l-au făcut şi pe Dl. Penescu să adopte atăzi postura pe care noi o aveam încă de atunci.

Că eram aliaţi cu Germania nazistă în această intreprindere? Este drept. Dar era singura forţă la vremea aceea, care se opunea încă invaziei comuniste, în timp ce *marile democraţii*, amantele netrădate ale Diui Penescu, o ajutau pentru a ne sugruma mai repede şi mai vârtos. In realitate *marile democraţii* işi vedeau de interesele lor şi nimic mai mult. Acea Românie mică dela Viena încerca să facă acelaş lucru.

Dacă Dl. Penescu ar fi văzut entuziasmul şi dragostea cu care Românii, refugiaţi sau căzuţi prizonieri în Germania, se apropiau de acest guvern şi cereau o armă pentru a lua parte la această ultimă bătălie a *Numanţiei* româneşti, nu ar vorbi cu atâta uşurinţă, chiar dacă ataşamentele. Dniei Sale la cauza *marilor democraţii*, il obligă să combată această mică insulă de vrere şi de demnitate naţională.

Acestea sunt semnificaţiile reale ale celor două evenimente prinse în focul polemic al Diui Penescu.

* * *

Să revenim şi la cazul Iorga-Magearu. Fără să-şi dea seama probabil, fostul secretar al partidului naţional-ţărănesc, răspunde singur la acuzaţia ce ne-o aruncă: "Dacă ar fi trăit Codreanu nu ar fi căzut Iorga şi Magearu şi nu ar fi avut loc Ianuarie 1941". Este absolut cert ceeace susţine Dl. Penescu. Il felicităm Căderea lui Iorga şi Magearu a fost o consecinţă tragică a celeilalte ucideri, aceea a lui Corneliu Zelea Codreanu. La punerea în scenă a acestei crime mişeleşti şi a multor altora pe care Dl. Penescu le cunoaşte dar nu le pomeneşte — şi aici jocul Dniei Sale nu este corect — au intervenit, mult sau puţin şi cele două persoane pe care le pomeneşte. Intotdeauna cruzimile generează alte cruzimi, provoacă reacţiuni şi situaţii incontrolabile. Iar cruzimile contra Mişcării Legionare s'au practicat permanent, fără frână şi fără consideraţiuni umanitare, de către toate guvernele, *democrate sau dictatoriale*, care cădeau pe capul bietei Românii. Când întreaga ţară a fost presărată cu morminte legionare, când formele de schingiuire şi de ucidere luaseră proporţii deadreptul demenţiale, şi Dnia Sa le cunoaşte tot atât de bine ca şi noi, este incorect să te referi şi să condamni numai moartea a doi oameni. Şi cu celelalte mii ce facem? In ce categorie de atrocităţi le clasificăm?

Circumstantele de atunci, când legionarii căutau şi găseau corpurile mutilate ale camarazilor lor aruncate prin toate coclaurile ţării, puteau provoca o stare de indignare, o explozie de furie, o descătuşare de nervi omeneşti ţinuţi ani şi ani de zile sub presiunea unor fărădelegi strigătoare la cer, cum s'a întâmplat dealtfel. S'a jucat prea periculos cu viaţa oamenilor în acea Românie, şi când *era democrată* şi când *era condusă de dictotorii ieşiţi din rândurile democraţilor*.

Cu asta nu vrem să spunem că Mişcarea Legionară admite împuşcarea lui Iorga şi Magearu. Forurile ei competente s'au pronunţat deja asupra acestor întâmplări. Le consideră ca o greşeală, ca o enormă greşeală, dar justificabilă, omeneşte vorbind, prin tensiunea care se creasе în sufletele legionarilor, la desvăluirea în faţa ochilor lor înmărmuriţi, a urmelor acelui uragan de "ură şi de mişelie" care se abătuse deasupra Legiunii lor. Iar în acest pârjol, pe care nu l-a trăit nicicând Dl. Penescu (nici chiar sub comunişti), au suflat, chiar dacă Dnia Sa o trece sub tăcere, şi cei doi oameni pomeniţi mai sus: Prof. N. Iorga şi Virgil Magearu.

* * *

Ne spune Dl. Penescu că atunci s'a "produs o ruptură în sufletul Mişcării Legionare". Dnia Sa este un neobosit creator de retorică. Este fals ceeace susţine. Intâi, pentrucă nu cunoaşte sufletul Mişcării, îi lipsesc anumite antene, anumite sensibilităţi absolut necesare pentru a-l pătrunde şi înţelege. In al doilea rând, pentrucă este tocmai pe dos. Mişcarea Legionară a rămas strâns unită şi solidară în jurul şefilor ei. Atât de unită şi solidară era, încât a preferat să intre din nou în închisori şi în lagăre de concentrare, a preferat să fie asvârlită pe front în faimoasele unităţi de exterminare, care se cunosc, decât să-şi trădeze loialităţile, credinţele şi destinul.

Tot atât de falsă este şi afirmaţia că "în timpul lui Antonescu, legionarii care nu le aprobau (aceste crime) s'au îndreptat spre partidul Naţional-Ţărănesc". Nu credem că autorul ei ne-ar putea furniza multe nume de astfel de *legionari naţional-ţărănistizaţi*.

Est drept că după 23 August 1944, legionarii au iniţiat contacte cu partidul Diui Penescu, dar nu pentru a-şi alina rănile sufleteşti cu balsamul naţional-ţărănesc, ci cu intenţii mai serioase: a coordona lupta împotriva cutropitorului ţării. Atunci s'a întâlnit, dupăcum ne mărturiseşte, cu Petraşcu şi cu Prof. Manu. Este singurul contact legitim pe care l-a avut vreodată cu Mişcarea. (Episodul Comaniciu a fost periferic. Dl. Comaniciu nu reprezenta şi nu avea niciun mandat oficial dela Mişcare. El avea o ideie fixă: salvarea Mişcării şi a integrităţii fizice a membrilor ei prin camuflarea în partidul ţărănist. Nu înţelegea că nici acesta nu mai avea nicio şansă de salvare posibilă.)

In discuţiile cu Petraşcu şi Manu nu s'a ajuns la niciun rezultat. Nu s'au înţeles. Era de aşteptat. Se întâlniseră faţă în faţă două lumi deosebite, cu două feluri deosebite de a interpreta evenimentele ce ne sdrobeau sub greutatea lor. Unii rămăseseră la 23 August, iar alţii plecau în munţi ca să organizeze rezistenţa românismului.

Aşadar, a fost aceea singura ocazie când Dl. Penescu a stat de vorbă cu Mişcarea Legionară, la nivel serios. Nici înainte — contactul Comaniciu — şi nici mai recent, Dnia Sa nu a sintonizat corect unda. A stat şi stă de vorbă, cel mult, cu fracţiuni de Mişcare, cu dizidenţe. Sunt, ceeace reprezenta pentru naţional-ţărănişti, fracţiunea Tărărăscu, spre exemplu, pe care Dl. Penescu o califică: *transfugii*. Şi este corectă calificarea. Numai că Dnia Sa numeşte *transfugi* pe militanţii ce s'au rupt de partidul pe care-l conducea şi *Legiunea cea bună*, pe cei care s'au rupt de Mişcarea Legionară. Criteriile de selecţie ale Diui Penescu nu sunt deloc riguroase. Iar amestecul în lucrurile ce nu-l privesc şi care-l depăşesc posibilităţile de înţelegere sunt inoportune.

* * *

Agitaţiile Diui Penescu pe temă legionară vor fi sterile. Exact aşa cum au mai fost şi altele în trecut. Mânuind cu dibăcie nişte slăbiciuni omeneşti, s'a încercat de nenumărate ori înfruntarea unei *Legiuni bune* cu alta rea. Şi partidul liberal împreună cu Regele Carol II au lucrat pe vremuri la compunerea unei astfel de *Legiune bună*, centrată pe Stelescu. Antonescu a voit şi el ceva asemănător în perioada 1941-1942, dar s'a lăsat repede păgubaş după cântărirea rezultatelor. Chiar Dl. Penescu — probabil când era Ministru de Interne — işi găsise una, dupăcum ne spune, axată pe Dl. Comaniciu. Aici în exil a descoperit alta, mai simpatică încă şi curată ca spuma laptelui. Se pare că aceste *Legiuni bune* se proliferează ca ciupercile după ploaie. Trebue sa şti numai cum să le cauţi. Şi Dl. Penescu, se pare, ştie.

Este curios că şi în ţară, comuniştii, desigur cu alte metode, s'au învârtit în jurul aceleiaş idei. Dupăcum ne povestesc toţi cei scăpaţi de acolo, în timpul faimoaselor sălbatecelor reeducări, unul din argumentele lor, pentru a slăbi rezistenţa morală a camarazilor noştrii, era că *legionarii cei buni* s'au lepădat, atât în ţară cât şi afară (referindu-se la grupul dizident din exil), de acţiunile criminale şi dăunătoare poporului pe care l-au întreprins Codreanu şi Horia Sima. *Pe cei buni* clasa muncitorească urmă să-i ierte, iar pe *cei răi* să-i distrugă implacabil. Până la urmă i-a distrus fiziceşte pe toţi şi pe buni şi pe răi, căci în realitate asta se urmăreşte.

Nu vrem să insinuăm că Dl. Penescu ar lucra în conivenţă cu forurile comuniste din ţară. Semnalăm numai o coincidenţă transparentă de metode, de acţiuni şi de finalităţi, pe care le-au utilizat *toţi binevoitorii şi regenaratorii* Mişcării.

* * *

Să mai punctualizăm ceva. Când se referă la Căpitan, Dl. Penescu o face, trebue să o recunoaştem, în termeni corecţi. Nu-i cunoaştem alte declaraţii anterioare în această materie, aşa că nu ştim dacă ele sunt născute din consideraţii tactice, sau sunt, în adevăr, sincere. S'ar putea să fie sincere. Referindu-se la Căpitan, Dnia Sa spune că "a întemeiat Legiunea pe trei idei: naţională, credinţa creştină, omul nou". Corect. S'au întâlnit "tineri în Parlament". Corect "Legiunea făcuse progrese repezi şi importante în tineret". Corect. Dar (întotdeauna trebue să fie un dar), Dl. Penescu nu era de acord *cu soluţiile* pe care Corneliu Codreanu voia să le dea problemei evreieşti. Dar

te cunoaşte oare, Dl. Penescu? Ne inclinăm să credem că nu, că nu cunoaşte nici gândirea politică şi nici sbuciumul Căpitanului, cu toate certificatele ce le elibereazä in numele său. Dar cum Dnia Sa lasă atârnat in aer cuvântul, *soluţia*, fără sa ne spună care era, după a Dniei Sale părere, şi pentru a nu fi interpretat după bunul plac al fiecăruia, mai ales că ar putea fi conectat cu *altă soluţie la modă*, i-o vom spune noi. *Soluţia* Căpitanului era simplă. Uluitor de simplă. El preconiza crearea de legi de apărare a elementului românesc in propia lui ţară, unde, după cum recunoaşte şi Dl. Penescu, problema evreiască devenise acută *atât prin numărul lor, cât şi prin puterea lor economică şi a profesiunilor libere invadate de aceştia.* (Noi am mai adăoga că şi prin simpatiile şi militanţele lor comuniste.) Aceste legi — in uz in toate ţările civilizate — care urmăreau să redea poporului nostru inăbuşit o respiraţie normală, ar fi trebuit să fie create de *guvernele noastre democratice*. Pe acestea insă nu le interesa problema, cutoatecă ii recunoşteau importanţa, sau nu le puteau aborda. (Ele aveau alte preocupări mai importante pe vremea, aceea, nimicirea Mişcării Legionare, spre exemplu.)

"Minorităţile conlocuitoare urmează să se bucure de toate drepturile in măsura loialităţii de care vor da dovadă faţă de Statul Român." Citäm din Căpitan. Ce *mare democrat* nu le-ar putea subscrie?

Aşadar *soluţia* la care se referă Dl. Penescu se limita la crearea unui cadru cinstit de convieţuire intre Români şi celelalte grupuri minoritare dela noi, pe baza unor reguli de joc pe care să le urmeze toţi. Dacă Dl. Penescu nu era de acord, treaba Dniei Sale. Problema trebuia atacată in toată realitatea ei. Toată ţara o cerea pe vremea aceea.

* * *

Dar, desautorizările autoritare ale Dlui. Penescu, nu se opresc aici. Ne asigură, pe noi, *Legionarii cei răi*, că societatea viitoare, *marea democraţie* pe care o visează Dnia Sa, ne va respinge, pentrucă suntem *totalitari*. Şi cu totalitarii nimeni nu stă de vorbă. Nu ne simţim vizaţi. Dnia Sa recunoaşte că ideia politică a lui Corneliu Codreanu, in ceeace priveşte organizarea Statului, nu era totalitară. Şi are perfectă dreptate. Aşa este. Cum pentru noi, testamentul politic al Căpitanului este sfânt şi suntem consecvenţi cu ideologia lui inalterabilă, nici noi nu am putea fi ceeace zice că suntem, Dl. Penescu.

Noi dorim insă ca acest gând măreţ al Dlui Penescu, *marea societate democratică in libertate* (dar atenţie, nu cea pe care am cunoscut-o in România, care nu avea nimic nici din democraţie şi nici din libertate), să se realizeze din plin, chiar dacă nouă nu ne va da mâna, pe considerentul *totalitarismului*. Credem insă că furat de entuziasm, Dnia Sa vede lucrurile printr'o prismă prea idealistă. Căci *marile democraţii* occidentale sunt mai pragmatice decât crede Dlui. Acestea işi fac numai interesele lor — aşa cum ar fi trebuit să procedăm şi noi dacă am fi avut o clasă politică bine pregătită — şi nu resping colaborarea nimănui — *nici chiar a totalitariştilor* — dacă li se oferă un ajutor efectiv la un moment dat. Baza relaţiilor internaţionale ale *marilor democraţii* este mai mercantilistă decât o vede entuziasmul Dlui. Penescu. Oare nu au colaborat cu dictatura cea mai sângeroasă pe care a dat-o vreodată istoria, cu bolşevismul rusesc, pentru doborirea duşmanului lor de ieri, Germania hitleristă? Intr'o dare de seamă publicată recent, "Foreign Afairs Research Institute" din Anglia, spune că experienţa marxist-leninistă a costat cel puţin 70.000.000 de vieţi omeneşti. (Soljenitsin susţine că cifra adevărată se apropie de 110.000.000.) Dar asta nu a impiedecat pe *marile democraţii* să se impreuneze ruşinos cu acest monstru pentru a dobori pe altul ce inghiţise, se spune, numai 6.000.000 de suflete. Dl Penescu este, sau un mare ingenuu, sau voieşte să ne cuminece pe toţi cu bolovani.

* * *

Mai avem de clarificat incă un punct din faimoasa declaraţie. Şi dorim ca răspunsul nostru să păstreze corectitudinea pe care o datorăm vârstei Dlui. Penescu, in ciuda aberaţiilor ce le susţine.

Spune, intre altele, că nu colaborăm cu Dnia Sa pentrucă suntem "mai preocupaţi de chestiuni personale decât de cele româneşti". (Adică, dacă nu colaborăm cu Dnia Sa, suntem mânaţi de alte interese decât cele ce le datorăm Neamului nostru. Când Dnia Sa juca hora bolşevismului in ţară, era mânat numai de interese româneşti. Lăsăm cititorilor să judece.) Şi mai afirmă incă: "Se face jocul comuniştilor, care prin *uneltele lor* (sublinierea este a noastră) crează suspiciuni şi conflicte intre exilaţi şi vor să impiedice definitivarea Consiliului".

Domnul Penescu atinge aici cinismul cel mai brutal. Este de neinchipuit că Dnia Sa, cu vârsta care-o are, având cultura politică ce-o are, şi mai ales, cu *trecutul* ce-l are, poate susţine astfel de absurdităţi. UNELTELE COMUNISTILOR care le-au făcut toate JOCURILE nu sunt cei pe care-i semnalează Dnia Sa. Aceştia se găsesc foarte aproape de anturajul, şi din trecut şi actual, al Dniei Sale. Ii sugerăm o rapidă gradaţiune a ochelarilor cu care priveşte evenimentele istorice.

— JOCUL COMUNISTILOR il făcea UNELTELE ce pe calea undelor trimeteau informaţii inamicului cu care ţara noastră incă liberă atunci, era in luptă, *cu comunismul*.

— JOCUL COMUNISTILOR il făceau UNELTELE care, in plin război, cereau Sovietelor declanşarea unei ofensive pentru distrugerea dispozitivului de apărare al ţării noastre, şi a uşura invazia, *comunismului*.

— JOCUL COMUNISTILOR il făceau UNELTELE care la 23 August 1944, in momentul cel mai primejdios al istoriei noastre, arestează Seful Statului, paralizează maşina noastră militară şi oferă ţara invaziei duşmanilor ei, *comunismul*.

— JOCUL COMUNISTILOR il fac incă UNELTELE ce consideră şi sărbătoresc acel blestemat 23 August 1944, ca ziua eliberării României, dând astfel mereu certificate de legitimare regimului de opresiune stabilit in ţară *comunismul*.

Iată in rezumat, cine sunt UNELTELE COMUNISTILOR. In niciun caz ele nu se găsesc in rândurile Legionarilor. Nici a celor *buni* şi nici a celor *răi*. Considerăm această nefericită afirmaţie a Dlui Penescu ca fruct al unei nestăpânite furii.

* * *

Şi totuş, dorim Dlui Penescu isbândă deplină. Dacă acţiunea Dniei Sale este spre binele ţării, i-o dorim din toată inima. Cum noi nu credem insă că salvarea Patriei se poate infăptui cu aceiaşi oameni ce au luat parte şi la incătuşarea ei, vom continua să-l combatem. Căci aşa cum Dnia Sa s'a inşelat la 23 August (sau a fost inşelat căci este tot una), s'ar putea ca şi in viitor să cadă in aceiaşi meteahnă. In orice caz, steagul lui 23 August nu poate flutura in fruntea acţiunii de eliberare a ţării, căci el este infipt şi la Bucureşti.

Dorim deasemeni Dlui Penescu ca infrăţirea şi colaborarea cu camarazii noştrii, *cei buni*, să fie fructiferă pentru amândouă părţile. Dar nici asta nu o credem. Nu asta il interesează pe Dnia Sa. *Certificatele de bună purtare legionară* pe care le emite cu atâta bunăvoinţă poartă o semnătură falsă.

Domnul Penescu işi aruncă undiţa in apele, astăzi tulburate, ale Mişcării Legionare. Mai mult decât a prinde peşti insă, Dnia Sa urmăreşte, credem, innecarea râmelor.

NICOLAE ROSCA

ASASINAREA UNUI CREZ

Cristos. Şi spunem acest lucru fiindcă Mişcarea Legionară, creaţie instinctivă a poporului românesc pentru insăşi mântuirea sa, prinsă in forme şi crescută de Corneliu Codreanu in spirit anti-iudaic, iar nu anti-semit, prevedea pentru Israel nu numai un stat, ci şi o increştinare a lui, şi fixate raporturile ca atare, pentru ca să se plaseze in spiritul Sfintei Scripturi care zice:

"Dar şi aceia (evreii) dacă nu vor stărui in necredinţă se vor altoi, căci puternic este Dumnezeu, să-i altoiască iarăşi... Şi aşa tot Israelul se va mântui, precum este scris: 'Va veni Isbăvitorul din Sion şi va abate necredinţa dela Iacob... Căci decă lepădarea lor a adus impăcarea lumii, atunci ce va fi primirea lor, dacă nu o inviere din morţi?

Şi Corneliu Codreanu a crezut in toate acestea, pentrucă a luptat şi a primit martiriul in numele Sfântului Mihail Arhanghelul, protector al credinţei creştinilor.

ION ŢOLESCU

KAHLIL GIBRAN

MAXIME SI CUGETARI

IN ROMANESTE de Nicolae NOVAC

151

Floarea care creşte deasupra norilor nu se va ofili niciodată. Nici cântecul cântat de buzele miresei dimineţii nu va pieri niciodată.

152

Care dintre noi ascultă la imnul izvorului când mugeşte furtuna?

153

Acela ce aşteaptă să fie rugat pentru a săvârşi un act nobil, nu-l va săvârşi niciodată.

154

Copacul care inşeală viaţa trăind in umbră, când este scos şi replantat in soare, se usucă.

155

Pentrucă a fost născut in teamă şi trăeşte in laşitate, omul se ascunde in şanţurile pământului când vede venind furtuna.

156

Cel rău-intenţionat, nu-şi va vedea niciodată implinit scopul.

157

Care dintre oameni ar putea hoinări pe fundul mării ca şi când s'ar plimba intr'o grădină?

158

Acela care-şi desvăluie insuşi ceea ce conştiinţa ii interzice, săvârşeşte un păcat. Dar şi acela-i un păcătos care işi neagă ceea ce i-a descoperit conştiinţa.

159

Când, in necazuri, cauţi mângâiere la vecinul tău, tu-i dai o parte din inima ta. Iar, dacă el este bun la inimă, iţi va mulţumi; dar dacă-i cu inima de piatră, te va batjocori.

160

Este scurt la vedere acela ce priveşte numai cărarea pe care-o urmează şi zidul de care se reazimă.

161

Vai de acea naţiune care se indepărtează de religie pentru un crez; de cărarea dela ţară pentru aleea unui oraş, de inţelepciune, pentru logică.

162

Mănânci in fugă, dar eşti leneş la umblat. Dece, atunci, nu mănânci cu picioarele şi nu umbli in palmele mâinilor?

163

Piatra morii poate să se spargă, dar râul işi continuă cursul său spre mare.

164

Dreptcredinciosul, are dreptul să se indoiască de dreptate când vede trucurile vulpei triumfând peste dreptul leului.

165

Vai de naţiunea aceea care nu-şi ţese ceea ce imbracă, nu plantează ceea ce mănâncă nici nu-şi tescuieşte vinul pe care-l bea.

166

Dificultatea de care ne isbim in atingerea scopului ce-l urmărim, este drumul cel mai scurt pentru a-l atinge.

167

Inspiraţie este in a vedea o parte a intregului, in partea intregului din tine.

168

Mi-e milă de acela ale cărui buze şi limbă boborosesc vorbe de laudă, in timp ce mâna lui este intinsă spre cerşetorie.

169

Vai de acea naţiune in care fiecare clan pretinde a fi insăşi naţiunea.

170

Cine anume se poate despărţi de tristeţea şi singurătatea lui, fără a suferi in inima sa?

171

Există două feluri de poeţi: unul, intelectual, care şi-a format o anumită personalitate, şi altul, inspirat, care a fost el-insuşi, inainte ca să fi inceput experienţa omenească. Dar, diferenţa dintre inteligenţă şi inspiraţie, este asemeni diferenţei dintre unghiile ascuţite ce rănesc pielea la scărpinat şi buzele diafane ce sărută şi vindecă rănile trupului.

172

Cine poate auzi cântecul câmpiei când urechile noastre sunt silite să inghită larma oraşului?

173

Vai de naţiunea aceea care combate nedreptăţile în visul ei, dar face loc relelor, în trezia ei.

174

Mijloacele de a revitaliza o limbă, stau în inima poetului, pe buzele lui şi între degetele lui. Poetul este mijlocaşul dintre forţa creatoare şi popor. El este firul care transmite noutăţile lumii spiritului spre lumea ce le caută. Poetul este tatăl şi mama limbajului, care merge oriunde merge el. Când ele rămân prosternate peste groapa lui, pierdute şi plângând, până ce un alt poet va veni şi le va ridica.

175

Iubirea este raza magică emisă de magma fierbinte a sufletului care iluminează întreg pământul. Ea, iubirea, ne dă posibilitatea de a înţelege Viaţa ca pe un vis frumos, dintre o trezie şi alta.

176

Viaţa este împărţită în două jumătăţi: una îngheţată, cealaltă în flăcări; jumătatea arzând, este IUBIREA.

177

A crede, e una; a face, e alta. Mulţi vorbesc precum marea, dar vieţile lor sunt asemeni bălţilor stătătoare. Alţii, îşi înalţă capetele deasupra vârfurilor munţilor, în timp ce sufletele lor atârnă în negurile peşterilor.

178

De, sunt mistere în suflet pe care, nici o ipoteză nu le poate calcula şi nici o presupunere nu le poate descoperi.

179

Unii oameni, nu-mi aduc mulţumiri publice pentru aşi exprima gratitudinea ce mi-o poartă, ci pentru a face public înţelegerea talentului meu, astfel ca ei înşişi, să fie admiraţi.

180

Negru, spune albului: «dac'a-i fi cenuşiu, aş fi indulgent cu tine».

181

Vai de naţiunea învinsă care vede în măreţia învingătorului o perfecţiune a virtuţiilor sale şi în ai cărei ochi, urăţenia învingătorului, este frumuseţe.

182

Când oamenii resping ceea ce nu pot pricepe, ei sunt asemeni celor ce ard de febră, ce nu pot aprecia gustul celei mai delicioase mâncări.

183

Olarul poate face o amforă de vin din lut, dar nu poate face nimic din nisip şi din sfărâmăturile din piatră.

184

Părerea de rău pentru cei morţi, s'ar putea să fie un fel de gelozie.

185

Limbile, guvernele şi religiile sunt înjghebate din praful de aur care se ridică depe ambele părţi ale drumului pe care păşeşte magnifica viaţă a omului.

186

Oare n'am supravieţuit foame şi sete, suferinţă şi batjocură din pricina adevărului pe care cerul l'a trezit în inima mea?

187

Credinţa este înţelegerea din inimă, dincolo de necesitatea oricărei alte dovezi.

188

Prosperitatea se realizează prin două lucruri: exploatarea pământului şi distribuirea bunurilor lui.

189

Necesitatea unei explicaţii este semnul slăbiciunii textului.

190

Eul omului consistă din două euri: unul a cărui imagini o cunoaşte el însuşi şi celălalt pe care-l cunoaşte lumea.

191

Durerea care însoţeşte iubirea, invenţia şi responsabilitatea, dă deasemeni şi bucurii.

192

Când omul inventează o maşină, el o conduce; apoi, maşina începe să-l conducă pe el, şi astfel, el devine sclavul sclavului său.

193

Scriitorul care îşi ia materialul dintr'o carte, este asemeni celui ce împrumută bani pentru a-i reîmprumuta la rându-i altora.

194

Zicalele, rămân fără valoare atâta timp cât nu se întrupează în obiceiuri.

195

Vai de naţiunea care salută învingătorul cu fluere şi tobe, apoi se leapădă de el pentru a saluta un alt învingător cu trompete şi cântece.

196

Iubirea este vinul servit de logodnica dimineţii care întăreşte sufletele tari şi le dă şansa de a se ridica spre stele.

(Urmează pag. 16.)

MUNCHENUL SI BASARABIA

de Nicolae LUPAN

IN ţinutul dintre Nistru şi Prut demisia guvernului Cuza-Goga a fost întâlnită ca un preludiu de trist augur în desfăşurarea de mai departe a evenimentelor privind integritatea teritorială şi naţională a neamului nostru faţă de hrăpăreţul vecin din răsărit. O spuneau deschis şi ţăranii din satul meu natal în frunte cu preotul Caisân care de fapt nu făcea nici un fel de politică. Regalist cu trup şi suflet, acest preot de origine rusă privea plecarea forţată a partidului naţional-creştin de la conducerea ţării ca o lovitură de stat, deşi Carol al II-lea se grăbise să asigure Berlinul că această demisie nu va duce la nici un fel de schimbări în relaţiile cu Reichul. Mai mult, noul trimis român în capitala Germaniei obţinuse din partea ministerului de externe al acestei ţări o circulară în care se spunea printre altele: “România are nevoie de o reformă politică cu orice preţ, iar Goga nu e deajuns de puternic pentru a fi reformator”, adăugându-se că demisia lui nu trebue calificată ca un eşec al politicii germane în acest colţ al Europei.

Curtea regală de la Bucureşti s-a grăbit şi ea să vină cu un articol în constituţie care interzicea trecerea trupelor sovietice prin teritoriul românesc, indiferent de pretextul pe care ar putea să-l invoce ruşii. E de la sine înţeles că România avea în vedere Basarabia din care, odată ajunse, trupele ruseşti ar fi uitat să mai iasă, cum le este obiceiul de secole. Asta însă nu l-a împiedicat pe diplomaţii sovietici să declare, atunci când le-a convenit, că amintitul articol din constituţie “interzicea trecerea trupelor sovietice în ajutorul Cehoslovaciei”. Era acelaşi joc de-a pseudodiplomaţia în ale cărei anale s-au păstrat descrise afinităţi sovieto-naziste reciproce din care se vede să Stalin îl aprecia pe Hitler pentru apucăturile lui despotice dictatoriale dar mai ales pentru introducerea în Germania a lagărelor de concentrare, după modelul celor sovietice de exterminare, care prosperau în ravagiile lor, încă de pe timpul când conducător al primului stat socialist din lume era Vladimir Ulianov-Lenin.

Adolescent cum eram, nu-mi dădeam încă seama de rolul pe care îl jucau partidul naţional-creştin şi “Garda de fier” în trezirea sentimentului naţional pe tot cuprinsul ţării. Cât despre Basarabia, aici ele erau privite ca cele mai de nădejde forţe şi speranţe de salvare în faţa “liftelor păgâne”, cum erau numiţi evreii ca principale elemente moscovite. Cu atât mai mult erau de neînţeles măsurile luate de rege privind constrângerea legionarilor şi cuziştilor. Deşi amintita circulară a ministerului de externe de la Berlin punea anumite puncte pe “i”, susţinând că Germania n'are motiv să se îngrijoreze de “întorsătura lucrurilor” din România, când “împotriva “Gărzii de fier”, apropiate nouă din punct de vedere ideologic, se duce lupta”, sperând că “în toată politica sa externă regele Carol va insista asupra realizării dorinţei, exprimate în repetate rânduri, de a intra în raporturi mai strânse cu Germania”.

Astăzi, când vine vorba de politica României în această ordine de idei, ruşii susţin că suveranul român era pentru stabilirea unor raporturi cât mai strânse cu Germania, cu condiţia ca această stabilire să decurgă treptat spre a nu stârni reacţia negativă a populaţiei care în marea ei majoritate era cu “dispoziţii antigermane, ce se menţinuseră din timpul ocupaţiei nemţeşti a României în anii primului război mondial”. E o pretenţie rusească ce nu corespunde absolut realităţii, cel puţin, din Basarabia, ca să nu mai vorbim de Cernăuţi unde numărul populaţiei de limbă germană era ridicat, şi cu care bucovinenii trăiau împreună în cea mai perfectă armonie, cea ce nu se poate spune de ruşii şi ucrainenii dintre Nistru şi Prut. Era imposibil ca să găseşti la ţară un român care să se fi căsătorit cu o rusoaică. Cu atât mai mult o româncă basarabeană care să-şi fi ales ca partidă de căsnicie un rus sau un ucrainean. Pe la oraşe — da, la sate — niciodată!

Afirm, şi sânt în perfectă cunoştinţă de cauză, că atât consătenii mei cât şi ţăranii din satele vecine susţineau politica lui Carol de balansare între marile puteri aflate în vrăjmăşie, crezând că numai aşa vor putea scăpa de invazia bolşevică. Din aceste considerente ei erau gata să-i ierte suveranului chiar şi intervenirea pe lângă Hitler ca acesta să renunţe oficial la susţinerea mişcării legionare şi la relaţiile lui personale cu Zelea Codreanu. Ceea ce ar fi fost un amestic în treburile interne ale României.

Astăzi ruşii susţin că prin acest pretins amestic din partea nemţilor în treburile interne ale ţării noastre, Hitler vroia să-şi menţină influienţa asupra “Gărzii de fier” ca mijloc “de presiune asupra lui Carol al II-lea”, care în problema pretenţiei sovietice la teritoriul Basarabiei era de acord cu Codreanu: nici un fel de concesii!

La 25 aprilie 1938 Ribbentrop atingea în discuţia cu trimisul român Giuvara problema politicii antisovietice a cârmuitorilor români, exprimându-şi solidaritatea deplină cu această politică: “Noi — accentua ministrul de externe german — împreună cu România, înfăptuim apărarea comună împotriva bolşevismului. Deaceea raporturile germano-române trebue să fie excelente”. Să fi fost oare această declaraţie o simplă cochetărie a “politicienilor germani” cu România, cum susţine diplomaţia sovietică, dictată de necesitatea creării unor condiţii dintre cele mai favorabile pentru complotul de la München? E posibil. Un lucru e cert: basarabenii nu vedeau cu ochi buni duşmănia lui Carol faţă de mişcarea legionară, înţelegând această duşmănie ca un atentat contra credinţei strămoşeşti şi ca o slăbiciune în faţa ruşilor.

Era în satul nostru, la moara lui Baboncic, un mecanic german care se împrietenise cu toată lumea şi le spuse odată la nişte ţărani că Ribbentrop l-a rugat pe principele Frederic de Hohenzolern, unchiul regelui român, să-i explice lui Carol că face “o mare greşală” prin faptul că luptă atât de dârz contra “Gărzii de fier” care este un “antipod pentru comunismul din România”. Dar cu toată influienţa sa asupra nepotului de la Bucureşti, intervenţia principelui Frederic n-a dat nici un rezultat.

Interesat de faptul ca România să nu ia o poziţie defavorabilă Germaniei în criza cehoslovacă, Ribbentrop declara prin gura lui Fabricius că Berlinul “nu întreţine nici un fel de raporturi cu Codreanu”. Această veste făcu ocolul Basarabiei, stârnind multă consternare în mijlocul preoţimii care, prin intermediul predicilor, îşi punea la curent enoriaşii, liniştindu-i prin a-i asigura că în România mai sânt şi alte forţe creştineşti ce se opun comuniştilor şi evreilor şi care deasemeni sânt contra stabilirii oricăror relaţii cu Rusia Sovietică: naţional-creştinii, naţional-liberalii, ţărăniştii, etc.

Un singur lucru îi mângâia pe consătenii mei, “un lucru secret” aflat de la acelaşi mecanic german: “în cursul anului 1938 Germania a dat Gărzii de Fier, partidului naţional-creştin şi altor formaţii progermane, ajutoare băneşti în suma de 800 milioane de lei”!

Invăţătorii, preoţii, precum şi alte categorii de intelectuali din Basarabia înţelegeau cu multă strângere de inima faptul că România nu poate ocupa o poziţie defavorabilă Germaniei în problema Cehoslovaciei, lucru, pe care îl explicau ţăranilor în cadrul şedinţelor de la căminele culturale. De fapt, basarabenii în marea lor majoritate nici nu aveau nevoie de asemenea lămuriri. Ei ştiau una şi bună: atâta timp cât neamţul este contra rusului, acesta nu va îndrăzni să se atingă de Basarabia! Şi cu toată antipatia lor faţă de regele “jidovit”, cum era el poreclit în nordul Basarabiei, declaraţia făcută de Carol lui Beneş cum că “România nu poate să se amestice într-un eventual conflict armat între Cehoslovacia şi Germania” n-a întâlnit obiecţii nici la Cernăuţi şi nici la Chişinău. Pe de altă parte însă toata lumea era indignată de politica cu două feţe a Angliei care împingea Bucureştiul să convingă Praga de a ceda pretenţiilor germane. Era o manevră demoralizatoare în cadrul căreia conducătorii români căutau să facă pe plac ambelor părţi. Demoralizatoare, dar unică, pare-mi-se, în contextul poftelor ruseşti de a ne ştirbi ţara.

Intotdeauna cei mici se înţeleg mai bine între ei decât cei mari. Şi Beneş personal nu s-a declarat niciodată nemulţumit faţă de poziţia României în criza cehoslovacă, fiind conştient de dedesubturile cerinţelor moscovite de cantonare şi trecere a trupelor ruseşti pe teritoriul român, adică prin Basarabia şi Bucovina, ca să nu mai vorbim de permiterea zborului de avioane militare sovietice de-asupra nordului ţării noastre, în general. Pe atunci încă nu se cunoştea incapacitatea de luptă a Armatei Roşii, în care o armă aparţinea la doi-trei soldaţi. Războiul cu Finlanda a dat cărţile pe faţă. Până atunci însă şireticurile diplomaţiei sovietice se succedau unul după altul. In mai 1938 Litvinov făcea următoarea apreciere în doi peri: “In momentul de faţă România nu ne poate propune nimic dar pot interveni situaţii în care ea ni se va adresa...”.

In lumina acestei aprecieri, probabil ministrul de externe român le declara cu voce tremurândă parlamentarilor cehoslovaci că prezenţa trupelor sovietice pe toritoriul României ar fi un risc prea mare în materie de integritate a ţării, lăsând să se înţeleagă necesitatea unor măsuri practice care ar fi putut să netezească calea pentru ajutorarea Cehoslovaciei de către Rusia. Dar de ce anume prin România trebuia să vină acest ajutor? Erau oare chiar atât de departe aşa localităţi ca Ujgorod sau Ciop

care foarte curând după aceea au fost anexate cu hapca de către ruşi, devenind oraşe de graniţă cu Cehoslovacia?

Reprezentantul american din Franţa telefona la 2 aprilie 1938 Washingtonului, comunicând că trimisul României i-a declarat în numele regelui Carol că guvernul de la Bucureşti refuză să permită trecerea trupelor sovietice spre Cehoslovacia prin Basarabia şi Bucovina, vorbind despre această ţară în contextul politic şi diplomatic ca despre un stat "sfârşit". Cât despre Franţa, ca aliată a Rusiei, care în această calitate nu făcea altceva decât să preseze România, ministrul de externe român Comnen i-a declarat categoric lui Bonnet că "orice încercare a trupelor sovietice de a trece peste teritoriul român va avea ca rezultat declaraţia neîntârziată de război a guvernului român Uniunii Sovietice". Două luni mai târziu Comnen spunea în acelaşi ordine de idei: "... Nimeni nu poate cere de la România ca ea să-şi dea din timp consimţământul pentru trecerea trupelor sovietice. România ştie de partea cui va fi ea în cazul unui război".

Era un echivoc prin care regele Carol, în condiţiile acelui joc de-a politica al marilor puteri, nu dorea nici el să-şi dea cărţile pe faţa. Orice promisiuni pripite ar fi fost în detrimentul posibilităţilor de a balansa între ele, fiind firească, probabil, "manevrarea din partea unui asemenea stat mic, ca România", cum scrie istoricul englez Rotştein. Şi nimic nu trage la cântar afirmaţia ruşilor cum că conducătorii români n-aveau frică de soldaţii sovietici ci de colaborarea cu Uniunea Sovietică, colaborare, ce ar fi exercitat "o influienţă revoluţionizatoare asupra maselor celor ce muncesc", că ar fi intensificat "lupta lor contra dictaturii regale şi dominaţiei burghezo — moşiereşti în genere".

In discuţia avută cu Litvinіov în ziua de 18 iunie 1938, ambasadorul francez de la Moscova îi vorbea rusului de "extrema încăpăţânare" a regelui Carol al II-lea şi a guvernului acestuia privind trecerea trupelor sovietice peste teritoriul României. Coulondre explica această situaţie prin refuzul Rusiei de a recunoaşte integritatea teritorială şi naţională a românilor. Cu acel prilej trimisul francez îi îndemna pe sovietici să renunţe la pretenţiile lor asupra Basarabiei şi atunci "mai mult ca sigur că suveranul roman va îngădui trecerea trupelor voastre" — adăuga Coulondre. Or, cum "putea URSS să renunţe la o parte a teritoriului său!" — desprindem din cartea lui Radov "Istoria secolului XX". Prin urmare Basarabia de astăzi nu este o republică federativă intrată de bună voie în "constelaţia sovietică", cum pretinde Moscova, ci un teritoriu rusesc. E posibil însă aşa ceva, când între colosul ţarist şi bietul petec de pământ românesc se află Ucraina, intrată şi ea cu forţa în componenţa marelui imperiu?

Două luni mai târziu Comnen declara că România ar putea permite trecerea ruşilor peste teritoriul său dacă Franţa s-ar declara deschis de partea Cehoslovaciei iar Liga Naţiunilor ar condamna o eventuală agresiune germană împotriva acestei ţări. Mai mult, trimisul Franţei comunica Parisului din Bucureşti că guvernul român poate închide ochii asupra zborurilor sovietice de avioane deasupra teritoriului ei, dar că se opune categoric deplasării trupelor terestre. Ce-i drept, Comnen a găsit de cuviinţă să-l completeze pe ambasadorul francez Tieri că România n-are de gând să dea o permisiune oficială acestor zboruri de avioane.

Uniunea Sovietică recurgea la tot felul de şiretlicuri numai ca să-şi poată vedea în mod paşnic trupele pe teritoriul Basarabiei. Paşnic, însemna cu asentimentul Bucureştiului. Cu scopuri de constrângere a conducătorilor români şi polonezi, şi nu de dragul Cehoslovaciei, sovieticii propun la 2 septembrie 1938 ca să fie discutată în cadrul Consiliului Ligii Naţiunilor situaţia primejdioasă în care se află Cehoslovacia. Această discuţie trebuia să ducă la plauzibilitatea de victimă a unei aşa zise agresiuni neprovocate şi la dreptul fiecărui membru al Ligii de a lua măsuri în vederea unei atare agresiuni. Dar atât românii cât şi polonezii au ghicit dedesubtul manevrei sovietice: intrarea trupelor staliniste în teritoriile lor! Ajutorarea Cehoslovaciei era doar un pretext. Istoria nu cunoştea şi nu cunoaşte un caz ca ruşii să fi ajutat pe cineva în mod dezinteresat, fără ştirbiri teritoriale. Visul lor de totdeauna era să se vadă stăpâni la gurile Danubiului şi membri ai Coventiei Dunărene. Maxim Litvinov îi spunea ambasadorului francez la Moscova: "... Chiar hotărârea unei simple majorităţi ar avea o colosală însemnătate morală, mai ales dacă ar cădea de acord cu aceasta majoritate şi România".

Anglia şi Franta au înţeles deasemeni manevra ruşilor şi le-au respins pretinsa propunere umană de a discuta chestunea Cehoslovaciei. Era o discreditare făţişă a diplomaţiei moscovite. In felul acesta România nu s-a văzut constrânsă să declare ca nu este de acord cu o decizie a Ligii Naţiunilor. Dar pentru orice eventualitate Comnen îl prevenea la 11 septembrie 1938 pe ministrul de externe francez: "Guvernul român nu poate autoriza trecerea trupelor pe teritoriul său şi recomandaţia Consiliului Ligii Naţilor nu poate schimba hotărârea noastră". Ministrul de externe român lăsa totuşi o portiţă deschisă pentru ruşi: el atrăgea atenţia lui Bonnet asupra slăbiciunii apărării antiaeriene române care nu e capabilă să împiedice zborul avioanelor sovietice, altitudinea cărora "întrece 9 mii de picioare". Ministrul de externe francez a găsit şi el de cuviinţă să declare presei că Comnen "m-a împuternicit să transmit această declaraţie lui Litvinov".

Cercurile conducătoare cehoslovace înţelegeau şi ele că sovieticii puteau să-şi îndeplinească obligaţiile lor prevăzute de pactul de asistenţă mutuală dintre Praga şi Moscova. O confirmare în plus este convorbirea pe care o avea la 18 septembrie trimisul american în Cehoslovacia cu ministrul de externe al acestei ţări, convorbire, despre care comunica Washingtonului că "în legătură cu ajutorul sovietic totul depinde de iniţiativa Franţei" dar că în caz de nevoie "URSS va veni în ajutor independent de Franţa". Deci nu e vorba numai de un refuz al României. Mai mult, ambasadorul american din Franţa Bullit telegrafia şi el că în convorbirea de la 8 septembrie 1938 pe care o avusese cu Daladiér acesta confirma o concentrare de trupe sovietice la frontiera cu România în scopul ajutorării Cehoslovaciei prin teritoriul românesc.

— După părerea mea — replică diplomatul american — o asemenea acţiune va provoca declararea imediată a războiului din partea României şi Poloniei.

— Aşa ceva consider şi eu în cel mai înalt grad posibil, cădea cu el de acord Daladiér.

Se pare că de pe atunci încă comuniştii români de la Bucureşti, în frunte cu Alexander Nicolski, secondat de evreii prosovietici din Basarabia, pun galoşii şi desfac umbrelele de fiecare dată când începe să plouă la Moscova. Numai aşa se poate explica apariţia unei broşuri (în vara anului 1938) a Comitetului Central al Partidului Comunist Român în care se spunea: "Este necesară stabilirea unei strânse alianţe militaro-politice cu Uniunea Sovietica, cu ţara, care prin politica sa paşnică apără independenţa tuturor statelor mici din Europa Centrala şi de Sud-Est..." Iată deci unde rezidă mila românilor în general şi a basarabenilor şi bucovinenilor în special! La Moscova!

Intr-o carte editată deacum după război fostul ministru de externe român Comnen scrie: "In timp ce Europa tremura la auzul vocii lui Hitler, ceda în faţa tuturor pretenţiilor lui şi a dezmembrat la München Cehoslovacia, România singură, eu subliniez, singură a îndrăznit să-şi ridice glasul în favoarea nefericitei aliate". Era deci normal ca în faţa a două rele regele Carol al II-lea s-o aleagă pe cea mai puţin rea. Şi iată ca întro convorbire cu mai mulţi diplomaţi privind Cehoslovacia suveranul român declara: că el ar fi preferat să-i vadă "în ţara sa pe nemţi în calitate de duşmani, decât pe ruşi în calitate de prieteni". Era singurul caz, probabil, când basarabenii îşi exprimau simpatia faţă de Carol al II-lea, pe care dealtfel, mai ales după dizolvarea partidelor politice româneşti, îl numeau "rege — jidovit". Autoritatea lui crescu şi în faţa consătenilor mei când aceştea aflară că el, precum şi guvernul lui, nu aprobă articolele din presa română scrise contra Germaniei. Acuma toata lumea îşi dă seama că vorbăria făcută de ruşi în jurul Cehoslovaciei, ca ţintă a unui eventual atac hitlerist, nu era decât un prolog al târgului de la München pe care Moscova îl pregătea pas cu pas, recurgând la sentimentalism şi "considerente de cinste" în problema cehoslovacă.

Jocul dublu în destinul Cehoslovaciei l-au făcut de fapt englezii şi francezii, nu românii, cum susţine diplomaţia sovietică. Scopul acesteia era ştirbirea teritorială a României, Poloniei, Cehoslovaciei şi ocuparea ţărilor baltice: Estonia, Letonia şi Lituania. Românii ştiau prea bine că niciodată n-o să le vină în ajutor Parisul şi nici Londra.

La 29 septembrie 1938 trimisul român la Roma Zamfirescu îi declara lui Ciano că guvernului său îi vine tot mai greu să facă faţă încercărilor occidentale de a obţine trecerea trupelor sovietice prin Basarabia şi Bucovina. In legătură cu această declaraţie citim în cartea lui G. Ciano publicată în 1948: "România a fost obiectul unei foarte puternice presiuni în scopul de a autoriza trecerea liberă a trupelor sovietice peste teritoriul ei în cazul unui atac german asupra Cehoslovaciei. România s-a împotrivit şi se va împotrivi unor asemenea pretenţii... România este informată că Ungaria curând poate primi înapoi teritorii care au fost sub puterea guvernului de la Praga".

La o şedinţă a comisiei parlamentare franceze ce se ocupa de cercetarea cauzelor înfrângerii Franţei în cel de al doilea război mondial, generalul Billelume a spus: "Nici Jugoslavia, nici România nu s-ar fi amesticat, chiar dacă Ungaria s-ar fi unit cu Germania" contra Cehoslovaciei.

De fiecare dată, când vor să bage zâzanie între Bucureşti şi Budapesta, ruşii se referă la apropierea dinainte de război a conducătorilor români de Germania prin prisma asigurării poziţiilor privind Transilvania la care pretindeau hortiştii.

In articolul său publicat la 22 mai 1939 în ziarul "Universul", G. Bratianu scria despre politica României din perioada precedentă complotului de la München: "Poziţia ocupată de România în timpul crizei din septembrie a fost destul de clară. Ea se împotrivea cu fermitate oricărei încercări de a fi prefăcută într-o cale pentru trecerea Armatei Sovietice".

In momente de furie diplomaţia sovietică îşi varsă mânia nu numai asupra conducătorilor români privind criza cehoslovacă ci şi asupra tuturor puterilor imperialiste care au contribuit la "complotul de la München". Să mai zică cineva că al lor ,al ruşilor, este complotul! E o tactică şi asta: striga în gura mare ca vin hoţii şi fură cât poţi! Aici ei citează şi o telegramă a guvernelor englez şi francez în care i se exprima "recunoştinţa guvernului român pentru poziţia lui în perioada Münchenului". Nu uită ruşii să citeze şi felicitarea de la 14 noiembrie 1938 pe care Hitler i-o adresează pentru prima dată regelui român cu prilejul zilei de naştere.

Sovieticii critică guvernul regal român şi pentru faptul că n-a opus o rezistenţă categorică cercurilor conducătoare ungureşti care vroiau să li se predea Slovacia şi Ucraina Transcarpatică, după cum susţin ruşii. E cunoscut însă faptul că Comnen îi propunea în repetate rânduri ministrului jugoslav Stoiadinovici să se facă o declaraţie comună la Budapesta, Varşovia şi în capitalele occidentale din care să se vadă că în acest caz România şi Jugoslavia nu vor rămâne "cu mâinele încrucişate", sugerându-se Germaniei ca aceasta să exercite "influienţa de frânare" asupra Ungariei. Şi tot potrivit versiunii sovietice Carol al II-lea i-ar fi declarat ministrului polonez Bec care propunea ca România să pretindă la partea de nord-est a aşa zisei acum Ucraine Transcarpatice: "Noi nu vrem să prelungim cu înca 100 de mile frontiera noastră cu Ungaria".

Reprezentanţa diplomatică sovietică de la Bucureşti îşi începu imediat pescuitul în ape tulburi, organizând aşa numitele scrisori de protest din partea "românilor vigilenţi", care "cereau" apărarea ţărilor mici din partea marelui vecin "iubitor de pace". In felul acesta legaţia sovietică de la Bucureşti putea să comunice deacum la 31 octombrie 1938 Moscovei: "Incepând cu vizita lui Bec, la adresa noastră s-au primit 17 cereri de la grupuri de tineri muncitori şi cetăţeni români aparte cu rugămintea de a acorda ajutor României... şi a încheea o alianţă militară". Intr-una din scrisori, insistă în farsa ei diplomaţia sovietică, nişte muncitori de la Bacău îşi exprimau "solidaritatea cu politica URSS care apără cu hotărâre pacea îi integritatea teritoriilor statelor nici". Şi din mici cum erau (România, Polonia, Cehoslovacia) au devenit şi mai mici!

Spre sfârşitul anului 1938 criza cehoslovacă devenise un fapt consumat şi Europa răsufla uşurată. Nu însă şi România. Ea îşi cunostea bine vecinul din răsărit. De aceea Carol al II-lea îi transmitea lui Fabricius prin Flondor: "In România temerile sânt foarte mari că Rusia va întreprinde o invazie", rugându-l pe Fabricius să răspundă, daca poate Germania să-i vină în ajutor ţării noastre într-un atare caz, la care diplomatul german a declarat cu mult aplomb că "Führerul întotdeauna a considerat România drept bastion împotriva Rusiei Sovietice", dar că nu ştie cum ar trebui făcut acest lucru. Această problemă a fost "rezolvată" după un an prin complotul germano-sovietic de la München.

Intre timp Fabricius comunica la Berlin că demersul lui Flondor nu este decât un sondaj din partea regelui Carol al II-lea cu scopul de a vedea în ce msură îi va veni Germania în ajutor atunci când Rusia va încerca să ocupe Basarabia. Regele se convingea tot mai mult că de la Franţa nu poate aştepta nici o susţinere atât în problema ţinutului dintre Nistru şi Prut, cât şi împotriva revizionismului ungar. In acest concurs de situaţii patriarhul Miron Cristea punea şi el în gardă poporul contra uneltirilor sovietice. Grigore Gafencu, la rândul său, punea chestiunea astfel: "Germania are planuri. Le au oare alte ţări? Dacă alte ţări nu au planuri, noi trebue din necesitate să păşim în rând cu Germania".

Vizitând Londra şi Parisul Carol al II-lea trecea spre sfârşitul lui noiembrie 1938 prin Germania sub pretextul de a-i face o vizită unchiului său Frederic Hohenzolern. Cu acest prilej, el are o întâlnire secretă cu Hitler căruia îi declară: "România întotdeauna a fost pornită contra Uniunii Sovietice, însă din cauza, că enormul stat rus îi era vecin — nu putea declara acest lucru făţiş", desminţind afirmaţiile, cum că s-au făcut promisiuni privind trecerea trupelor sovietice prin Basarabia în timpul crizei cehoslovace.

In timpul discuţiei de o oră şi jumătate a fost atinsă şi chestiunea "Gărzii de fier". Luând apărarea lui C. Codreanu Führerul îl ruga pe Carol să ţină cont de sănătatea şubredă a şefului legionar, rugându-l să fie mutat de la ocnele de sare într-un mediu mai sănătos. Promiţând satisfacerea acestei rugăminţi, regele adăuga: "Dacă el ar avea cap, eu n-aşi ezita să-l invit în guvern".

Cu prilejul amintitei vizite Carol avu o întrevedere şi cu Goring care, potrivit Insemnărilor zilnice ale lui Argetoianu, ar fi spus: "Germania e gata să garanteze României graniţele sale. Nu numai spre Rusia, dar şi spre Ungaria. Noi n-avem nimic, nici o legătură cu Ungaria. N-avem nici un interes să întărim Ungaria. Teritoriile pe care i le-am dat în Cehoslovacia, le-am dat ca să satisfacem amorul propriu al lui Mussolini, amărât de succesele Führerului. In tot cazul, i-am dat mai puţin decât a cerut. Cehoslovacia trebue considerată deacum înainte ca un dominion german şi avem tot interesul să-i păstrăm integritatea noilor sale graniţe. Vom construi imediat o autostradă de-a lungul Cehoslovaciei de la Vest la Est, ca să putem ajunge mai repede la Dvs.

Vă propunem garantarea graniţelor Dvs. şi nu vă cerem în schimb să veniţi în ajutorul nostru. Nu vă cerem nici să părăsiţi alianţele Dvs. actuale. Sântem foarte mulţumiţi că sânteţi aliaţi cu Polonia şi cu Jugoslavia, n-avem nimic de obiectat la prietenia Dvs. cu Franţa şi cu Anglia — sânt ţări de care voiam să ne apropiem şi noi. Nu vă cerem decât două lucruri: o declaraţie de prietenie care să ne asigure că nu ne veţi ataca — şi o convenţie economică pe baza unui plan de mai mulţi ani...".

Şi totuşi raporturile lui Carol cu conducătorii germani erau cât se poate de încordate. Cauza erau strânsele legături ale suveranului român cu Londra şi Parisul dar mai ales ultimele lui măsuri represive faţă de legionari. In timp ce regele se afla la Londra aceştea au editat o foale volantă în care se spunea: "Informaţia primită de la persoane responsabile arată că se pregăteşte asasinarea lui C. Codreanu. Armand Calinescu... afirmă că el are autorizaţia regelui de a săvârşi această faptă ticăloasă în timpul lipsei regelui din ţară..." Au avut loc ciocniri armate cu legionarii. Au fost semnalate deasemeni cazuri de nesupunere în armata a 3-a de sub comanda lui Ion Antonescu care avea legături secrete cu şefii legionari întemniţaţi. Sosit la Bucureşti, regele ordona la 29 noiembrie 1938 destituirea lui Antonescu şi arestarea generalului princepe Cantacuzino, iar încă peste o zi ziarele anunţau că "în timpul încercării de a evada" au fost omorâţi C. Codreanu şi 13 adepţi ai săi.

Această execuţie mişelească a stârnit un val de nespusă mânie şi consternare în toată ţara, inclusiv şi în Basarabia unde tineretul studios din mai toate oraşele a spart vitrinele magazinelor evreeşti.

Impuşcarea lui Codreanu avu un răsunet negativ şi în Germania. Göring, în calitatea lui de mareşal, precum şi alţi militari de frunte, au înapoiat demostrativ decoraţiile pe care le primiseră recent din mâinile regelui român. Presa berlineză cerea în mod categoric răzbunarea legionarilor asasinaţi. Situaţia lui Carol era foarte confuză: la numai o săptămână de la moartea Căpitanului se dădea publicităţii o declaraţie franco-germană de neagresiune.

Agenţii Moscovei, din ţară şi de peste hotare, propuneau tot atunci stabilirea "unei colaborări strânse cu URSS, care să asigure independenţa naţională şi integritatea teritorială a ţării". Natural, că conducătorii români nu se puteau de prinşi întro astfel de cursă şi făceau tot ce era posibil în direcţia apropierii de Germania, dar menţinând mereu politica de balansare între Berlin, Roma, pe de o parte, şi Paris, Londra, pe de altă parte. Orientarea antisovietică devenea din ce în ce mai clară. Propriu zis, doar această orientare mai menţinea oarecum prestigiul regelui în mijlocul maselor populaţiei. Cel puţin, în Basarabia asta era situaţia. Era admirată chiar şi uniforma Frontului Renaşterii Naţionale, ca unul ce punea poporul în gardă contra elementelor promoscovite de la Chişinău, Bălţi, Tighina şi Hotin. Nu ţin minte ca disolvarea partidelor politice să fi stârnit vre-un protest public în ţinutul dintre Nistru şi Prut. Din contră, ştiu că era apreciată declaraţia lui Grigore Gafencu din primăvara anului 1938 care a spus: "Nu nutresc încredere faţă de securitatea colectivă, am frică de ajutorul reciproc, nu cred în democraţie, urăsc dictatura bolşevică".

Intr-o discuţie cu Fabricius, referindu-se la crearea Frontului Renaşterii Naţionale, Gafencu îl asigura pe emisarul german, că acest partid politic unic va urma o linie naţională românească. "In deosebi în chestiunea evreiască", la care trimisul Berlinului ridica problema înlăturării de la destinele ţării a unor aşa "elemente evreeşti" ca Auşhnit, Kaufman şi Elena Lupescu-Wolf. Repetându-l aproape cuvânt în cuvânt pe Göring, Fabricius adăuga că asta ar contribui şi la menţinerea mai sigură a frontierelor române, că "Germania nu va fi pentru micşorarea teritoriului român, dacă guvernul lui Carol îi va fi prieten", referindu-se apoi la acelaşi Göring care susţinea că România rămânea "unica din ţările europene de sub-est, de politica căreea Germania se îndoieşte". Situaţia ţării noastre nimerite între nicovală rusească şi barosul nemţesc devenea insuportabilă. O soluţie totuşi trebuia găsită. La alegerea ei rolul decisiv l-a jucat duplicitatea Parisului şi Londrei. Anume această duplicitate ne-a adus până la urmă

țara de partea Germaniei. Răspunsul Angliei la repetata întrebare a lui Tilea "Ce ajutor poate aștepta România în cazul unei agresiuni germane sau al unei agresiuni colective ungaro-germane împotriva ei" era de fiecare data tot mai nebulos.

In schimb Uniunea Sovietică devenea tot mai curtenitoare. Ambasadorul român la Moscova Dianu era mereu bombardat de propunerile pseudoprietenești ale lui Litvinov ca România să primească ajutorul Kremlinului în "cazul când ar fi fost supusă unui atac". Era firesc, deci, ca Bucureștiul să nu țină cont de aceste siretlicuri rusești. Toți înțelegeau că cuțitul Basarabiei este mereu tocit pe malul stâng al Nistrului. Patru ani mai târziu, G. Tătărescu se referea la aceasta perioadă, scriind că "colaborarea economică cu Germania" era efectuată în cadrul "politicii de solidaritate" cu puterile occidentale. Iar ministrul economiei Bujor declara în primăvara anului 1939: "Nu ne vom stărui să fim dibaci, nu ne vom stărui să fim vicleni, ci vom fi loiali..." Prin acordul economic cu România din Martie al aceluiași an Germania devenea protectorul numărul unu împotriva poftelor de teritorii străine ale marelui nostru vecin din răsărit. Era un scop al României scuzabil în fața oricăror mijloace. Mai mult, toată Basarabia saluta sincer acest acord!

Gubernul român vroia totuși în mod sincer să-și mențina neutralitatea în acel "stadiu timpuriu al războiului", când Anglia ar mai fi putut să cumpere mărfurile românești întru contrabalansarea bugetului țării. Cu alte cuvinte, și era firesc, diriguitorii români aveau nevoie de ajutorul puterilor occidentale, fără a-și înrăutăți relațiile cu germanii. La mijloc era aceeași Basarabie, de dragul căreia conducătorii români nu știau de partea cărei grupări de țări să se dea. Solicitând garanțiile engleze asupra graniței de est, România primea în aprilie 1939 următorul răspuns de la minstrul de externe englez Halifax: "... Anglia n-a examinat niciodată chestiunea privind granițele pentru Polonia și România împotriva Uniunii Sovietice" și că Varșovia "niciodată n-a rugat să i se dea astfel de garanții". Cu toate acestea, trei luni mai târziu Londra afirma prin gura aceluiași Halifax: "Garanțiile pe care i le-am dat României sânt aplicabile în cazul unui atac din orice parte". Această declarație era un succes al lui Gafencu, întrucât ea îi viza cu toată claritatea pe bolșevici în pretențiile lor stupide asupra Basarabiei.

Pe de altă parte, România era nevoită să asigure Germania că garanțiile anglo-franceze nu înseamnă o orientare antigermană în politica externă a Bucureștiului. Gafencu îl convingea pe Ribentropp: "România nu e prea cointeresată în garanțiile independenței sale naționale, dar acordă importanță garanțiilor frontierelor sale, întrucât vecinii fac agitație deschisă împotriva ei în presa și la radio", subliniind că România nu va duce nici un fel de tratative cu Moscova, dat fiind faptul că nu dorește "să aibă de a face cu ceva ce ar cere reprocitate de obligații, să participe la ce participă Rusia".

Intr-una din vizitele sale la Berlin, Gafencu a fost întrebat de Göring: "In ce mod englezii pot veni la voi în caz de război?". Diplomatul român nu se pierdu, răspunzându-i: "De ce m-ar îngrijora aceasta? Dacă rușii vor năvăli asupra noastră, eu știu că voi sânteți gata să ne luați apărarea — numai ce m-ați asigurat de aceasta. Dacă ungurii vor porni asupra noastra, o vom scoate singuri la capăt. Cine dar, în asemenea caz, ne va ataca?" Göring surise și căzu de acord cu dovezile lui Gafencu, care pe de alta parte înțelegea că "este periculos de a fi în relații dușmănoase cu Uniunea Sovietică", că "cel mai bine e să n-ai încredere n ea sau să închei cu ea asemenea acorduri, care ar da de înțeles cănoi avem încredere în ea" Intors în țară, Gafencu făcea următoarea declarație: "Nici un fel de alianțe împotriva Germaniei, nici un fel de afaceri cu Uniunea Sovietică".

Cât despre participarea acesteia la garanțiile date de Anglia și Franța țării noastre, Gafencu căuta să fie cat mai explicit: "Noi vrem să rămânem în afara oricărui sistem, în care participă Rusia", nedorind ca numele României sa fie pronunțat cu ocazia "unei eventuale declarații franco-sovietice".

La 11 august 1939 Carol al II-lea îi declara președintelui turc Ismet Inoniu că nu va primi Armata Roșie pe teritoriul României sub nici un pretext, nedorind să aibă vreo afacere cu țara care de-a lungul istoriei n-a pierdut nici o ocazie ca să nu ne știrbească integritatea teritorială. Și regele avea dreptate, pentru că numai la două săptămâni de la această declarație, guvernul sovietic încheia cu naziștii un pact de cea mai tristă memorie pentru întreaga Europă și pentru România care, după zece luni, era invadată de ruși, răpindu-i-se Basarabia și Bucovina de Nord.

Complotul de la 23 august 1939, înscenat cu aprobarea lui Hitler și Stalin, era un preludiu al împărțirii aceleiași Europe, de același Stalin, în timpul târgului de la Yalta dintre Rusia Sovietică, Statele Unite ale Americii și Anglia. Să mai zică cineva acum, după 35 de ani de la împărțeala din Crimeea, că americanii nu sânt naivi!

MAXIME SI CUGETARI

197

Acela ce sfidează femeia, o desconsideră. Acela care-i atribuie toate relele societății, o persecută. Acela ce crede că bunătatea ei izvorește din bunătatea lui și răul ei din răul lui, este un nerușinat în pretențiile sale. Dar, cel ce o acceptă așa precum a făcut-o Dumnezeu, îi face cu adevărat dreptate.

198

Poezia este săgeata fulgerului; ea devine simplă compoziție atunci când este aranjată în cuvinte.

199

Veacurile, în marșul lor, distrug operele omului, dar nu-i întunecă visele nici nu-i diminuează impulsurile creatoare. Acestea rămân, pentrucă sunt parte a Eternului Spirit, chiar dacă acesta se ascunde sau doarme din când în când, imitând soarele la căderea nopții și luna la ivirea zorilor.

200

Oratoria este arta magică a limbei, care intră pe o ureche și iese pe cealaltă; dar elocvența este cununia inimii cu sufletul.

201

Cât de urită-i prietenia care zidește o piatră de o parte a clădirii, dar distruge un întreg zid de partea cealaltă.

202

Dacă n'ar fi fost vederea și auzul, lumina și sunetul ar fi fost doar confuzie și pulsație în spațiu. Așișderea, dacă n'ar fi fost o inimă pe care o iubești, tu a-i fi fost doar pulberea ușoară vânturată și împrăștiată de vânt.

203

Cât de sălbatecă-i dragostea care plantează o floare dar desrădăcinează câmpul; care ne reînvie pentru o zi, dar ne amețește pentru o veșnicie.

204

Plânsul și bocetul le stă bine acelora ce stau în fața tronului vieții și pleacă fără a fi lăsat în mânile lui un strop de sudoare a frunții lor s'au din sângele inimii lor.

205

Vai de acea națiune care nu-și ridică glasul decât la înmormântări, care arată stimă numai în fața gropii, care întârzie să se revolte înainte de gâtlejul îi stă sub ascuțișul sabiei.

POZITIA POLITICA A GARZII DE FIER PE PLAN INTERN SI EXTERN

Bad Gastein, Mai 1945

A. INTRODUCERE

Sunt momente în acțiunea unei mișcări luptătoare când se impun unele clarificări de poziție. Azi, la răspântia unor drumuri necunoscute pentru Continentul european, când un război mondial de proporții încă neidentificate pare că s'a încheiat printr'o capitulare fără condiții a unor state de echilibru în Europa, se cere și Gărzii de Fier o precizare a poziției sale politice pe plan intern și extern. Și pentru a risipi orice bănuială eventuală că în circumstanțele de acum Garda de Fier ar încerca o justificare față de învingători sau ar căuta unele interpretări sau alibiuri care ar echivala cu o desolidarizare de aliații ei de până acum, afirmam cu toată claritatea dela început că nu intenția de separație este obiectul acestui studiu. Dinpotrivă, Garda de Fior consideră conduita sa ca singura posibilă și corespunzatoare realităților europeene pe linii adânci și reînoiește convingerea că viitorul nu prea îndepărtat va confirma încă odată justețea poziției ei.

In aceloș timp nu stă în moravurile politice ale Gărzii de Fier și nu este nici potrivit cu înalta ei ținută etică ca să-și renege în momente deosebit de grele răspunderile. Cine colaborează cu Garda de Fier știe că se poate bizui *până la urmă* pe o neclintită credință fată de cuvântul dat. Dar, dacă Garda de Fier își păstrează cu fermitate esența ei și-își revendică fără șovăire răspunderea actelor sale, tocmai în virtutea acestui principiu de respect al realității structurii și acțiunii ei, respinge hotărât orice deformare analitică în prezentarea sa ca forța politică și orice interpretare necorespunzătoare realitățiii, a actelor sale. Garda de Fier recunoaște deschis ce este și ce face, dar nu poate lua asupră — și ce nu este în structura ei și ce nu a aparținut niciodată actelor sale.

Acest preambul precis este necesar pentru a înțelege expunerea ce urmează, fiindcă una din armele favorite ale adversarului este mutilarea realitățí față de Garda de Fier.

Desigur, nu este nici momentul nici locul sa expunem aici prigoana fără precedent în uzanțele politice ale popoarelor înaintate, deslănțuită mai ales în ultimii șapte ani înpotriva Gărzii de Fier. Este suficient să reamintim numai asasinarea fundatorului Garzii de Fier, Corneliu Codreanu, a celei mai mari părți a statului său major și a miilor de tineri, dintre care unii au fost expuși apoi pe piețele orașelor române; umplerea temnițiilor cu elita luptătorilor și cu mulți nevinovați; calomnii publice și șoptite, călcarea celor mai elementare legi de drept public și privat, supliciul moral și complicate schingiuiri fizice, asasinat individual și masacru în massă, unități speciale pe front destinate decimării din spate.

Deasemenea merită o mențiune specială perfecționarea sistemului de înlănțuire politică după Ianuarie 1941, prin uimitoarea cointeresare în prigonire, a unor puteri cari în principiu ar fi trebuit să menajeze forțele Gărzii de Fier. Aceste puteri s'au transformat în agenți zeloși de adversitate și de confiscare a libertății. Legionarii Gărzii de Fier au depășit astfel temnițele României pentru a figura și în lagărele de concentrare ale acestor mari puteri și mulți dintre ei, pentru așî păstra libertatea, s'au risipit până în cele mai îndepărtate țări ale Europei.

A rezista acestei coaliții a forțelor interne cu cele externe, atât adverse cât și amice și a nu fi distrusă de acest potop de lovituri perfect combinate din toate părțile, de pe urma cărora nici o altă organizație politică din Europa nu ar fi supraviețuit, dovedește o forță politică de o rară vitalitate și realitatea profundă pe care o reprezintă Garda de Fier în România și în Sud-Estul european.

Pentru a restabili tocmai realitatea pe liniile ei invincibile, am întocmit deci această expunere. Până la urmă realitatea todeauna se impune cu toate încercările de deformare și împotriva oricaror ficțiuni, orcât de ingenios ar fi calculate. Cum a dovedit trecutul destul de apropiat, o ordine nouă în Europa nu se poate construi pe ficțiuni, pe arbitrar și pe iluzii. Pe zi ce trece, pentru a fixa Europei o ordine stabilă și durabila, se cer mai multe sforțări, mai mult spirit realist și se ivesc din ce în ce condiții mai grele. Este nevoie de unirea tuturor elitelor și de folosirea tuturor realităților pentru a salva în acest ultim moment Europa de la o catastrofă și odată cu ea, lumea întreagă. Cine vrea să îndepărteze aceste elite și să facă abstracție de aceste realități în sforțările comune de reconstrucție, aduce un prost serviciu civilizației contemporane. Puteri care au avut o clipă victoria în mână, au pierdut'o fiindcă s'au îndepărtat de realități și le-au combătut pentru a le înlocui cu ficțiuni. Și oricine, oricât de puternic, ar repeta o asemenea eroare majoră, ar ajunge todeauna la acelaș tragic rezultat.

Garda de Fier, arătând cu claritate și curaj ce este și ce urmărește în politica ei internă și externă, în realitate iar nu așa cum ar dori să arate adversarii, crede că aduce un real folos încercării de reconstrucție a Europei în ruine.

B. POZIȚIA GĂRZII DE FIER PE PLAN INTERN

I. *In principiu.*

Cercetători, literatura internațională de specialitate, cât și tehnicienii politicei aplicate, au recunoscut în Garda de Fier o mare mișcare politică și spirituală, profund originală. Adversarii, mai puțin scrupuloși însă, pentru a crea concluzii, atât în România cât și în străinătate, au căutat să prezinte Garda de Fier când ca o mișcare fascistă, când ca național-socialistă, ba unii chiar ca o organizație originală de infiltrație comunistă. Alții însfârșit discutând nota dominantă creștină a Garzii de Fier, au ajuns la concluzia că ar fi o... sectă religioasă. In realitate, Garda de Fier nu este nimic din toate acestea.

Garda de Fier (sau Mișcarea Legionară) este o mișcare specific românească de ridicare a Poporului Român la aceeași conștință politică, la aceași stare economică și socială și la aceași desvoltare culturală ca a celorlalte popoare ale Europei. In acelaș timp luptă pentru reîntărirea valorilor creștine eterne în felul cum Poporul Român concepe lumea și se subordonează preceptelor morale și legilor divine. Este dar o mișcare complexă cu laturi multiple: politice, spirituale, constructive, culturale, economice, sociale, morale, care urmărește în fond țeluri simple și naturale ca acelea ale sporirii de randament ale Poporului Român la patrimoniul comun european.

Firește, are unele afinități cu ideea romană a fascismului și altele, mai puține și mai degrabă de tendințe sociale, cu național-socialismul. Diferențele, atât de fond cât și ca tehnică de acțiune, sunt mai profunde însă decât asemănările. Si iarăși, *reamintim că aceste diferențe funciare au fost precizate de către Corneliu CODREANU, de doctrinarii Gărzii de Fier cât și de alți autori străini în* 1935, 1936, 1937 *și* 1938, *când fascismul și național-socialismul se găseau în culmea puterii.* Desigur în această expunere de politică aplicată, nu este locul unui studiu aprofundat de principii și nici al unei analize comparate de structură a Mișcării Legionare față de celelalte mari mișcări colective contemporane: fascismul cu mistica Statului, național-socialismul cu mistica rasei, comunismul cu mistica vidă a colectivului. *Este suficient să relevăm accentul pe atingerea obiectivelor materiale și pe aplicarea excesivă a principiului autorități, pusă în practică de mișcările totalitare cu ignorarea structurală a religii ca valoare spirituală dominantă, pentru a înțelege diferența esențială de Mișcarea Legionară, care condiționează opera sa constructivă de precăderea valorilor spirituale și a principiilor morale creștine.*

Evident, Mișcarea Legionară nu admite nici excesul pe care unii caută să-l identifice cu principiul democrației, anume mistica interesată a libertății individuale, individul ca pretext pe deasupra oricăror alte realități. Excesele interesate de acest gen au smuls sistemul de guvernare democrată astfel înțeles de pe linia realităților și l-au compromis în majoritatea țărilor europeene, în deosebi în cele sudice, centrale și sud-estice.

In practică nici principiul absolut al libertății individuale, nici acel al autorității intre care omenirea oscilează cu neliniștea ei in cursul dramaticei sale istorii, nu pot constitui un sistem realist de guvernământ. Un sistem durabil de guvernare nu poate proclama nici primatul naturii abuzive a individului asupra comunității, nici nu poate consacra călcarea respectului ființei umane, sub pretextul rațiunii de stat. *Și "Habeas Corpus" și autoritatea fermă a guvernului trebuiesc impăcate intr'un sistem organic de guvernare, potrivit moravurilor, caracterului și temperamentului fiecărui popor in parte, iar nu după o formulă generală și abstractă, care interesat sau chiar cu bună credință, poate degenera repede intr'o utopie sau intr'o inscenare hibridă și insuportabilă.*

Așa dar Miscarea Legionară nu admite deopotrivă nici excesele principiului autorității, generatoare de tiranie, nici pe acelea ale libertații individuale generatoare de anarhie. Nu este astfel o organizație nici de gen strict autoritar, nici un partid de tip liberal. *Garda de Fier este o sinteză de esențe de realități și permanențe, rezultate din specificul etnic al Poporului Român, din condițiile lui de viață internă și de conviețuire cu alte naționalități, din asigurarea existenței și securității lui in raport cu popoarele vecine, din integrarea lui in spiritul continentului european și al relațiunilor cu celelalte popoare ale lumii.* Datorită unui spirit unic de creeație, Corneliu CODREANU a izbutit să închege intr'un puternic sistem politic și spiritual, armonic și organic, nu numai cele mai variate condiții, dar cele mai indepărtate și in aparență de sens contrar.

Prin acest sistem s'au contopit astfel toate rezultantele poporului român și toate straturile sociale intr'o mișcare de elită și în acelaș timp de masse, de spirit tradițional și în acelaș timp comunitar, de respect al ființei și al gândirii umane și in acelaș timp de disciplină voluntar consimțită, de conservarea proprietății dar in acelaș timp de asigurarea dreptății sociale, de aplicarea principiului autorității in acelaș timp cu o intensă cultivare a libertății, de ridicare pe culmi spirituale în acelaș timp cu o minuțioasă campanie de reconstrucție materială.

Sistemul acesta prin multiplicitatea laturilor sale, a devenit astfel valabil pe toate planurile vieții Poporului Român. Așa se explică puterea de atracție și de fixare a elitelor din toate straturile sociale, de la aristocratul de origine princiară până la plugarul dela marginea țării, de la savantul universitar până la muncitorul necalificat, dela funcționarul public până la meseriașul liber, dela marele industriaș până la proprietarul agricol, dela bătrânul cărturar până la colegianul adolescent. Studențimea și proletariatul, clase de mijloc și țărănimea, sunt deopotrivă încadrate in Garda de Fier. Dar ceea ce-i dă Mișcării Legionare o forță invincibilă este credința neclintită a luptătorilor ei de toate vârstale și de toate meseriile. Prin reprezentarea fidelă și echilibrată a elitelor tuturor straturilor sociale și prin credința fanatică a tineretului de toate nuanțele, dar in deosebi universitar și proletar, se și explică rezistența Gărzii de Fier dealungul atâtor ani de suferință și păstrarea ei intactă după atâtea inimaginabile persecuții.

Ce rezultate ar fi dat acest interesant și original sistem al Gărzii de Fier intr'o guvernare unitară și durabilă, nu am putea anticipa; cele patru luni de diarhie nu oferă obiectiv niciun punct concludent. Avem însă puternice motive să credem că un regim legionar omogen care să grupeze toate forțele sănătoase ale Poporului Român indiferent de nuanță de partid, ar fi avut efecte salutare și pentru România și pentru spațiul înconjurător.

II. *In concret.*

1. *Garda de Fier și ordinea legală.*

1. *O mișcare de un astfel de volum și de o astfel de complexitate in adâncime nu poate fi invinuită fără o patimă nedreaptă, de imitație de pe modele străine care viețuiește prin acțiuni ilegale și urmărește o "dictatură" smulgând puterea prin "lovitură de stat" și desființarea partidelor adverse cu violența. Dece ar fi folosit Garda de Fier o astfel de metodă catilinară când și elitele și massele se incadrau cu înfrigurare și momentul victorii ei finale părea că se apropie, incepând din anul 1937, cu o siguranță geometrică!?*

Dar nu numai din motive de inoportunitate ci din însăși esența principiilor sistemului legionar și a gândirii sale politice, *Corneliu CODREANU, respingea aprioric, cu toată fermitatea, orce intenție agresivă de cucerire a puterii in stat.* Corneliu CODREANU și în rând cu el toți doctrinarii și șefii responsabili ai Gărzii de Fier, au repetat in atâtea rânduri cum înțeleg victoria legionară și pe ce cale se va ajunge la acest țel.

Dictatura în sine — voința unui singur om impusă cu forța populației unui stat —, cum o definește el insuși (deci două voințe), una a dictaturului sau unui grup deoparte și alta contrarie, a poporului), constitue în gândirea lui Corneliu CODREANU un sistem odios de guvernământ, mai ales când această voință se impune cu silnicie și cruzime și degenerează astfel intr'o tiranie sângeroasă.

In două rânduri, odată într'o circulară către legionari după înmormântarea lui Ion MOTA, Prim-Locotenent al Sefului Gărzii de Fier, căzut pe front în Spania împotriva marxismului și a doua oară în declarțiile către ziariști *în Februarie* 1938, *Corneliu CODREANU infierează public in termeni disprețuitori ca mijloace de biruință, "ideea de complot" și de "lovitură de stat". El le consideră ca o "prostie" și taxează astfel de victorii, născute din complot și lovituri de stat ca ieftine și trecătoare.* "Esența însăși a concepții legionare, precizează mai departe Corneliu CODREANU, respinge acest sistem al loviturii de stat, atitudine necugetată de bruscare, de natură extericară". Conștient de misiunea istorică a tineretului român și de răspunderea sa de conducător al unei generații, știa că un complot este o insanitate ce poate conduce cel mult la o hibridă dictatură polițistă, iar nu la un regim stabil, laborios și durabil.

Și în concret, Corneliu CODREANU a fost strict consecvent cu principiile sale după rezultatul triumfal al alegerilor din 1937. Intre 22 și 29 Decembrie, până când s'a constituit Guvernul Goga-Cuza, Corneliu CODREANU nu avea decât să facă un semn legiunilor sale, pentruca aparat de stat și corpuri constituite să se topească in fața valurilor legionare. Corneliu CODREANU s'a abținut dela un astfel de gest, știind bine totuși că după primele momente de uluire provocate de rezultatul alegerilor, va urma din partea adversarilor o reacțiune violentă ce-l va costa viața și va aduce multe suferințe Gărzii de Fier. Respectul principiilor i-a părut însă fondatorului Gărzii de Fier un stâlp mai solid de forță politică decât escaladarea puterii direct de pe stradă.

Fundamentul cel mai sigur al unei puteri politice nu poate fi construit, după gândirea lui Corneliu CODREANU, decât printr'o strictă legalitate, o scrupuloasă respectore a legii. El nu piredea niciodată prilejul să-și manifeste regretul pentru cele două, trei imprejurări in care Mișcarea Legionară, exasperată de abuzul ilegal al guvernelor și autorităților, a făcut uz de violență deși tocmai in acele circumstanțe se aplica in plin consacrata maximă de drept public, "sortir de la legalité pour rentrar dans le droit", principiu amintit deopotrivă de istorici și de legiști ca legitim in atâtea manifestări ale colectivității umane asuprite, printre altele amintit și la originile revoluției americane. Și ca o consacrare a regretelor sale și a smereniei față de principii, tocmai în culmea puterii sale, când violența impusă de clasa politică dominantă s'ar fi întors în favoarea Gărzii de Fier, Corneliu CODREANU a refuzat ieșirea din raportul de Drept pentru a intra pe calea raportului de Forță, net în folosul cauzei sale. Manifestându-și credințele pe căile pe care le oferă legile, Corneliu CODREANU considera primirea raportului de forță ca o coborâre de la ținuta etică a tineretului român. *Corneliu CODREANU aștepta biruința Mișcării Legionare pe o cale mult mai adâncă și reală: din desăvârșirea unui proces interior de conștință a Națiunii Române și de perfecționarea condiției umane prin educația in etica legionară. "Când acest proces va cuprinde majoritatea românilor — spunea Corneliu CODREANU — și se va desăvârși, biruința va veni atunci automat, mare și luminoasă".*

Reforma instituțiilor politice, partide, parlament, corpuri constituite, nu se aștepta astfel prin decrete-legi și măsuri coercitive, ci prin voința suverană a Poporului Român. De teama acestui implacabil verdict popular care conducea fatal Mișcarea Legionară la o biruință totală, partidele politice, condamnate la sterilizare prin îndepărtarea marelui rezervor de împrospătare a forțelor, tineretul, intelectual și luptător, incadrat in Garda de Fier, au capitulat in fața puterii executive, cointeresând-o intr'o acțiune represivă cu prețul sacrificării propriei lor rațiuni de existență: regimul parlamentar. *Și iată, în 1938, după ce timp de 15 ani elita activă a României a fost acuzată de acțiuni "ilegale" și de intenții de "lovitură de stat" pentru a desființa "ordinea prestabilită", iată opt foști prim-miniștri, exponenți ai tuturor partidelor politice coalizându-se intr'un guvern de* dictatură *pentru a ieși ei din legalitate, pentru a da ei o lovitură de stat și a disolva ei parlamentul și propriile lor partide. (După cum și în zilele noastre o altă calomnie faimoasă pe atunci, "omul și pogonul", lozincă demagocică atribuită Gărzii de Fier de fratele primului-ministru de atunci, Dl. George Tătărescu, o vedem aplicată astăzi de un regim "democratic" cu participarea a insăși D-lui Tătărescu).*

Și revenind la evenimentele din 1938, pentru a fi drepți, la acest regim inpotriva tineretului rămas în cadrul legalității, nu au participat personal șefii partidelor istorice, D-nii Iuliu Maniu, Constantin și George Brătianu, precum nici unii chiar dintre oamenii politici serioși, care pentru dferite motive, făcând parte din acele guvene de dictatură, nu au aprobat nici sufletește, nici politic, metodele sângeroase ale regimului.

Așa dar Garda de Fier trebuie să fi corespuns unei mari realități, dacă partidele s'au desființat singure împreună cu instituțiile pe care le reprezentau în favoarea unei dictaturi personale și polițiste, cu prețul discreditării definitive a propriului lor sistem și a unei instituții fundamentale cum este Coroana, numa pentru a abate de pe linia justă, o altă instituție fundamentală: *Voința Națiunii.*

Garda de Fier nu este, așa dar, o organizație totalitară și nu s'a născut din antagonism funciar inpotriva instituților statului și ale colectivității, fie structurale, cum este monarhia, fie funcționale cum sunt puterea legislativă și executivă, fie tranziționale ca partidele politice. Mișcarea Legionară nu intră in conflict cu aceste instituții și firește, nici cu guvernele care le reprezintă, decât in măsura in care ele se indepărtează de la legalitate și dela voința națională.

Politica Gărzii de Fier de spirit testamentar ilustrat de linia lui Corneliu CODREANU, urmată in esență cu scrupulozitate de succesorul său la comanda Gărzii de Fier, Horia Sima, este deci clară în toate direcțiile.

2. In ceace privește monarhia, Corneliu CODREANU afirmă precis primatul acestui principiu și subliniază distincția funciară dintre instituție și reprezentantul său. Un reprezentant poate fi slab, instituția monarhică însă este todeauna bună. Această distincție a observat'o și Horia Sima în manifestul Gărzii de Fier dela 1 Sept. 1940 in care cere abdicarea Regelui Carol II, dar impune respectul continuității monarhice prin urcarea pe tron a moștenitorului Coroanei, actualul Rege Mihai I. Aceeași linie observă Horia Sima și patru ani mai târziu în politica guvernului național din exil față de monarhie. Separând persoana Regelui de conduita guvernului dela București, considerate ca impuse factorului constituțional fie de circumstanță de forță majoră, fie de forța simplă a puterii ocupante, s'a păstrat întodeauna o tăcere respectuoasă în jurul Coroanei.

Așa dar Coroana nu intră in discuțiile situației interne din România.

3. *Printre instituțiile politice recunoscute in sistemul legionar ca* permanențe *in structura societăților moderne, un loc important il ocupă* Parlamentul.

Necunoscătorii problemelor legionare pot fi surprinși. Cei care au stat însă în preajma lui Corneliu CODREANU, sau care cunosc studiile doctrinarilor legionari asupra corelațiunei "Garda de Fier și Parlamentul" — în special studiul cu acelaș titlu al ilustrului profesor de sociologie Traian Brăileanu, fost ministru al Educației Naționale — sunt familiarizați cu problema funcțiunii ce trebuie să îndeplinească Parlamentul in sistemul legionar.

Desigur, in rând cu alți oameni politici chiar de extracție democratică ca de pildă André Tardieu în Franța și Alexandru Vaida-Voevod în România, sistemul legionar nu admite mitul retoricei și al aritmeticei electorale. Experiența a dovedit in majoritatea țărilor europeene că degenerarea sistemului parlamentar in obsesia rezultatului voturilor și a succeselor retorice, consumă întreagă energie și capacitate de randament a clasei politice, care consideră astfel toate problemele de stat ca rezolvate printr'o victorie electorală sau un discurs aplaudat. Trebuie să se înțeleagă că realitățile exacte de la fața locului din Sud-Estul european sau din Peinsula Iberică, se deosebesc mult de situațiile figurate în genere de la distanță, prin optica dela Londra, Berlin, Washington și Paris. Uzanțele Camerei Comunelor sunt unele, ale Cortes-urilor, Scupcinei, Sobraniei și Adunării Naționale din Ankara, altele. Deasemenea moravurile electorale ale unui district din valea Dunării variază intr'o măsură de nerecunoscut față de acelea ale unui Comitat din Scoția. *Formula democrației a D-lui Churchill, "omul de pe stradă care votează liber", este desigur exactă in Marea Britania și poate în Țările Scandinave. Pe măsură ce soarele se încălzește coborând spre Centrul, Sudul și Sud-Estul Europei, formula aceasta conduce mai degrabă decât la democrația D-lui Churchill, la o democrație a Mareșalului Tito.*

S'au văzut în România epocei parlamentare cele mai importante partide in opoziție cu trei până la șase deputați — mai puțin chiar decât unele grupări etnice minoritare ca maghiarii de pildă — ajunse peste noapte la guvern, obținând importante majorități cu concursul plin de zel al jandarmilor, al alcoolului, al promisiunilor, al corupției și al volatilizării urnelor. Această demoralizantă sleire a nervului național prin continua forțare a voinței colective, conduce la sfărmarea partidelor în neînsemnate fracțiuni, incapabile — cum s'a dovedit încă din decembrie 1937 — să mai obțină majorități, chiar cu prețul violenței corporale și morale. Consecința fatală de pe urma deselor shimbări de decor ale coalițiilor de grupuri parlamentare ce ar urma pentru a constitui o majoritate, ar fi o neîntreruptă alunecare spre stânga și in ultimă analiză, *partidul unic de extremă stângă* impus cu forța dela Răsărit.

Deci ca o puternică prevenire a acestor alarmante eventualități, printre alte considerațiuni de ordin structural, Mișcarea Legionară a urmărit să readucă funcțiunea parlamentului pe linia realităților românești.

In primul rând urma să se întărească cu strictețe principiul separațiunii puterilor în stat: nici Parlamentul nu trebue să coboare la starea de simplă emanație a puterii executive ca în sistemul românesc de până în 1938; nici puterea executivă nu poate degenera, fără cea mai mare primejdie pentru existența unui stat, la regimul de simplă unealtă la discreția "democrației integrale", adică despotismul majorității parlamentare iresponsabile: majoritate realizată prin demagogie și presiune a cluburilor și comitetelor, alunecate cu cea mai mare certitudine spre o ultimă etapă: Jacobinismul modern, bolșevismul.

Dealtfel experiența recentă demostrează mai în toate țările unde începând din 1943 s'a încercat să se revină la regimul parlamentar că: Sau guvernul rezultat din coaliția grupurilor abia mai poate supraviețui sub hărțuiala comitetelor de "eliberare" sau, pentru a se asigura un minimum de ordine, "libertatea" a fost pusă sub protecția unui general sau a baionetelor trupelor de ocupație.

In sistemul legionar deci, pentru a elimina dela început orice posibilități de arbitrar al unei puteri în dauna celeilalte, separația este categorică. Puterea executivă pentru a avea autoritate și prestigiu, trebuie să se ridice dintr'o elită politică, după criterii sigure. Aceste criterii nu pot fi nici principiul elecțiunii, nici acela al eredității, ci *principiul selecțiuni* sociale, prin libertatea absolută de ridicare a valorilor personale din adâncimile straturilor sociale la suprafața societății. Puterea executivă — administrația, diplomația, etc. —, recrutată din această elită își va putea astfel îndeplini funcțiunea politică și tehnică în condițiuni normale.

Parlamentul, expresia puterii legislative, ar fi deci restaurat în sistemul legionar, într'o stare de totală emancipare față de Puterea Executivă. Misiunea Parlamentului, ales absolut liber prin vot universal, direct și secret, dintre cetățeni candidând parte liber parte după criterii de competență, este *legiferarea* adică discuția ca și votarea legilor. In al doilea rând și ca un drept de cenzură morală iar nu de imediate consecințe politice, se recunoaște Parlamentului prerogativa de semnalare intr'un spirit de înaltă răspundere, a abuzurilor, nepotrivirilor sau incompetenței constatate în actele puterii executive.

Iar pe deasupra acestor instituții, în momente de particulară importanță in care se decide soarta comunității, Corneliu CODREANU așează ceeace el numește "Consultarea Poporului", adică în fața marilor hotărâri care îl angajează, după ce se arată drumul, poporul trebuie întrebat, trebuie consultat, pentru aș-și spune cuvântul dacă poate sau nu, dacă este pregătit spiritualicește să meargă pe calea arătată.

Urmând deci spiritul lui Corneliu CODREANU de respect al voinței populare și Horia Sima, ca vice-președinte al Consiliului de Miniștri în toamna anului 1940, a voit alegeri generale absolut libere, la care să candideze exponenții tuturor partidelor politice disolvate de regimul precedent. Opoziția categorică a Mareșalului Antonescu, care de atunci nutrea intenția unei lovituri de stat, a zădărnicit însă consultarea poporului proiectată de Mișcarea Legionară; astfel, în 1940 s'a demostrat încă odată, ca și în 1937, că nu Mișcarea Legionară se teme de verdictul alegerilor libere.

Din principii constitutive politice prin urmare, dar și din motive educative, constatând efectele reale de ordin civic și moral ale pervertirii metodelor de exprimare a sufragiilor și de falsificare a voinței populare, marele pedagog Corneliu Codreanu a căutat să îndrepte moravurile electorale prin garantarea exprimării libere a voturilor după cum dictează conștiinta alegătorilor, nesiluită nici de amăgiri, nici de violențe. Si pentru ca să asigure alegeri absolut libere și pe acestă cale să rezulte pe cât omenește posibil voința Națiunii, Corneliu Codreanu a încheat la ultimele alegeri generale din România, în Decembrie 1937, pactul cu Partidul Național-Tărănesc al lui Iuliu Maniu și cu Partidul Național-Liberal al lui George Brătianu. Dealtfel o invalidare a versiunii de tendințe dictatoriale atribuite Mișcării Legionare și o confirmare deplină a structurii sale populare, este tocmai profunda considerație și înțelegere pentru Corneliu Codreanu și Garda de Fier a lui Iuliu Maniu, personalitate de o sinceritate democratică indiscutabilă, această atitudine de stimă reciprocă supraviețuiește până astăzi dupa atâția ani de suferințe și de mari evenimente în lume.

Garda de Fier așa dar, cum sperăm că rezulta din acestă imperfectă expunere, nu este prizoniera niciunei idei preconcepute, a niciunui program schematic, a niciunui sistem rigid care nu poate fi rectificat după realități. Ea este, in adevar, tributara unei idei majore,

linia poporului Român; pe aceasta nu o poate pierde niciodată din vedere fără sancțiunea imediată a *auto-desființării*. Indeplinind însă cu fermitate această condiție, înalta linie spirituală consacrată de jertfa fondatorului și a elitei sale, permite Mișcării Legionare o mare flexiune în mânuirea realităților de stabilirea condițiilor de direcție ale Româniel.

Aceste realități prezente par să indice în ordinea internă necesitatea absolută a unui regim stabil în care monarhia să se situeze ca factor suprem al ierarhiei politice, sprijinită pe principiul separațiunii puterilor pe linia funcțională și pe principiul unității elitelor și a forțelor naționale pe linea structurala. *Inmănuncherea* funcțiunii orizontale a puterilor statale cu structura verticală a unității naționale, ca *rezultantă* a voinței populare în deplin acord organic cu Coroana, este condiția de stabilitate în România și în spațiul înconjurător. Orice alte soluții s'ar căuta, ar fi improvizații cu urmări imposibile de prevăzut și de calculat. Dar, cum trecutul mai îndepărtat și mai recent a dovedit, că de situația României cu poziția ei chee la răspântia marilor drumuri, depinde în bună parte și echilibrul Europei.

4. Si acum câteva cuvinte despre o problemă în jurul căreia s'a făcut mult caz: atitudinea Mișcării Legionare față de problema evreească. Nu este desigur aci locul de a analiza principiile Gărzii de Fier în materie, ci numai de a spulbera o serie de inexactități privitoare la trecut.

Mișcarea Legionară era prea conștientă de înălțimea ținutei sale etice, de răspunderile sale față de Poporul Român și de importanța sa politică, pentru a trata problema evreească cu mijloace ieftine, ca violența corporală sau a legilor speciale. Corneliu Codreanu, însuși provocat de anumiți politicieni îngrijorați de pactul Mișcării Legionare cu Iuliu Maniu și George Brătianu, a răspuns public că problema evreească înțelege să fie tratată într'un spirit de înaltă seriozitate. Mișcarea Legionară nu privea acestă problemă prin optica resentimentelor de rasă. Sefii legionari, poate cei mai buni cunoscători din Europa ai problemei, cunoșteau prea bine calitățile intelectuale și profunda educație spirituală pe linia permanențelor ale acestui popor milenar, pentru a le subestima și a le combate cu forța materială.

Pentru Mișcarea Legionară esența problemei nu se reducea la un aspect evreiesc, ci se prezenta în general ca o restabilire a echilibrului politic și economic, deplasat până atunci în defavoarea Poporului Român. Metoda urmată spre deosebire de acelea ale mișcărilor rasiste, era întărirea în primul rând pe cale organică și de liberă concurență a poziției elementelor românești, iar nu de slăbire silită a elementelor alogene. Pe acestă cale de liberă întrecere, se vizau Evreii numai în măsura în care pozițiile lor se găseau pe traectoria noilor poziții românești. *Tot așa de bine această metodă privea pe Sași, pe Unguri sau pe Svabi, fără ca prin aceasta să se poată vorbi de anti-sasismul, de anti-ungurismul, sau de anti-svăbismul Gărzii de Fier, sau de o persecuție a acestor minorități din partea Mișcării Legionare. Acestor naționalități, fără excepție li se lăsa deplina folosință a pozițiilor câștigate și numai posibilitatea de a abuza de călcarea legilor în dauna Poporului Român, cu ajutorul unei administrații corupte, li se retrăgea prin opera de dreptate socială a Mișcării Legionare pentru toți deopotrivă.*

Ridicarea Poporului Român, după sistemul legionar, urma că apară treptat prin constituirea de noi poziții, folosind noi valori nefructificate într'un spațiu încă virgin, iar nu prin confiscarea altor poziții, deja existente. *Dinamizarea Poporului Român pe terenul general al construcției trebuia deci să crească printr'un proces de concurs și deci de stimulare a tuturor forțelor creatoare, iar nu de eliminare a unor elemente existente a căror îndepărtare din acest concurs ar fi atras după sine slăbirea economiei generale.* Conducerea Mișcării Legionare era prea realistă ca să creadă că România, cu puternicul ei potențial economic și cu funcțiunea ei de tranzit, poate fi izolată de Europa printr'un monopol al producției și transformată astfel într'o Mecca economică. *Se căuta numai preemțiunea legitimă ca în toate țările democratice sau nu, a populației autohtone în distribuția naturală a mijloacelor de producție, spre a se evita menținerea Poporului Român într'o stare de pauperitate de pe urma tendințelor acaparatoare ale unor naționalități minoritare, mai bine organizate economicește datorită unui lung trecut de privilegii sau unui puternic sprijin de ordin internațional. Corneliu Codreanu însuși și-a exprimat în mai multe rânduri față de intimii săi, intenția de colaborare a unei Românii întărită economicește cu un capital străin serios, care ar avea mai mult de câștigat în acelaș timp cu Poporul Român, de pe urma colaborării cu un stat puternic și onest condus, decât cu un stat anemiat de o administrație coruptibilă și indiferentă.*

Sistemul legionar urmărea deci prin sporirea activității în toate direcțiile, fără excluderea nimănui să întărească

poziția Poporului Român ca factor pozitiv de progres în spațiul înconjurător. Acest dept și acestă datorie a Poporului Român de a-și asigura libertatea de ridicare a indicelui său de randament pe propriul său pământ și deci și de mărire a contribuției sale la ordinea multiplă a Europei, credem că nu pot fi negate de nimeni și mai puțin încă, desigur, de exponenții principiilor democratice.

Așa dar, Mișcarea Legionară n'a urmărit, în tratarea problemei evreiești regimul legilor speciale, al câmpurilor de concentrare și al stelelor hexagonale. Ceva mai mult încă, legislația în vigoare cu cele trei categorii de evrei și instituțiile de românizare oficiale, nu a aparținut Mișcării Legionare, ci guvernului precedent cât și celui ulterior. Această precizare nu urmărește o repudiere, ci o relevare a nepotrivirii acestei legislații cu spiritul și cu tactica Mișcării Legionare care, după cum se vede din expunerea de mai sus a fost urmată în practică și trebuia să fie continuată și la guvern, în această materie. *Singura lege de esență legionară inspirată din tactica amintită dar neaplicată încă, a fost aceea întocmită de Ministrul Muncii de atunci Vasile Iasinschi, care prevedea folosirea minimală a elementelor românești în înterprinderile comerciale, indiferent de originea etnică a proprietarilor.*

Așa dar și în problema *evreească*, mai bine spus *românească*, Mișcarea Legionară se conduce cu acelaș simț al echilibrului, al realităților și al principiilor morale, ca și în celelalte probleme importante, românești sau europene.

5. Cât despre intenții de violențe fizice în potriva vechei clase politice sau a evreilor, omucideri sau progromuri, *numai cei care urmăresc menținerea diviziunilor și a tensiunei interne*, le pot pune în sarcina Mișcării Legionare. *Că în timpul loviturii de stat a Mareșalului Antonescu dela 21 Ianuarie 1941, elemente iresponsabile de pe stradă fără nici o legătură cu Mișcarea Legionară și cu evenimentele, au abuzat ca întodeauna în astfel de împrejurări și au jefuit și ucis la întâmplare evrei ca și români dealtfel, este foarte posibil. Că și unele elemente izolate chiar legionare,* din porniri personale individuale înpotriva unor evrei ca și înpotriva unor români, iarăși este posibil. Dar a considera responsabilă Mișcarea Legionară și conducerea ei de aceste violențe la întâmplare, corespunde tot atât de puțin realități cât a face întreaga evreime din lume responsabilă de asasinarea Lordului Moyne.

* * *

Astfel în toate problemele, cum s'a văzut în acest lung dar totuși incomplect capitol, Mișcarea Legionară se menține la aceași atitudine politică și morală ca și în trecut, luându-și întodeauna răspunderea poziției sale, dar respingând net ce i se pune în seamă cu desconsiderearea nedreaptă a realități.

C. POLITICA EXTERNA A GARZII DE FIER

1. *Așa cum în politica internă nu corespunde adevărului că Mișcarea Legionară ar fi fost o organizație exclusivistă de dominație dictatorială, tot așa în politica sa externă Mișcarea Legionară respinge cu cea mai legitimă mândrie și demnitate îndreptățite de trecutul său glorios și plin de jertfe, insinuarea că ar fi putut aliena vreodată autonomia sa de acțiune în favoarea unei puteri străine.*

Politica externă ca și politica generală a Mișcării Legionare se inspiră din principiile eterne de existență și de conservare a esențelor Poporului Român, cât și din năzuințele de afirmare a nobleței acestui popor pe un plan superior și mai larg. Pentru a păstra intactă acestă politică majoră, a primit atâtea lovituri Garda de Fier din toate direcțiile, chiar cele mai neasteptate! O cât de neînsemnată tendință de compromis cu morala ei ar fi scutit Garda de Fier de multe suferințe și de multe pierderi dureroase. Conducerea Mișcării Legionare a rezistat însă neclintită pe pozițiile sale, uneori în condiții extrem de grele. *Horia Sima de pildă și în* 1940 *și mai târziu a fost prizonierul unor voințe hotărâtoare, la discreția orcăror ordine, fără ca voinței sale să se fi putut înpune, cu toate presiunile, cea mai neînsemnată flexiune.*

Incă odată s'a dovedit deci atunci că puterea materială singură cu toate aparențele impunătoare, este mai slabă decât forțele complexe ale realității, ascunse uneori sub cele mai modeste forme.

Dar ca și în politica internă și în politica sa externă Mișcarea Legionară nu se conduce după nici o idee preconcepută și nu se fixează în nicio formă rigidă Corneliu Codreanu spunea odată unor intimi că ar colabora și cu Rusia Sovietică dacă ar fi în interesul Poporului Român. Din nefericire însă Rusia Sovietică încă din acele timpuri își fixase conduita sa *definitivă*, ascunsă cu îndemânare pe atunci sub cele mai elegiace declarații geneveze. Această conduita cum puteau distinge cunoscătorii nu era în fond decât aceea a Rusiei imperialiste, întărită ca valoare operativă de forța unei idei contagioase de penetrație universală. Mișcarea Legionară nu avea nimic aprioric înpotriva Rusiei, dacă se menținea în limitele sale Sud-Vestice și nici chiar înpotriva comunismului pe plan de politică externă, dacă rămânea în cadrul regimului intern al Rusiei și nu amenința prin amestecul în politica internă a țărilor vecine, structura acestor popoare.

Așa dar Mișcarea Legionară dovedea un spirit realist nelăsând, după cum se și cuvine în general, ca o politică externă să se resimtă depe urma unor infiltrații ideologice, dacă aceste infiltrații nu sunt prin ele însăși condiții esențiale de realism.

Mai puțin deci Mișcarea Legionară ar fi avut opinii preconcepute înpotriva puterilor occidentale, ca Franța și Anglia. Evident, nutrea simpatii, ca în toate părțile lumii chiar și de elemente democratice, pentru Italia fascistă și Germania național-socialisă, în măsura în care aceste regimuri lucrau pentru ridicarea popoarelor respective. Dela această simpatie până la ideea unei alianțe era însă o distanță neluată încă în considerare pe atunci. Dealtfel până în Mai 1936, deci nouă ani dela înființarea Mișcării Legionare și 17 ani dela începutul acțiunei naționaliste Corneliu Codreanu, nu luase nici. O atitudine în politica externa prin niciun fel de delarații publice sau private, lăsându-se astfel diferitelor guverne deplină libertate în acestă materie.

Intre timp însă Rusia Sovietică după o lungă perioadă de absență, a reapărut activă pe scena mondială. Concomitent cu verbul pacific al exponenților sovietici la Societatea Națiunilor, deslănțuia o formidabilă campanie de propagandă ce demonstra în fond o copleșitoare energie multiplă, *politică militară economică* și *ideologică*. Aceastâ forță Mișcarea Legionară nu a depreciat'o niciodată. *Apariția Rusiei ca factor imperialist pe linia unei tradiții mai vechi, Panslavismul sau pe a acelei mai noi Kominternul, punea România și Poporul Român* în prima etapă *a marșului moscovit spre Occident. Mașinațiunile Reprezentanței Sovietice dela București, conjugate cu instigațiunile rusești în țările vecine pentru a ațâța revendicări înpotriva României, cât și alte manevre încadrate în tehnica generală a ofensivei sovietice înpotriva Europei, demonstrau din plin, dacă mai era nevoie, intențiile reale.* Conduita Rusiei Sovietice era în concordanță cu dubla ei viziune misionară, națională și ideologică revoluționară, la care conducătorii sovietici nu aveau, desigur, să renunțe de dragul confirmării unei atitudini aparente de bune intenții pacifice și a unei frazeologii sentimentale și umanitare fără răspundere. Situația Românei apărea astfel cu atât mai amenințată cu cât această conduită sovietică invalida optimismul vădit de comandă al conducătorilor politicei externe a României în relațiile cu Rusia, fondat numai pe definiția agresorului, pe bonomia D-lui Litwinow și pe libațiunile trimisului Ostrowski cu unii miniștri basarabeni al guvernului din București. *Nicio garanție substanțială — nici de ordin structural, ca de pildă îndrumarea obiectivelor Rusiei spre alte direcții de lungă durată, nici de ordin defensiv ca o alianță cu o mare putere militară dispusă să adopte ca principal obiectiv apărarea comună înpotriva unei agresiuni dela Rasărit — nu întărea de nicăeri securitatea României.* Dinpotrivă, curente interesate măreau confuzia în interior cu exagerarea revizionismului maghiar adică amenințarea din partea unui popor de 8 milioane de locuitori, trecând complet sub tăcere primejdia unui imperiu colosal de 180 de milioane de agitatori!

In fața acestei duble primejdii, internă și externă, Mișcarea Legionară nu mai putea continua atitudinea de rezervă în politica externă fără a lipsi dela cele mai elementare datorii față de Poporul Român. Conducerea Mișcării a examinat atunci cu toată rigoarea și cu tot sângele rece datele problemei, înainte de a pronunța un cuvânt în materie. Din acest scrupulos examen rezultau mai multe și serioase îngrijorări pentru soarta Poporului Român.

In primul rând sistemul de alianțe al Românei dovedea o funcțiune total defectuoasă. "Mica Ințelegere" se demonstrase o ficțiune, menținută la suprafață numai de talentul lui Nicolae Titulescu, de dexteritatea D-lui Eduard Beneș și de proptelele Puterilor Occidentale. In practică însă nu valora nimic, fiecare dintre componenți având interese de apărat în alte direcții și nedorind fiecare să se strice cu marea putere ce-i părea mai interesantă: pentru Ceho-Slovacia, Rusia Sovietică, pentru Jugoslavia Germania și pentru România Italia. Aducerea aproape cu forța a Principelui-Regent Paul la Conferința Micei Ințelegeri dela București din Mai 1936, dovedea deja descompunerea practică a sistemului. *Dar mai grav încă, principalul stâlp al alianțelor României,* **Franța**, *încheiase acum un pact de amiciție cu Sovietele, ce reducea mult în fond din valoarea convențiilor cu România și Polonia. Faptul că semnatarul pactului, Dl-Laval, era un republican de dreapta și că Primul Ministru britanic, care proclamase public interesul Angliei pentru Franța cu faimoasa formulă a frontierelor britanice pe Rhin era însuși Seful Partidului Conservator, dovedea cât se poate de concludent că cele două mari puteri Occidentale în deplin acord între ele și cu aprobarea integrală a claselor lor politice, se angajau pe calea unei colaborari intime cu Rusia Sovietică. Aceastâ colaborare nu era posibilă decât cu acceptarea punctului de vedere minimal sovietic, care viza fără îndoială și România.* Iar o consolidare a acestei colaborări printr'o alianță avută în vedere, desigur, în evoluția situației europeene, ar fi cerut cel puțin aceleași condiții din partea Rusiei ca în 1914-1916, adică în ultimă analiză, printre altele, subordonarea intereselor României, intereselor acestei alianțe.

Pactul de amiciție franco-sovietic cu consimțământul tacit al Marei Britanii slăbea deci considerabil securitatea României la Est și prin urmare și poziția ei în general față de vecini și de celelalte puteri. Se mai adăuga la toate acestea și evoluția internă din Franța, care aluneca tot mai mult spre stânga, astfel ca, după victorie Frontului Popular la Paris, să nu se mai poată pune mari speranțe în rezistența Franței față de pretențiile Rusiei ca preț al unei cooperări.

Concluzia la care a ajuns conducerea Mișcării Legionare era cel puțin îndoiala față de voința Puterilor Occidentale de a se opune Rusiei cu eficacitate. Totuși cea dintâi declarație de politică externă, o circulară către legionari din 30 Mai 1936, nu a avut caracter public iar Corneliu CODREANU s'a mărginit la o atitudine moderată. Corneliu CODREANU nu a împins concluzia până la propunerea unei mutațiuni de alianță în politica externă a României.

Această concluzie Corneliu CODREANU n'a propus'o nici 6 luni mai târziu, într'un document mult mai important destinat de data aceasta publicității: Memoriul din 5 Noembrie 1936 adresat Regelui, oamenilor politici și Țării. In acest document redactat în termeni virili, se înregistrează numai o și mai mare îndoială față de orientarea externă a României, îndoială crescută de pe urma izbucnirii răsboiului civil din Spania fața de care Puterile Occidentale adoptaseră a atitudine de părtinire a frontului popular din Madrid, în dauna mișcării creștine a lui Franco, susținută astfel numai de puterile Axei. Omul profund religios care era Corneliu CODREANU, respingea din toate puterile sufletului său violențele marxismului mondial acum confirmate de realitate, reprezentat de Brigăzile Internaționale ale lui Lister și Campesino înpotriva Crucii și a ordinei creștine a Europei. Puterile care se pronunțau în favoarea acestei ordine, înlesneau astfel de la sine o apropiere de poziția Mișcării Legionare. Totuși Corneliu Codreanu nu se pronunță nici de data aceasta explicit în favoarea unei răsturnări de alianțe, ci se mărginește numai să recomande sustragerea politicei externe de sub influențele oculte și abținerea dela provocări la adresa Italiei.

Abia un an mai târziu, după 16 luni dela începutul războiului din Spania, la 30 Noembrie 1937, Corneliu CODREANU ia o atitudine definitivă în politica externă, în favoarea Axei. La această hotărâre Corneliu CODREANU nu a ajuns nici prin negocieri nici prin promisiuni, nici măcar prin vreun contact cu reprezentanți ai Axei. *Oricât ar părea de curios și de inadmisibil în tehnica mai curentă a politici externe, Corneliu CODREANU nu a avut niciodată legături cu Axa. Rareori câte un ziarist s'au vreun curios din Italia sau Germania, mult mai rar decât din alte țări ca de pildă din Franța, veneau să-l vadă la Casa Verde. Ceva mai mult, în urma unui reportaj nu tocmai exact asupra mișcării, deși foarte elogios dintr'un ziar german, Corneliu CODREANU a interzis pe termen de 6 luni accesul oricărui vizitator din aceea țară în preajma Mișcării Legionare.* Un contact însă de ordin politic autorizat și constant nu a existat niciodată între Axă și Corneliu CODREANU. Acest precedent a fost poate o deficiență de pe urma căreia s'au resimțit mai târziu în practică raporturile cu Axa și în general tehnica relațiunilor exteriore a Mișcării Legionare întotdeauna foarte susceptibile și rezervată în materie. Dar și pe acest teren Corneliu CODREANU a proclamat primatul ținutei morale, chiar dacă uzanțele unei tactici mai rafinate ar aduce mai multe foloase.

2. In concret, convingerea Mișcării Legionare în oportunitatea unei alianțe cu Axa, a fost rezultatul unei evoluții foarte lente de pe urma observării minuțioase a realităților europeene, iar nu al precipitării unei atitudini premeditate.

Dealtfel climatul general al Europei înregistra o jenă în special față de conduita uneia din Puterile Occidentale, în speță Franța. Pactul Jugoslavei cu Italia, desele schimbări de vizite între conducătorii Germaniei și ai Poloniei, conversațiile Marei Britanii cu Axa, evoluția politică în jurul războiului din Spania, cât și iritarea internă de pe urma grevelor aproape fără întrerupere din Franța, izolau într'o bună măsură politica regimului de front popular din Franța de realitățile europene. Rezultatele vizitei dela sfâr-

șitul anului 1937 în Europa-Centro-Orientală a D-lui Delbos, Ministru de Externe francez, s'au resimțit mult de pe urma acestei jene, ca un contrast foarte concludent cu atmosfera vizitei lui Barthou în acelaș spațiu în 1934. Cu toate strădanile D-lui Victor Antonescu de a suplini fermecătoarea personalitate a lui Nicolae Titulescu și cu toate sentimentele calde ale Românilor pentru Franța, primirea D-lui Delbos la București a avut mai mult o notă de melancolie decât de încredere. Aceeași notă melancolică se înregistra și la Varșovia și la Praga, încât Dl. Delbos, poate și din proasta dispoziție a Guvernului Principelui Paul, a renunțat la experiența dela Belgrad.

Europa, și cu ea în primul rând România, nu se mai simțea deci apărată de sistemul politic în centrul căruia se găsea pe atunci în aparență Franța. In schimb, sistemul Axei părea că oferă efectiv mult mai multe garanții de securitate și de apărare a ordinei europeene.

Așa dar, principiul alianțelor în concepția Mișcării Legionare s'a născut din stări reale de pe teren, iar nu din afinități sau repulsii ideologice. Acest principiu impune mai întâiu o clasare a primejdiilor pentru România în ordinea importanței sau urgenței și ca o strictă consecință alianța cu aceea putere care efectiv poate ajuta imediat România împotriva celei mai importante primejdii în ordine de precădere.

In concret, pentru România tendințele imperialiste dinspre Vest sunt mai puțin primejdioase decât acelea dinspre Est. Imperialismul vestic pentru a ajunge la mările libere și la pozițiile dominante ale Continentului, nu trebuie să treacă peste România. Chiar dacă în ultimă analiză ar tinde să se adâncească în stepele întinse ale Estului, imperialismul vestic se poate mulțumi cu o România neostilă care să nu-i amenințe flancul Sud-Estic. Imperialismul din direcție estică, dinpotrivă, este o primejdie nimicitoare pentru România și Poporul Român. Primul pas spre o mare caldă și spre poziții dominante, ca Strâmtorile de pildă, trece peste corpul României. *Intre două imperialisme deci Vestic și Estic, România va trebui să se supună dramaticelor ei condiții geo-politice și într'un spirit strict realist peste oricare alte considerente, să aleagă primejdia cea mai mică, cea mai puțin amenințătoare: aceea a Vestului.*

Așa dar atât timp cât Rusia, Sovietică sau Taristă, va nutri tendințe imperialiste în Europa, România este pe pragul unei primejdii de moarte. Desigur, nici considerațiuni sentimentale, nici demonstrațiile de cumințenie amicală ale României, nici ridicolul pretextului de amenințare din partea României a securității colosului rusesc, n'ar putea opri Rusia dela executarea unui program de atât de vaste proporții. Cine concepe dominația Oceanelor și a lumii și pornește la acțiune nu se mai împiedică de scâncelile popoarelor din cale. *Experiența istorică a dovedit că nu este posibilă o înțelegere cu o Rusie pornită în marș spre Occident. Fostul Ministru de Externe român Dl. Gafencu, relevă cu bună dreptate că de câte ori puterile occidentale au căutat un acord cu o Rusie în ascensiune asupra delimitărilor zonelor de influență, de atâtea ori a urmat o amenințare a echilibrului european.*

Dacă nu este deci posibilă o înțelegere a unei Românii pacifice cu o Rusie, imperialistă, nu-i mai rămâne României decât să se resemneze la apărare pentru a supraviețui.

Pentru aceste rațiuni deci, Mișcarea Legionară se alia cu acele forțe care apără România de primejdia primordială dinspre Est. Găsind deci numai Axa pe linia apărării împotriva primejdiei mortale dela Răsărit, s'a aliat cu Axa.

Dacă în aceste împrejurări sarcina apărării împotriva unei agresiuni din Est și-ar fi luat'o Puterile Occidentale, Mișcarea Legionară — cum a răspuns însuși Corneliu CODREANU întrebării unui cunoscut ziarist francez, Bertrand de Jouvenel, într'un interview în "Gringoire", imediat după declarația de politică externă în favoarea Axei — ar fi colaborat cu ele.

3. Un alt principiu fundamental în politica externă a Mișcării Legionare, este împiedicarea României de a deveni un instrument al imperialismului vreunei puteri continentale. Garda de Fier s'a alăturat, desigur, cu fermitate Axei. Nu a înțeles însă nici o clipă să transforme România într'un agent ale unei noi ordine întemeiate pe imperialism. Cum am spus mai sus, între două amenințări România poate la riguare suporta mai bine imperialismul din Vest, dar nu-l poate încuraja de bună voie.

De altfel eroarea majoră a Axei care a condus-o la desființare, a fost tocmai îndepărtarea de politica sa originară de stabilizare a Europei într'o ordine nouă de echilibru continental. Așa se explică acțiunea de slăbire a mișcărilor populare, blocarea căilor spre putere și înlocuirea lor în mai toate țările cu formațiuni improvizate. Astfel la semnarea pactului anti-Komintern în Decembrie 1941, ordinea nouă era reprezentată de o serie de ficțiuni guvernamentale în timp ce realitățile erau combătute și înlănțuite.

Intre aceste mișcări populare Garda de Fier era de departe cea mai originară, cea mai puternică, mai autonomă ți mai rezistentă. Pentru toate aceste motive, după ce partida părea câștigată, *Axa nu a dorit și nu a sprijinit niciodată victoria Gărzii de Fier în România. Acțiunea dela 3-6 Septembrie 1940, care a urmărit îndepărtarea Regelui Carol II pentru a opri descompunerea moralului intern iar nu cucerirea puterii în stat, s'a făcut pe cont propriu, fără știrea, fără concursul și mai ales fără voia Axei.*

Mai târziu, după constituirea regimului de diarhie numit național-legionar, reprezentanții Axei la București au căutat prin toate mijloacele să consolideze poziția Mareșalului Antonescu și să mineze pe aceea a Mișcării Legionare. In executarea acestei politici Comandantul Gărzii de Fier și Vice-Președinte al Consiliului de Miniștri, Horia Sima, a fost invitat la Berlin în luna Ianuarie împreună cu Mareșalul Antonescu. Pentru a evita o neînțelegere chiar la inaugurarea unei alianțe, de pe urma unui refuz la o eventuală cerere de subordonare a unor interese majore ce era poate de prevăzut, Horia Sima cu toată dorința de-a vedea pe Cancelarul Hitler, a renunțat la vizita dela Berlin. *Astfel Horia Sima este singurul conducător politic europeean care a declinat vreodată o invitație la Cancelarul Hitler în culmea puterii, pentru motive de demnitate și de păstrare a autonomiei intereselor Poporului Român.*

Dar conduita Axei a fost clară cu ocazia loviturii de Stat a Mareșalui Antonescu dela 21 Ianuarie 1941. Armata germană a primit ordin să susțină pe Mareșal, în timp de alți trimiși căutau să slăbească apărarea promițând în numele Mareșalului Antonescu înlăturarea oricăror riscuri în caz de cedare benevolă a pozițiilor de rezistență. Bizuit pe acest cuvânt, Horia Sima a ordonat încetarea rezistenței izbucnită dela sine, ca o reacțiune spontană a unei Mișcări viguroase lovită prin surprindere. Cuvântul Mareșalului Antonescu și al girantului nu a fost respectat și arestările au pornit cu o furie încă mai mare ca în 1938. *Indeosebi Horia Sima și Sefii legionari erau urmăriți cu disperare ca să li se pregătească soarta lui Corneliu CODREANU și a Statului său Major.*

Reprezentanții Regimului au invitat atunci în Germania pe Horia Sima și alte personalități sub motivul că după ce pasiunile se vor potoli să se poată întoarce în siguranță odată ce neînțelegerile s'au risipit. Ajunși pe teritoriul german, după câteva săptămâni de primire amicală, Horia Sima și unele personalități, cu toată calitatea lor de oaspeți, au primit domiciliu obligatoriu în timp ce alți legionari mai mult sau mai puțin importanți, refugiați la întâmplare din Țară, au fost internați fără deosebire la Rostock într'un lagăr de muncă.

Din momentul deținerii lui Horia Sima se deslănțuie în Țară și în străinătate o formidabilă campanie de calomnii prin care se pune în sarcina Mișcării Legionare și a lui Horia Sima toate infamiile imaginabile. *Punctul culminant este atins în ziua de 22 Iunie 1941, începutul campaniei contra Rusiei, când Cancelarul Hitler în persoană în lunga sa expunere a cauzelor războiului, enumeră printre manoperele sovietice și evenimentele dela 21 Ianuarie puse în sarcina Gărzii de Fier, presupusă astfel de conivență cu Rusia Sovietică!* Nici lui Horia Sima, plasat de svonuri oficiale ca refugiat la Moscova nici Mișcării Legionare înlănțuită de un sistem ce represiune neagalat încă, nu li se dădea posibilitatea să se apere. Nu le mai rămânea în apărare decât forța realității și doi — trei legionari risipiți prin alte orașe ale Europei, care s'o expună.

Politica Axei se îndepărta astfel din ce în ce mai mult de realități. Pe măsură ce victoriile militare apăreau mai strălucite, acțiunile politice deveneau mai palide. In cursul anilor 1941 și 1942 exponenții Mișcării Legionare s'au străduit din toate puterile că arate diferiților reprezentanți ai Axei Primejdia unei politici negliiente și fictive pentru cursul general al războiului. Un război este un motor cu dublu piston, unul politic și altul militar și nu s'ar putea spune care este mai important. Nu se poate ignora acțiunea politică sub pretextul precăderii militare. Victorii militare fără efecte politice s'au mai văzut și chiar în cazul Germaniei. Victorii politice în cursul unui război au aproape întodeauna consecințe militare. Războiul modern se poartă în primul rând pe plan politic internațional și seducătoarea ideologie universală a adversarului trebuie să se opune deci pe plan tot internațional ideea — forța pe care sta Axa la originea răsboiului: adică stăpânirea de către fiecare popor a propriului său destin. De această ideea-forță Axa nu se putea îndepărta fără primejdia pierderii răzoiului. Concluzia finală era deci: îndepărtarea ficțiunilor din toate țările, restabilirea libertății politice a popoarelor acolo unde mișcările populare sunt capabile să o asigure și reconstituirea unei ordine de echilibru european. La toate acestea argumentații nu se refuza un efect de stimă și asigurări de viitor, dar fără alte consecințe efective.

Si cum era de prvăzut, soarta armelor s'a întors din toamna anului 1942, fără însă ca și conduita politica a Axei să se schimbe. Dinpotrivă, cu motivarea situatiei militare, Guvernul German era dispus să înrăutățească și mai mult regimul politic.

In fața acestei paralizii a reflexelor politice, Horia Sima s'a hotărât să întreprindă un alt gest de mare curaj și demnitate și anume părăsirea cu orice risc a Germaniei, pentru a atrage atenția și altor factori asupra situației disperate la care va ajunge Europa dacă nu se revine la o politică realistă. "Am sosit ca un strigăt de alarma" previne Horia Sima în scris pe Mussolini, dupăce la plecarea din Germania lăsase pentru a fi comunicată Cancelarului Hitler, a scrisoare prin care expunea pe larg, cu cea mai mare claritate, erorile politicei germane, calea pe care trebuie să se revină și scadența fatală la care se va ajunge dacă se perseverează în aceleași erori.

Reușita plecării lui Horia Sima a produs o mare impresie asupra conducerii germane. Cum s'a aflat mai târziu în tot acel interval. Himmler avea până la 10 conversații telefonice zilnic cu Ambasada Germană din Roma, pentru a se interesa de mersul cercetărilor în căutarea lui Horia Sima și a raporta apoi Cancelarului Hitler. Din nefericire însă în Germania nu s'a înteles sensul politic al plecării lui Horia Sima. S'a luat în considerație numai pierderea din Iaț a unei importante forțe politice, fără să se țină seamă de ce-ar putea folosi Comunitatea de pe urma libertății ei. Dinpotrivă, grija urmărită cu disperare era prinderea din nou a acestui captiv prea autonom. Si în adevăr, printr'un concurs de împrejurări, Horia Sima a fost sechestrat din nou în Germania, de data aceasta în chip absolut, la Oranienburg. In rând cu el au fost internați toți legionarii în frunte cu Locotenentul-Comandant al Mișcării Legionare, Vasile Iasinschi, în lagărele de concentrare dela Dachau și Buchenwald. *O cortină grea de fier* a căzut astfel peste existența lor, despre care nu s'a mai știut nimic timp de 20 de luni.

Dar dacă în Germania gestul lui Horia Sima a avut un efect contrar, în Italia direct sau indirect, a avut urmări pozitive. Mussolini și noul Sub-Secretar de Stat la Afacerile Străine Dl. Bastianini, au arătat mai mult interes pentru curentele populare și interesele națiunilor europeene ca mai înainte. De această înțelegere a necesității de revenire a unui echilibru european, sau resimțit raporturile cu partenerul din Axă, atât în cursul vizitei D-lui von Ribbentrop la Roma în Martie 1943, cât și la întâlnirea cu Hitler la Salzburg din luna Aprilie. In aceste ultime convorbiri ca partener egal în Axă, Mussolini a intervenit energic în sensul unei estimări realiste a Europei și în favoarea restabilirii în deplină independență, printre altele, a Belgiei, Olandei, Cehiei și Poloniei. Deasemenea Dl Bastianini a știut să impună un nou climat politicei externe a Italiei, care ar fi atras după sine poate o rectificare a conduitei întregei Axe. Dispariția Italiei din componenta Axei ca factor important, a lăsat însă Germania liberă să continue metoda de până atunci în direcția Europei.

Am menționat toate acestea episoade în relațiile Axei cu Mișcarea Legionară nu ca o plângere sau recriminare împotriva ei, sau pentru a folosi aceste violențe ca un alibi. Dar aceste întâmplări sunt de un mare interes în fixarea intereselor politice la care nu se poate renunța, spulberând o serie de interpretări interesate și stabilind adevărul luminos:

a. *Mișcarea Legionară și-a păstrat autonomia, cu toate presiunile și demnitatea, cu toate suferințele.*

b. *Luandu-și toate răspunderile morale, Mișcarea Legionara înlănțuită de o represiune fără precedent, atât politic legislativ și polițienesc cât și corporal, în toate închisorile României și lagărele de concentrare ale Germaiei, Oranienburg, Dachau, Buchewald, nu poate fi făcută din cauză de absență, nici material, nici politic, nici juridic, părtașe la responsabilitatea regimului de dictatură militară și polițistă a Mareșalului Antonescu, care a prigonit'o, nici în guvernarea internă, nici în politica de război și externă.*

c. *Mișcarea Legionară a depus toate sforțările pentru a contribui la readucerea Axei pe linia echilibrului continental.*

Si putem revela aceste precizări cu atât mai mult cu cât faptele de neînțeles care le-au dat prilejul, n'au abătut cu nimic linia de politică externă a Gărzii de Fier. Mișcarea Legionară consecventă cu poziția ei, a păstrat aceași atitudine cu toate amărăciunile și cu toate vexațiunile.

Dealtfel nici nu era posibilă o altă conduită. *Rezistența la Răsărit bine rău, mult puțin, era reprezentată numai de Axă.* Toate celelalte puteri europeene și extra-europene, mari și mici, alunecaseră înspre un sistem de cedare continuă față de prtențiunile sovietice, combinând fără nici'o compensație vizibilă toate forțele politice și militare pentru a dărâma și acestă ultimă fortăreață anti-invazionistă spre Est. Mișcarea Legionară așa dar, înainte de a găsi un sistem de apărare mai bun spre răsărit, nu putea cu motive oricât de justificate chiar din punct de vedere moral, să adauge resentimentele ei la greutățile sistemului existent. Oricât de mult slăbise acest sistem, tot era mai bun decât un vid.

4. *Pentru aceste motive Mișcarea Legionară nu a găsit justificat, cu toate condițiile militare contrarii, schimbarea de 180 de grade a României la 23 August 1944 și nici sforțarea Aliaților în acest sens.*

De pe urma întoarcerii de poziții a României, ca și a Bulgarisi și a Finlandei nu profitau Aliații decât în cine știe ce condiții necunoscute, neclare și aleatorii. In schimb Sovietele beneficiau direct și imediat de prăbușirea unui front de importanța Carpaților ce în mod fatal aducea după sine în stăpânirea Sovietelor Centrul și Sud-Estul Europei cu Balcanii, adică întreaga Europa Centro-Orientală. Poziția Sovietelor se întarea asfel considerabil prin aceste gajuri de mare potențial politic, militar și economic și cu o așezare geografică de o importantă decisivă strategică și politică.

Dar admițând chiar că din calcul, Sovietele ar admite să-și retragă mai târziu armatele din aceste regiuni, retragerea n'ar executa'o decât după ce forțele militare ar fi înlocuite de garanții sigure de pe urma descompunerii structurale și istorice a popoarelor respective decapitate, lăsate în rătăcire, fără nici o direcție proprie, ca apoi să fie supuse sub conducerea unor elemente alogene și a unor metode coercitive impuse dela Moscova.

Acesta rezultate, stăpânirea Sovietelor peste România și Sud-Estul europeean *ca o avantgardă a ocupării Europei Creștine și Istorice*, erau tocmai ceace Mișcarea Legionară temuse mai mult. Impiedicarea acestor rezultate era *însăși cauza* pentru care a luptat Garda de Fier peste 20 de ani. Era însăși *rațiunea ei de existență* pe plan extern.

Așa dar când Horia Sima a fost eliberat la 24 August — răsunătoare dar tristă victorie politică ce confirmă întocmai previziunile din anii din urmă — Mișcarea Legionară nu putea aproba conduita Guvernului dela București. Mișcarea Legionară a intrat deci din nou în luptă pentru a combate pe cât era posibil, efectele ocupației sovietice.

Desi atitudinea Gărzii de Fier era fără echivoc ca întodeauna, totuși Horia Sima a amânat instituirea efectivă a unui Guvern, așteptând desfășurarea evenimentelor. Când însă presiunea Sovietelor s'a accentuat până la intervenția directă a Comisarului Wischinski pentru desființarea oricăror urme de independență, Horia Sima a constituit Guvernul Național pentru a preciza fără șovăire poziția reală a Poporului Român.

5. Politica externă a Guvernului Național se fixa astfel în aceași atitudine lineară ca și a Mișcării Legionare în trecut.

Din principiul neintervenții benevole a României în tendințele imperialiste ale unor mari puteri, derivă, cum ar putea rezulta din acestă expunere un alt principiu fundamental, cel mai important și mai obiectiv: echilibrul continental. *Echilibrul european este starea politică generală care convine, firește mai bine intereselor Românei, care garantează existența statelor mijlocii și mici și în care se integrează mai just spiritualitatea Mișcarii Legionare.* România cu poziția ei chee, cu potențialul ei politic și economic, cu armatele ei și căile de comunicație, cu puterea ei de influență în Europa Centrală și Sud-Estică, este un factor de primă importanță pentru stabilirea unui echilibru continental. Importanța decisivă a acestui factor s'a dovedit în cursul acestui război mondial atât alături de Axă cât și în evenimentele dela 23 August 1944, când deplasarea de poziții a României a atras după sine prăbușirea întregului sistem politic și militar de apărare a Germaniei și a determinat un pas major spre desnodământul final. Cine își alătură așa dar acest factor, controlează efectiv căile de pătrundere în adâncul Europei și cheiile de dominație a ei. *După cum se mânuiește poziția României, se contribuie la stabilirea sau dărâmarea echilibrului european.* Cine tinde spre ruptura acestui echilibru, fatal urmărește desființarea sau cel puțin slăbirea României. *Si invers, politica de echilibru european are nevoie în primul rând de o Românie întreagă puternică și independentă.*

In urmărirea acestei politici de echilibru, Mișcarea Legionară și-a dat foarte bine seama că sistemul Axei reprezentat în urmă numai de Germania, nu mai este suficient pentru a rezista singur pregătirilor colosale de invazie a Europei dinspre Răsărit. Acest sistem trebuia deci lărgit astfel ca odată cu Germania să se alinieze într'un singur front toate forțele de ordine milenare începând de dincolo de Ocean și terminând pe Nistru. Realizarea unui astfel de front a tuturor popoarelor europene, depășește desigur mijloacele unor elemente izolate. Acest țel nu se poate atinge decât prin revelarea iminenței primejdiei pentru civilizația occidentală, într'un moment de iluminare colectivă.

Evident, cea mai mare dorință a Europei ar fi ca această primejdie să fie conjurată dela sine, că pregătirile de invazie dinspre Est să fie demontate prin persuasiune, ca existența liberă a popoarelor după propriile lor condiții, cutume, norme și legi să fie garantate prin mijloace pacifice și ca ordinea milenară și creștină a Europei, respectând desigur regimul local, să se întindă cosimțita benevol până la Urali.

In așteptarea acestei minuni cu sorți minimali de realizare și dealtfel numai constituirea unui astfel de front colosal ca o contrapondere a colosului din față, constrâns astfel să mediteze și să cântărească avantajele unei înțelegeri și riscurile unei provocări, Mișcarea Legionară a căutat în sectorul ei să contribue la asigurarea unei atmosfere mai senine prin stabilirea unor raporturi de bună vecinătate cu Ungaria și Bulgaria. Aceași dorință o animă față de toți vecinii și aceleași intenții față de toate puterile mari și mici, mai apropiate sau mai îndepărtate.

Mișcarea Legionară își conservă astfel în ultimă analiză intacte, cele trei principii de politică externă, demonstrate în această expunere:

I. Contractarea alianțelor după ordinea de precădere față de importanța și urgența primejdiilor.
II. Impiedicarea României de a deveni un instrument al imperialismului vreunei puteri continentale.
III. Alinierea întodeauna alături de sistemul politic de garanție reală a echilibrului european.

Respectul acestor trei principii de politică externă a Mișcării Legionare credem că este una din condițiile esențiale pentruca România să poată îndeplini funcțiunea ce Dumnezeu i-a destinat'o în Sud-Estul european.

D. CONCLUZII PE MARGINEA SUBIECTULUI

Am încercat să arătăm în acestă expunere ce este Garda de Fier și ce nu este, ce a făcut și ce nu a făcut, ce răspunderi își ia cu hotărâre și ce răspunderi declină ca neaparținându-i. Dacă am reușit sau nu, o va arăta viitorul. In orice caz realitățile suverane vor izbuti să completeze lipsurile. Dar în acestă încercare de tur de orizont, mai mult din ce n'am spus ca neintrând în subiect decât din ce am spus, rezultă o realitate sumbră și dezolantă.

Un aforism deopotrivă științific și filozofic pretinde că natura are oroare de vid. Acest aforism se aplică și în politică. Si *politica are oroare de vid.* Prin capitularea fără condiții a Germaniei s'a căscat în miezul Europei un astfel de vid înspăimântător.

Incă după războiul mondial trecut, prăbușirea sistemului celor 7 Mari Puteri scăzuse la foarte puțini numărul factorilor de echilibru. Acestă situație a obligat Marea Britanie să iasă din "splendida" ei izolare și să proclame principiul frontierelor sale pe Rhin. Echilibrul european deci nu mai putea fi restabilit cu ușurință, fiindcă în fond mari puteri efective, cum s'a dovedit mai în urmă, nu mai rămăseseră decât două: Germania și Rusia Sovietică. Acum vidul lăsat de Germania este amenințat să fie copleșit de prăvălirea conglomeratului dela Răsărit, cu toată greutatea volumului său gigant. Pârghia de rezistență a Axei fiind ruptă, niciun alt grup de forțe europene singure nu se mai poate opune fluviului uman în revărsare dela Est. Puterile Occidentale deci, dacă nu vor să abandoneze Europa definitiv, trebuie să acopere ele acest vid printr'un nou sistem în centrul căruia să se situeze efectiv și să-și mute astfel iarăși frontierele măcar temporar și simbolic de pe Rhin pe o linie ce duce dela Marea Neagră la Marea Baltică.

Sistemul acesta pentru a avea o valoare și a oferi o garanție, nu poate fi elaborat numai în cabinetele îndepărtate, de studii ale sociologilor, economiștilor, geografilor, și experților. Calea aceasta urmată la Versailles și în alte împrejurimi ale Parisului, și mai târziu pe Rivieră sau pe marginile lacului Leman, nu oferă un precedent de urmat. Pe atunci chiar încă, Neuilly, Sevre, Geneva sau San Remo păreau tot atât de departe de Strâmtori, de Fiume, de Danzig, de Nistru și de Salonic ca Dumbarton Oaks acum de Varsovia; Viena și Trieste. De acolo, de peste Ocean și mai de departe încă, dela San Francisco, Europa pare desigur ca un spațiu insesisabil cuprins în linii subțiate de distanță, decât ca un continent real fumegând în ruine, cu fluvii disputate, cu frontiere litigioase, cu porturi râvnite, cu zone de influență măsurate, cu popoare suferinde, cu partide turbulente, cu o istorie milenară amenințată și cu multe credințe nimicite.

Soarta Europei deci nici măcar nemaidiscutându-se pe pământul ei, are sorții de a fi îndrentată pe o cale și mai discutabilă încă decât acum un sfert de veac. Este nevoie deci ca planurile ce pregătesc destinul Europei să fie cedate cel puțin în parte din mâinile acelor bărbați de mare valoare științifică și desigur cu cea mai mare bună voință de a face de acolo de departe numai bine, și redate măcar parțial oamenilor politici cunoscători de aproape, de pe teren, a durerilor de aici, cu mizeria și măreția lor.

Iar pasiunile negative sunt un rău consilier în politică, mai ales în marea politică. Nimic nu se poate construi solid sub apăsarea patimii.; mai puțin încă o nouă ordine europeană. Pentru o astfel de operă se cere o viziune largă, o intuiție profundă, o judecată senină, o cunoaștere multiplă și o putere constructivă de lungă durată. *Pasiunile răzbunătoare întunecă viziunea, mutilează judecata și taie suflul creator.* O ordine nouă în Europa nu se poate inaugura cu prelungirea fără termen a stărilor excepționale de neliniști. Istoria este concludentă. In politică pentruca justiția să producă efecte, trebuie să treacă pe rol exemple scurte și puține, ca unele intervenții hirurgicale. De pe urma tribunalelor speciale rezulta mai multă teamă decât dreptate. Nu pot fi târâți pe banca acuzării milioane de oameni în nenumărați ani de judecată. Si mai primejdioasă decât coaliția pasiunii, este coaliția fricii. Milioane de oameni simțindu-se amenințați, vor sfârși prin a -și uni spaimele într'o reacțiune comună și odată reuniți, își vor da seama ce forță reprezintă. Așa dar pentruca războiul mondial să nu degenereze în multiple războaie civile, este timpul ca opera pozitivă să aibă precădere asupra pasiunilor.

Climatul pentru pacificarea Europei poate fi grăbit de calmul și simțul realist al conducătorilor responsabili. Condițiile generale indică oarecum calea.

Faza exteriorizării totalitare cu mulțimile delirante sub balcon în adorația unui singur om ca a unui demiurg, cu uniforme sclipitoare, parade și fanfare, desigur a trecut. Un ciclu din istoria Europei s'a încheeat. Europa obosită de sbuciumul ultimilor ani, tinde acum spre o altă fază, mai temperată, care *reține toate esențele.* Eroarea ordinei totalitare era neglijarea unor valori permanente rezultate din experiența democrației. Evoluția regimului republican din Italia părea că va corecta această eroare. Acum însă nu trebuie repetată aceași eroare în sens invers, adică în zelul de aplicare a principiilor libertare să se exagereze detaliile, desconsiderându-se esențialul și experiența unui sfert de veac.

Esența democrației în perspectiva europeană nu este o problemă de procedură electorală, ci respectul ființei umane încadrată în erarhia intereselor comunității și a voinței și a voinței naționale. Așa dar faza nouă în care pare că intră Europa este de o substanță comunitară, ca o sinteză a realităților rezultate din *toate experiențele* ultimului veac. *Valorile creștine, respectul persoanei umane, primatul comunității, emanciparea muncii de orice tutelă exploatoare, principiul proprietății, sufragiul popular, dreptatea socială, întărirea specificului etnic, încurajarea conservării speciei, libertatea neviciată de opinie, sunt permanențe ce se impun dela sine în organizarea intereselor popoarelor într'o solidaritate organică, din care să rezulte o ordine nouă europeană durabilă.* Nicio realitate nu poate fi lăsată de o parte. Dela înalta spiritualitate creștină până la materialismul micilor colectivități periferice, dela Sfântul Scaun până la clanurile din munții Albaniei, toate forțele trebuiesc unite pentru a restabili o ordine continentală mai puțin nefericită.

Si în concret, Puterile Occidentale instaurate de desnodământul războiului mondial în calitatea de custode al Europei, trebue să debuteze printr'o revistă a situației și un inventar al forțelor rămase. Rezultatul nu este prea încurajant. De pe urma războiului n'a mai rămas în picioare decât o singură mare putere în Europa. Si mari puteri nu se pot improviza dela o zi la alta. Rusia Sovietică rămâne așa dar singura mare putere pe Continent, *mai atentă și mai ofensivă ca niciodată.* Un echilibru continental însă nu se poate stabili cu o singură mare putere în fața unei constelați de state singure, mici și mijlocii. Astfel se ridică la orizont în fața tendințelor unei ordine naturale și *perpectiva unei ordine forțate a Europei.* In ultimă instanță deci, ordinea europeană poate fi stabilită sau de *Rusia,* adică de dominația acestei singure mari puteri rămas fără de rival continental, sau de un *echilibru european în potriva voinței Rusiei Sovietice. Un compromis în acestă problemă nu este posibil și ar prelungi agonia Europei. O politică de echilibru împreună cu Rusia nu este realizabilă decât dacă Rusia își schimbă din rădăcini concepția politică asupra ordinei internaționale.* Semne în acestă direcție nu sunt și ar fi greu de admis ca Sovietele din considerațiuni sentimentale sau abstracte, să abandoneze benevol pozițiile ocupate până acum cu sacrificii și să renunțe la proiectele lor în plină desvoltare, favorizate de ocazii atât de rare! Un compromis deci cu Sovietele animate de starea de spirit ofensivă în plin salt de acum, *ar echivala în fond cu o recunoaștere a dreptului de dominație a Rusiei asupra întregii Europe; realizarea efectivă a acestei dominați n'ar mai rămâne decât o chestiune relativă de timp.*

Dar atunci acel punct insesizabil de topire în conștința

POZITIA POLITICA A GARZII DE FIER

poparelor europene față de invazia dela Est ar fi depășit și o răsturnare totală de concepți ar urma acestei topiri. Perseverența în ordinea de până atunci ar părea o fictiune inutilă și ordinea cea nouă a Estului ca orice idee victoricasă ar apare ca o realitate Stăpânitoare. Poparele europene s'ar înclina docile și ar primi ordinea Estului ca o fatalitate superioară, orânduită de forțe indescifrabile. Fiecare popor ar aplica atunci axioma amintită odată de Mussolini: "când în istorie un eveniment devine fatal, este mai bine să se realizeze cu noi decât fără noi, sau și mai rău, înpotriva noastră". Cea de-a treia Romă, Moscova, imaginată de vizionari, ar fi realizată astfel și în locul Capitoliului s'ar ridica Kremlinul, după cum Kominternul ar înlocui Vaticanul.

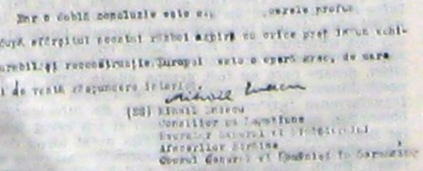
Custozii de acum ai Europei, Puterile Occidentale, se găsesc deci în fața tregicei dileme a salvării sau abandonării Europei. Dl. Churchill are dreptate. Speranțele lumii solidare cu ale Europei, se concentrează acum spre insula britanică și aliatului ei american. *Acolo se decide soarta nu numai a unui Continent, dar a unei lumi și a unei civilizații.*

Dacă hotărârea va întârzia însă prea mult și va dovedi slăbiciuni, șovăiri sau un interes mai slab decât pretinde nivelul problemelor de acum, *atunci este probabil ca Europa să se îndepărteze de ceace se înțelegea odinioară prin Ocident, pentru todeauna.*

* * *

Aceste concluzii pe marginea subiectului nu sunt inspirate nici din vederile unui singur partid, nici de interesele unui singur popor. S'a căutat să se urmărească evoluția stărilor de spirit colective cât mai atent posibil și concluziile să rezulte cât mai exacte, pe cât îngăduie observarea realităților numai dela distanță.

Dar o dublă concluzie este sigură: popoarele profund sdruncinate după sfârșitul acestui război aspiră cu orice preț la un echilibru durabil și reconstrucția Europei este o operă grea, de mare curaj și de vastă răspundere istorică.

(SS) MIHAIL ENESCU
Consilier de Legațiune
Secretar General al Ministerului
Afacerilor Străine
Consul General al României în Germania

INTEROGATORIUL D-lui PENESCU IN PROCESUL MANIU

Preș: Sa fie introdus acuzatul Penescu. Ați ascultat lectura actului de acuzare și l-ati avut în mâini?

Acuz: Da, Dle Preș.

Preș: Am formulat o serie de întrebări și va trebui să ne spuneți tot celace știți. Mai întâi, care au fost funcțiile ce ați avut în partidul naț-țăr?

Acuz: Am fost secretar general al partidului, de la începutul anului 1945.

Preș: Care au fost funcțiile ce ați avut în Stat?

Acuz: Am fost secretar general în ministerul de interne în 1932 și de trei ori deputat.

Preș: Imi pare că ați fost și altăceva.

Acuz: Nu. Da, am fost ministru în 1944; ministru de interne.

Preș: Puteți să ne spuneți care a fost orientarea politică a partidului naț-țar, după 23 Aug. 1944? Dar vă rog să o faceți într'un mod concludent.

Acuz: Dle preș., e necesar să vă explic în câteva cuvinte care era doctrina partidului naț-țăr., pentru ca să se poată înțelege în acelaș timp anumite circumstanțe survenite din cauza modului și metodei cu care acest partid era cunoscut. Dle, preș., vreu să precizez un lucru esențial pentru tot celace va urma: *Dl Maniu se bucura de un imens prestigiu în partid.* După ultimul comitet executiv din 1937, el *devenise un șef care avea depline puteri.* Atunci când, în noua conjunctură, Dl Maniu a plasat politica partidului naț-țăr., pe această linie, *dacă nu de ostilitate, la început, în tot cazul de rezervă față de partidele muncitorești și de Uniunea sovietică,* veți înțelege bine că partidul, neavând un organism statutar pentru a-l determina această politică și având în fruntea sa pe dl Maniu ca șef cu depline *puteri, nu putea face altceva decât să urmeze linia fixată de dl Maniu.* El a continuat, în virtutea inerției, să urmeze această linie până acuma. Vă voi arăta mai departe, rolul autorităților statutare. La ministerul de interne, *eu nu am putut nici să numesc prefecții așa cum voiam eu, pentrucă dl Maniu nu mi-a permis-o.*

Preș: Care era cauza acestei stări de lucruri; cine imprima această orientare?

Acuz: Atunci a fost constituită delegația permanentă a partidului naț-țăr., prin cooptări. Din delegația aleasă în 1937, nu mai rămâneau decât 3 sau 4 membri. Iată originea principalelor probleme politice. Dl Maniu aducea aceste probleme înaintea delegației permanente. Principalele probleme discutate în consiliul de miniștri, erau aduse înaintea delegației permanente. Dl Maniu le cerea miniș*trilor să aibă o atitudine dârză în anumite probleme.* Am să vă dau un singur exemplu care să clarifice toată situația. Partidul elaborase un proiect de reformă agrară. Dl Hudiță care era ministrul agriculturii, ne-a informat că generalul Rădescu nu este de acord ca să se depună acest proiect. Atunci delegația s'a raliat părerii dlui Maniu, în sensul de a nu crea dificultăți politice generalului Rădescu, cu atât mai mult cu cât acesta ținuse o conferință la radio, în sensul inoportunității reformei agrare.

Preș: Cine imprima această orientare?

Acuz: Orientarea era imprimată de dl Maniu.

Preș: Se pretinde că era ostil dictaturii lui Antonescu care făcea o politică ce se asemăna cu a sa.

Acuz: N'ași putea să fac portretul dlui Maniu. Sunt numeroase persoane în această sală, care cunosc pe dl Maniu. Celace este caracteristic în el, e că *este un dictator surâzător și cu mănuși.* El nu dă cu pumnul în masă și nu vociferează; el *știe să-și impună voința prin metode mieroase.* Linia politică imprimată după 23 Aug., a rămas aceiași. Au fost câteva momente în care *partidul a încercat să se degajeze.* Unul din aceste momente a fost 6 Martie. Drul Lupu a încercat în discuțiile și criza ministerială anterioară lui 6 Martie, *să găsească o formulă de colaborare cu partidele muncitorești.* N'a reușit. După 8 Martie s'a pus chestiunea atitudinii partidului, în delegația permanentă. *A prevalat punctul de vedere al dlui Maniu, acela al unei opoziții viguroase,* așa că eu nu pot să mă degajez nici personal, în calitatea mea de membru al delegației permanente și al partidului, nici să degajez delegația permanentă de această responsabilitate politica asumată de tot partidul, când a admis, aprobat și pus în aplicare, *politica imprimată de dl Maniu.* Vorbesc bineînțeles de aceasta oficială cunoscută de toată lumea și nu de altă politică despre care va veni vorba mai târziu. *Ar fi trebuit să se înceapă o altă politică la 8 Ianuarie,* când un membru al partidului naț.-țăr., dl Hațieganu, a intrat în guvern. Ori, ce s'a întâmplat? Văd încă scena: 8 Ianuarie, ziua onomastică a dlui Maniu. Dimineața neam dus să-l felicităm. Ținea în mână o bucată de hârtie, pe care i-o dădu lui Hațieganu să o citească. *Era scurtă și categorică: rolul nostru în guvern este de a controla.* Am *fost toți surprinși pentrucă nu ne imaginam că un început de colaborare putea să fie realizat în acest fel.*

Preș: Pentru ce nu imprimați orientarea justă, dvt. care făceați parte din această organizație?

Acuz: Nu exista în acel moment un comitet statutar. *Vă atrag atenția asupra modului în care dl Maniu a comis acest act politic, pentrucă există deasemeni altele. Nu l-a făcut în fața delegației permanente, ci singur. A pus partidul în fața faptului împlinit.* Dl Hațieganu a citit declarația în fața consiliului de miniștri.

Pres: Dar dl Hațieganu, nu era încă major?

Acuz: Era, dar nu putea să acționeze singur.

Pres: Ași vrea să știu dacă după părerea dvs această orientare a partidului dvs după 23 Aug. putea să se împace cu programul său oficial, căci programul oficial era foarte diferit de orientarea pe care o cunoașteți.

Acuz: Noi făceam aceleași observații dlui Maniu, care ne răspundea: Reformele și programul, pentru mai târziu.

Preș: Spuneți-mi dacă convingerile dvs corespudeau acestei orientări politice?

Acuz: Este evident că această atitudine încerca să fie și era în mod real o manifestare naționalistă, un bagaj naționalist ordinar. Celace a făcut ca să polarizeze în jurul partidului o mulțime de elemente cu care noi n'avusesem nici o contingență până atunci. Ne-am văzut asaltați de elemente ce făceau parte exact din societatea pe care

o combătusem altădată, ne-am găsit în intovărăşiri altădată de neconceput. Toate aceste elemente s'au îndreptat spre noi. Ne-am găsit la un moment dat într'o poziţie falsă. Partidul care era un partid de stânga, s'a găsit în compania unor formaţii şi unor oameni care nu aveau nici o contingenţă cu ideologia sa.

Preş: Şi care luneca spre dreapta, după cum am arătat noi.

Acuz: Incontestabil.

Preş: Cine este responsabil de această situaţie?

Acuz: Dle preş., nu pot să apreciez această culpabilitate pentrucă greşala nu era numai a dlui Maniu. *Este evident că această acţiune era imprimată partidului de către dl Maniu.* Este incontestabil că *dl Maniu se simţea în bună companie spirituală cu aceste elemente care duseseră altădată o luptă naţionalistă exagerată, poate pentrucă din punct de vedere al încrederii politice prezentau mai multă siguranţă decât noi.*

Preş: Puteţi să ne spuneţi care a fost atitudinea partidului naţ.-ţăr., faţă *de democratizarea aparatului de Stat?*

Acuz: Poi să spun aceasta din propria mea experienţă, pentrucă una din preocupările mele iniţiale la ministerul de interne, a fost de a începe opera de democratizare a aparatului de Stat. Aveam deasemeni intenţia de a face să fie numiţi în locul funcţionarilor daţi afară, funcţionari care făceau parte din cele patru partide care constituiau guvernul. Nu am reuşit s'o fac-eu nu am ocupat dealtfel decat foarte puţin acest post —, în special pentrucă noi făceam să apară continuu în gazete comunicate, spunând că toţi cei ce au fost daţi afară, funcţionari publici sau privaţi, *vor găsi la noi protecţie şi reparaţie; este evident că noi nu făceam distincţie între cei ce au fost daţi afară pe bună dreptate şi între cei care fuseseră daţi afară din cauza unor erori ce ar fi putut fi comise. In acest sector deasemeni noi am fost polarizatorii tuturor nemulţumiţilor. Dl Maniu făcea presiuni insistente ca să se publice aceste comunicate şi le impunea delegaţiei permanente şi biroului, unde dealtfel ele treceau fără să întâlnească nici cea mai mică obiecţie, scopul său fiind exact acela de a atrage aceste elemente spre partid.*

Preş: Aţi putea să ne spuneţi care au fost aceste elemente împinse de către acuzatul Maniu la direcţia Tineretului naţ.-ţăr.? ?

Acuz: Dle preş., dl Maniu a numit mai întâi la direcţia Tineretului partidului naţ.-ţăr., pe prof. Gerota, în 1945. Apoi a numit pe dl Vişa Agustin, care n'a putut să rămână mult timp, şi *am avut surpriza de a vedea amestecându-se în direcţia Tineretului, elemente care aparţinusera Gărzii de Fier.*

Preş: Aţi putea să ne indicaţi câteva nume?

Acuz: Am fost informat în acest an, în Ajunul Paştilor, că delegaţia permanentă a Tineretului universitar din Ţară, va ţine o şedinţă. Am fost la această, şedinţă pe care am prezidat-o şi am ţinut un discurs studenţilor în care am declarat că eu *nu pot admite organizarea pe grupe cum aveau intenţia s'o facă şi cum o puseseră chiar în aplicare, după cum mi s'a părut, organizare asemănătoare cuiburilor Gărzii de Fier, şi că nu pot admite crearea unei şcoli de cadre, al cărei şef era inginerul Veţeleanu, pentru a îndoctrina tineretul universitar. Am convocat o şedinţă a biroului şi am arătat dlui Maniu-de acord cu Mihalache care susţinea punctul meu de vedere-că eu nu pot tolera această situaţie.* Dl Maniu era foarte ocupat şi nu mi s'a comunicat nici o decizie până la 1-1,30.

Două sau trei zile mai târziu am primit din partea dlui Bărbus, pe care îl propusesem ca martor şi care era preşedintele Tineretului universitar, o adresă prin care mi se făcea cunoscut că el *are încredere în dl Veţeleanu şi ceilalţi şi că, prin urmare, nu-l schimbă.* In ultimul timp eu am pierdut controlul Tineretului. Am văzut că Tineretul partidului lua — tocmai din cauza acestei spiritualităţi —, o direcţie *pe care eu n'o puteam aproba, pentrucă ea nu era de acord cu spiritul doctrinei şi ideologiei noastre.* Am luat parte la o şedinţă a secţiei muncitoreşti şi *mi-am dat seama personal de ce se petrecea acolo.* Am făcut să apară a doua zi un comunicat în ziarul "Dreptatea", prin care interziceam reuniunile la Club a secţiei muncitoreşti şi pentruca această măsură să nu aibă un caracter unilateral, am interzis toate reuniunile la Club ale acestor organizaţii auxiliare. Ei s'au dus să informeze pe Maniu. După aceasta, *reuniunile şi şcoala de cadre au continuat.* Iată pentruce *intenţia mea nu a avut succes.*

Preş: Existau foşti membri ai Gărzii de Fier, printre ei?

Acuz: O parte dintre ei întreţineau doar relaţii cu "gardiştii". Existau alţii care *erau foşti şefi, dar cea mai mare parte dintre ei nu puteau fi decât liceişti la epoca în care Mişcarea Legionară era în plină activitate.* Erau tineri studenţi, deci ei cel mult putuseră să fie membri ai organizaţiei "Frăţiile de Cruce". Dar existau în posturile de comandă unii care fuseseră în Mişcarea Legionară, exact în fruntea Tineretului legionar.

Preş: Ştiţi ce scop urmărea Maniu, împingând aceste elemente în fruntea tineretului dvs.?

Acuz: Dacă privesc astăzi în urmă, pot să-mi explic lucrurile altfel decât o făceam atunci. Eu credeam la această epocă că dl Maniu favoriza acest aflux al vechiului Tineret legionar pentrucă găsea printre cadrele sale elemente dinamice necesare luptei de opoziţie pe care noi o duceam atunci şi dl Maniu a iubit totdeauna elementele dinamice.

Dar am devenit neliniştit din momentul în care am văzut că acest tineret, ca şi organizaţia muncitorească şi alte secţiuni se detaşează de secretariatul general al partidului şi am ridicat această problemă în faţa dirigenţilor partidului. Dl Maniu nu m'a aprobat, dar nici nu m'a desaprobat. *El a lăsat lucrurile aşa cum erau.* In Oct. mi s'au arătat la ministerul de interne, anumite documente. Veţi vedea că eu nici *nu cunoşteam unele dintre ele.* Dacă dl Maniu a avut intenţia să îndrepte partidul pe calea executării unor anumite decizii luate fără ştirea noastră, pe care noi nici nu le puteam bănui, dacă el a avut, zic, intenţia de a îndrepta partidul în această direcţie, devine evident că activitatea Tineretului, activitatea muncitorimii şi acela pe care eu cunosc mai puţin decât pe celelalte, activitatea secţiei militare, *apar astăzi sub alt aspect.* Eu *n'am înţeles motivul pentru care dl Maniu promova aceste elemente. Dl Maniu vedea în aceştia elemente capabile de a face, în momentul voit, o altă politică decât acea a legalităţii.*

Preş: Nu credeţi că şcoala de cadre care a fost creată şi aprobată, urmărea exact acest scop?

Acuz: Astăzi pot să înţeleg mai bine scopul său şi ţin seama de faptul că dl Maniu n'a reacţionat la opunerea mea şi că direcţia şcolii de cadre a rămas aceiaşi.

Preş: Aţi putea să ne spuneţi în ce scop a creat Iuliu Maniu *zisa* organizaţie muncitorească a partidului naţ.-ţăr.?

Acuz: Aceasta organizaţie a fost creată în 1934 în timpul secretariatului dlui Ghiţă Pop.

Preş: Ce elemente au fost promovate în această organiziţie?

Acuz: Ea a fost creată de Ilie Lazăr şi această organizaţie muncitorească a funcţionat în 1944 amestecată în oarecare măsură cu organizaţia Transilvănenilor din capitală. Când eu am devenit secretar general şi am început să mă ocup cu reorganizarea partidului, conform Statutului din 1935, pentrucă partidul nu mai activase de atâţia ani, am cerut în cursul unei şedinţe a delegaţiei permanente, să iau măsuri în legătură cu acest sector, adică în legătură cu organizaţia muncitorească. Dl Ilie Lazăr a fost numit preşedinte al acestei organizaţii pe toată Ţara. *Am înţeles că organizaţia muncitorească era destinată să atragă clasa muncitorească spre partidul naţ.-ţăr., încercând în acest fel să spargă unitatea clasei muncitoreşti, grupată în partidele muncitoreşti.* Este incontestabil că *acest obiectiv era, dacă nu imposibil, cel puţin foarte greu de atins şi din această cauză, organizaţia noastră nu reuşea să atragă la ea decât pe cei daţi afară, din care cea mai mare parte nu se putea încadra în mişcarea sindicala, ceiace a imprimat organizaţiei noastre muncitoreşti un aspeca pestriţ şi lipsit de unitate.* Din această cauză am intervenit ca să se interzică activitatea sa, cel puţin în cadrul Clubului. Dl Georoceanu şi după el prof. *Veniamin* şi o comisie interimară au încercat să organizeze acest sector pe antreprise. *Este incontestabil că activitatea membrilor acestui club naţ.-ţăr., era clandestină.*

Preş: Ce elemente au fost promovate la direcţie?

Acuz: Printre cei pe care îi cunosc, *toţi sunt elemente de provenienţă legionară* ca dl Lambru, dl Bercan şi alţii.

Preş: Continuăm. Vă rog să-mi răspundeţi pentruce Bocşa Mălin n'a fost îndepărtat de la direcţia presei.

Acuz: Eu am cerut ca să fie îndepărtat. Dle preş., biroul presei dirijat de dl Serdici şi instalat în propria sa casă, s'a mutat la un moment dat, ca urmare a unei dispoziţii date de dl Maniu, la Club. Aici îşi fac apariţia, în calitate de angajaţi la acest birou de presă, dnii Bocşa Mălin şi Boldeanu. Puţin timp după acela am fost informat că, în cele două camere rezervate acestui birou, au loc *întrevederi între elemente care nu aparţin partidului şi care lucrează pe alt plan.* Atunci ignoram aceste lucruri. Pe de altă parte am fost informat că dl Bocşa Mălin *constituie dosare personale privind pe oamenii politici ai partidului şi ai opoziţiei,* dosare care au fost acuma găsite. Aflu însfârşit că acest birou de presă instalat în Clubul partidului, *se transformase într'un fel de centru de informaţii foarte bizar.* Am convocat comisia presei şi am cerut înlocuirea lui Bocşa Mălin. Serdici, care dirija acest birou de presă, Ghiţă Pop, Mihăescu şi Aurel Dobrescu, s'au opus şi *n'am reuşit.* Puţin timp după acela, văd figurând în procesul "Sarmisegetuza" un oarecare domn Sârbu dacă nu mă înşel care, după informaţiile ce primisen, fracventa clubul. Dau personalului Clubului ordinul de a percheziţiona prin toate camerele şi, *spre desagreabila mea surpriză, să găsesc în biroul de presă formulare cu antetul "Sarmisegetuza"* şi alte note din care releşea activitatea comună a lui Bocşa Mălin, Boldeanu şi a acestui Sârbu.

Preş: Dar ştiţi că acest Sârbu trăsese la multiplicatorul partidului o cantitate de material?

Acuz: Da, da, da. Am aflat-o mai târziu. Şi atunci Bocşa Mălin şi Boldeanu au dispărut.

Preş: Stiţi la ce epocă şi în ce circumstanţe, Maniu a schimbat de atitudine faţă de Grigore Gafencu?

Acuz: Da, cunosc foarte bine aceste circunstanţe. Dl Maniu era contra lui Grigori Gafencu *din cauza atitudinii lui faţă de regele Carol.* Dl Maniu a primit într'o zi o scrisoare pe care ne-a arătat-o în cursul unei şedinţe de birou — cred că era în primăvara lui 1945 — prin care Gafencu îi relata întrevederile pe care le avusese cu cercurile politice din Londra şi din Paris şi din care anumite pasagii arătau conversaţiile pe care dl Gafencu le avusese cu Churchill şi *interesul pe care l-ar avea Anglia la menţinerea unei poziţii de prioritate în Sud-Estul Europei şi, în specsial, în România.* Dl Gafencu spunea că *a văzut pe dl Churchill impresionat de exposeul pe care i-l făcuse* şi că acesta îi recomandase să vadă deasemeni pe şefii laburişti ceiace dealtfel a şi făcut. Dl Gafencu vorbea deasemeni de *excelentele relaţii pe care dl Tilea le avea la Londra* şi de serviciile pe care ar putea să le aducă dlui Maniu. Aceiaşi scrisoarea a fost primită şi de dl Dinu Brătianu, cu două cărţi scrise de dl Gafencu una asupra preliminăriilor răsboiului din Est şi alta al cărei titlu nu mi-l amintesc, cărţi care *afirmau o atitudine antisovietică.* Aceasta a determinat deasemeni schimbarea de atitudine a dlui Maniu faţă de dl Gafencu. Pentru aceasta, spre mijlocul sau sfârşitul lunii Mai, dl Maniu m'a chemat la el şi m'a rugat să-i aduc lucrările executate de comisia mixtă liberalo-naţional-ţărănistă, cu ocazia Conferinţei de pace. La începutul lui 1946 — cred că era în Martie — cele două partide au luat decizia de a aduna material, făcând apel, în acest scop, la elementele cele mai competente ale partidelor sau în afară de ele. Dl Maniu a trimis acest material, ignor pe ce cale, dlui Gafencu. Dl Maniu a spus cu această ocazie: am căpătat convingerea că putem să-l utilizăm pe Gafencu şi i-am trimis acest material la mijlocul lui mai 1946.

In Iulie 1946 am fost la Sinaia la dl Maniu care locuia în casa dlui dr. Jovin să l-am găsit dictând dlui Coposu nişte instrucţiuni. N'am întrebat despre ce era vorba. *Când am intrat în cameră el a încetat să dicteze şi nu mi-a dat să citesc acea hârtie.* Am aflat în timpul anchetei că era vorba de instrucţiuni trimise dlui Gafencu privitoare la atitudinea ce trebuia să adopte la Conferinţa păcii prietenii din străinatate ai dlui Maniu. Vreau să vă rog dle preş. să-mi permiteţi să fac o afirmaţie pe care sper să o probez în mod clar în cursul acestui proces, oricât ar părea de neverosimilă: *secretarul general al partidului ignora complet acţiunea întreprinsă de dl Maniu în străinătate ca şi celelalte acţiuni ale dsale.* Din toată acţiunea dusă de dl Maniu în străinătate, secretarul general nu cunoştea decât scrisorile pe care ni le citea la birou. Au fost aşa de puţine scrisorile de acest gen că am putut să le reţin pe toate şi să le indic în declaraţiile mele. Dar erau scrisori lipsite de interes. Am citat de exemplu, o scrisoare trimisă de dl Gafencu dl Maniu, după Conferinţa de pace — ea avea două pagini —, în care dl Gafencu spunea că avea să-i trimită un raport detailat asupra modului în care amicii dlui Maniu se comportaseră cu această ocazie.

Dl Maniu nu mi-a dat să citesc acest raport. Am citit o scrisoare a dlui Cretzianu scrisă pe bordul "Aquitaniei", în care îi prezinta salutările sale dlui Maniu. Apoi o scrisoare a lui Niculescu-Buzeşti, scrisă la sfârşitul lui Martie 1947, *o scrisoare plină de generalităţi,* un adevărat articol de jurnal. *Acestea sunt singurele documente de care am luat cunoştinţă, de când sunt secretar general al partidului.* Am primit şi eu din partea dlui Maniu cele două cărţi ale dlui Gafencu şi, ataşat lor, un document foarte interesant asupra reparaţiilor. L-am citit şi am rămas surprins de bogăţia materialului informativ de care dispusese dl Gafencu. Aceasta m'a determinat să-i spun dlui Maniu: în ce mod a reuşit dl Gafencu să fie aşa de informat, cu toate că noi nu i-am trimis nimic? Maniu mi-a răspuns: el a luat aceste informaţii în cercurile Conferinţei de pace. Eu am aflat că acele informaţii îi fuseseră furnizate de dl Niculescu-Buzeşti.

Preş: Cum s'a petrecut ascensiunea lui Niculescu-Buzeşti, în partid?

Acuz: Dl Niculescu-Buzeşti a devenit cunoscut în partid după 23 Aug. Şi nu în partid, ci mai degrabă printre şefii partidului. Am auzit pentru prima dată de numele lui, când dl Mihai Popovici mi-a povestit înainte de 23 Aug. că asistase la dl Ştirbey la o întrevedere la care îşi făcuse apariţia şi dl Niculescu-Buzeşti şi că dealtfel îi displăcuse din cauza *tupeului* lui. Eu l-am cunoscut când era ministru de externe. Când partidul a trecut în opoziţie, mi-am dat seama că rolul dlui Niculescu-Buzeşti alături de Maniu, devenea în fiecare zi mai mare. Eu n'am ştiut că Niculescu-Buzeşti era membru al partidului, decât în ziua în care am citit în "Dreptatea" din 3 Iulie 1946 că ţinuse un discurs la Arad sau în comitetul executiv, nu-mi amintesc precis. *Am întrebat pe dl Maniu când fusese ales dl Buzeşti în comitet,* având în vedere că ştiam că el voia să ia cuvântul şi să facă observaţii asupra raportului meu. Dl Maniu a fost surprins de întrebarea mea. El a vrut să-l introducă în delegaţia permanentă în Sept. 1945. M'am opus spunând: oricât de excepţională ar fi personalitatea dlui Buzeşti, nu se poate trece peste oamenii care au fondat acest partid şi care au avut un rol important în viaţă lui. El n'a insistat, dar puţin timp după acela, am aflat că dl Niculescu-Buzeşti părăsea Ţara. *Intimii dlui Maniu,* mi-au explicat această ascensiune fulgerătoare prin faptul că dl. Maniu avea o încredere excepţională în cultura şi caracterul dlui Niculescu-Buzeşti. Astăzi, citind aceste documente datorite iniţiativei dlui Niculescu-Buzeşti sau redactate cu colaborarea sa preponderentă, *îmi dau seama că el iubea conspiraţia şi gândesc că aici trebuie căutat motivul afecţiunii dlui Maniu pentru el.* Este evident, în orice caz, că *dl Maniu avea o încredere fără margini în dl Buzeşti şi că se încredea mai mult în el decât în secretarul general al partidului, mai mult decât în vicepreşedintele partidului care se găseşte în acest moment în boxă şi mai mult decât în dl Mihai Popovici, care nu este aici.*

Preş: Puteţi să ne spuneţi care a fost atitudinea acuzatului Maniu în chestiunea *importării* de cereale din Statele Unite?

Acuz: Dle preş., *o atitudine pe care noi am desaprobat-o cu toţii.* Intr'o zi, în timpul unei şedinţe a biroului — dl Maniu era atunci la Sibiu — dl Mihalache m'a informat că dl Dinu Brătianu a conceput proiectul unei scrisori de mulţumire pentru ajutorul pe care ni-l dăduse şi pentru acela pe care ni-l promisese şi el ne propusese să semnăm această scrisoare. S'a hotărît să-l informăm pe dl Maniu. Două sau trei zile mai târziu, dl Mihai Popovici mi-a adus copia unei scrilsori adresate de dl Maniu dlui Dinu Brătianu în care el îi explica pentruce nu era de acord să se aducă mulţumiri americanilor pentru acest ajutor. Era, spunea el, *pentrucă americanii acordaseră acest ajutor fără să-l facă să depindă de anumite schimbări în ceiace priveşte atitudinea politică internă a guvernului. Noi am fost surprinşi şi nu am aprobat gestul dlui Maniu.* Când s'a întors dl Maniu la Bucureşti, am asistat, *din întâmplare,* spre mijlocul lunii Martie, la o întrevedere între el şi dl Berry. Dl Maniu a început prin a-i explica motivul vizitei sale. Dl Berry l-a întrerupt şi l-a întrebat "care este opinia sa asupra ajutorului american ? I se părea normal să înceapă prin mulţumiri pentru ceiace ni se dăduse gratuit sau cu plată. Dl Maniu a răspuns: "Da, vă mulţumesc, dar ar fi fost preferabil să se oblige în acelaş timp guvernul la execuţia anumilor condiţii în schimbul acestui ajutor, căci altfel, opinia publică îl va interpreta ca o favoare pe care dvs aţi acordat-o guvernului". *Iata acţiunea dlui Maniu.*

Preş: Vă reamintiţi desordinile de la 8 Nov.? Acum, când aceste fapte aparţin demult trecutului, aţi putea să ne spuneţi cum şi cu ce scop au fost organizate?

Acuz: Am declarat atunci că manifestaţia de la 8 Nov., era o manifestaţie la care partidul fusese invitat să participe, fără să fie iniţiatorul. Aşa se prezentau lucrurile atunci şi de bună credinţă am făcut această declaraţie dlui maior care a condus ancheta. Dar astăzi, *evenimentele de la 8 Nov. îmi apar sub o altă lumină.* Mi-am dat seama că la început, iniţiativa-e adevărat-nu aparţinea partidului naţ.-ţăr., dar că organizaţia capitalei fusese invitată să se ralieze altei iniţiative şi că *acest eveniment făcea parte dintr'o întreagă politică destinată să menţină în interiorul Ţării o stare de spirit ostilă regimului.*

Preş: Puteţi să ne spuneţi cum, prin mijlocirea cui şi în ce condiţii se realiza legătura între partidul naţ.-ţăr., adică între direcţia sa şi reprezentanţii anglo-americani de la noi?

Acus: Dle preş., eu am considerat totdeauna pe dl Serdici ca interpret al dlui Maniu pentru limba engleză, atunci când acesta din urmă făcea vizite reprezentanţilor anglo-americani. Eu ştiam că de fiecare dată dl Maniu, când avea de prezentat chestiuni importante anglo-americanilor, se ducea să-i vadă personal, asistat de dl Serdici. Câteodată dl Maniu se întrevedea cu anglo-americanii la el acasă şi atunci avea că interpret pe una din rudele sale.

Preş: Stiţi că în primăvara aceasta dl Maniu a început o campanie pentru a răsturna prin violenţă regimul *democratic* din România, campanie care are o strânsă legătură cu tot ceiace s'a discutat aici?

Acuz: V'am spus de la început, în prima parte a interogatoriului meu, că eu am aflat numai în timpul interogatoriului meu de la ministerul de interne *conţinutul memorandumului ca şi acel al minutei unei discuţii care au avut loc între Niculescu-Buzeşti şi reprezentanţii anglo-americani.* Aceasta şi o declaraţie a dlui Stircea sunt singurele

documente care mi-au fost prezentante. Dealtfel eu nu am fost niciodată interogat pe această chestiune, anchetatorii dându-şi seama că nu există nici un raport între mine şi evenimentele de care vorbeau aceste documente. Nu puteam atunci să-mi dau seama că exista o acţiune a partidului, *cu acest obiectiv*. Aşi putea, dacă aşi citi memorandumul, să detaşez câteva circumstanţe care ar putea să se încadreze în conţinutul său, dar cu titlu postum. Aţi văzut dvs înşişi de exemplu, că memorandumul prevede cu ocazia alegerilor creaţia unui comitet electoral al celor trei partide. Lucru ce a fost făcut. Acest comitet electoral central al celor trei partide, ce conţinea reprezentanţi ai naţ.-ţăr., liberalilor şi social-democraţilor a azut ramificaţii in toată Ţara, dar n'a supravieţuit după alegeri.

Intr'o zi, dl general Negrei, mi-a adus o scrisoare pentru dl Mihalache. Era vorba in această scrisoare de o dispută intre el şi un alt general, pe chestiunea preşedenţiei organizaţiei militare pe Ţară. Am intrebat pe generalul Negrei dacă există deasemeni — *fără ştirea mea* — o organizaţie militară pe Ţară, pentrucă dacă organizaţia capitalei aparţinea dlui Mihalache, *ar fi trebuit in orice caz să fiu informat in ce măsură se organiza acţiunea militară pe Ţară*. Am primit intr'o zi vizita unui colonel de la Tulcea, care mi-a spus că este preşedintele secţiei militare de la Tulcea. Am intrebat atunci pe Negrei: *"Cum e posibil să existe o organizaţie militară la Tulcea, fără ca eu să ştiu?"* Negrei mi-a răspuns: Intrebaţi pe dl Maniu. Eu ştiu numai că sunt preşedintele organizaţiei militare a capitalei şi că vreau deasemeni să devin preşedintele organizaţiei militare pe toată Ţară. Cred că era vorba de o concurenţă intre el şi generalul Gheorghieş. *Eu n'am cunoscut pe generalii şi pe colonelii acestei secţii militare. Am fost surprins de modul in care se lucra.* Când dl Stătescu s'a prezentat ieri aici, mi-a intins mâna. Nu l-am văzut niciodată inainte. L-am zărit la ministerul de interne. Dacă aceste planuri au fost in mod real elaborate, este evident că asupra aceluia privitor la organizarea armatei, există motiv de discuţie. In ceiace priveşte pe celălalt, acel referitor la organizarea unei agresiuni armate contra *regimului legal al Ţării*, eu nu l-am citit, n'am citit, n'am văzut decât finalul, unde este vorba de armament străin. Primul plan, dacă este adevărat că el a fost elaborat la secţia militară şi că *a fost redactat sub inspiraţia partidului* chestiunea nici nu se poate pune că el angajează partidul insuşi şi că a existat acolo o secţie care a fost însărcinată să se ocupe cu asemenea acte. *Dacă astfel s'au petrecut lucrurile, trebuie să recunosc că aceasta dă un caracter confidenţial dacă nu conspirativ acestei acţiuni pe care n'o pot aproba.*

Preş: Ştiţi că la inceputul lui Aprilie 1947, Maniu a primit o scrisoare din Partea guvernului american?

Acuz: E vorba de nota Acheson.

Preş: Ce conţinea?

Acuz: Permiteţi-mi să vă reamintesc pentru a se inţelege chestiunea, că am fost intr'o zi cu dl Maniu la dl Berry. Dl Serdici a sosit mai târziu. Dl Maniu a intrebat pe dl Berry care ar fi opinia guvernului american dacă partidul naţ.-ţăr., ar intreprinde o agitaţie cu scopul de a răsturna guvernul? Dl Berry a răspuns că va intreba guvernul american. Aceasta se petrecea la inceputul lui Martie. Cred că la inceputul lui Aprilie eram la dl Mihalache cânt dl Maniu a scos o bucată de hârtie pe care mi-a citit-o el insuşi. Nu am citit-o personal, şi nu ştiu dacă era scrisă in româneşte sau nu, dar ideia era următoarea: Era vorba de o adresă trimisă misiunii americane în care spunea: sfătuiţi pe dl Maniu să nu intreprindă agitaţii in acest sens (adică in sensul răsturnării guvernului) momentul nefiind oportun pentru astfel de agitaţii. I-am spus atunci dlui Maniu: Cum puteţi să vă imaginaţi că veţi putea răsturna guvernul? *Voiţi să-i faceţi pe americani să creadă că suntem capabili să răsturnăm guvernul?* Dl Maniu a surâs. Iată sensul pe care-l acordam mesajului Acheson. Eram încredinţat că era vorba de o abilitate a dlui Maniu, pentru a părea mai puternici decât eram, in ochii străinilor.

Preş: Cum vă explicaţi această notă americană?

Acuz: Die preş., dacă dl Maniu a participat la acţiunea de care este vorba in memorandum şi in minută, dacă a avut cu dl Berry aceste intrevederi din Oct. 1946, al căror text mi-a fost prezentat de către dl anchetator şi in cursul cărora a cerut dlui Berry de a se informa la Washington dacă s'ar sprijini acolo formarea unui guvern in străinătate, dacă toate aceste lucruri sunt adevărate, atunci este evident că nota Acheson are un strâns raport cu această acţiune proiectată de dl Maniu.

Preş: Să trecem acum la acuzaţia privitoare la incercarea dvs de a trece clandestin frontiera. Recunoaşteţi că aţi primit din partea acuzatului Maniu dispoziţia de a părăsi Ţara?

Acuz: Am discutat această chestiune cu un aviator, singurul pe care il cunoşteam şi am comunicat dlui Maniu convorbirea mea cu ofiţerul. Era la 11 Iulie. La 13 Iulie dl Maniu m'a convocat dimineaţa de tot şi mi-a spus: un avion va pleca mâine in străinătate. *Este ultima ocazie.* Vă rog să plecaţi. Daţi-mi un telefon la ora 7. I-am telefonat la 7 şi m'a chemat la el. Am fost acolo unde am găsit pe dl Mihalache in camera dlui Maniu la dl Jovin. Am înţeles că prezenţa dlui Mihalache care nu trebuia să se intoarcă la Bucureşti decât Luni ,era in legătură cu această plecare. Mihalache insista: Plecaţi, vedeţi foarte bine ce se petrece. Am plecat la ora 9 cu dl Mihalache din camera dlui Maniu, dându-ne întâlnire pentru a doua zi la dl Maniu. Ne-am despărţit, decişi să plecăm in străinătate, eu, drul Haţieganu şi dl Romulus Boilă. Soţia mea se intorsese in capitală de curând. Ei la fel, insistau ca să plec. Există dealtfel la dosar declaraţii provenind de la persoane ce nu mă cunoşteau şi care călătoreau in acelaş avion. Am plecat pentru a fi arestat la Tămădău.

Preş: Cu ce mijloace trebuia să părăsiţi Ţara?

Acuz: Dl Maniu imi spusese că se organizase o plecare cu avionul. Pilotul trebuia să fie la el pe la ora 11. Eu n'am fost acolo. Eram acasă, desbrăcat, când dnii Boilă şi Haţieganu au venit să mă vadă. In drum am intâlnit pe ceilalţi. Eu am voit să mă intorc de la Tămădau şi i-am spus dlui Mihalache că *situaţia mi se părea riscată şi ridicolă*. Apoi au sosit avioanele, am auzit şuierând gloanţele şi *am sosit la Malmaison in loc de San Stefano*.

Preş: Pentruce Maniu a organizat plecarea dvs? Afirmaţi că in celace vă priveşte era vorba de a vă *salva pielea*. Dar in celace priveşte pe ceilalţi, mai ales pe Mihalache, care este părerea dvs. acuma când aţi putut să vă daţi seama de ansamblul afacerii?

Acuz: Am răspuns la această intrebare la inceput, inainte de a fi aflat celelalte lucruri pe care le ignorasem. Nu mi-am imaginat nici un singur moment că dl Mihalache pleacă in străinătate fără un scop precis. Eram in Iulie la Sinaia când dl Maniu dicta instrucţiuni dlui Gafencu. Dl Buzeşti a sosit atunci aducând o scrisoare a lui Cretzianu şi *i-a reproşat dlui Maniu de a fi dat dlui Gafencu prea mari puteri şi de a fi nemulţumit astfel pe Cretzianu*. Ştiam că existau intre ei neinţelegeri şi că nu colaborasetă decât cu mare greutate la Conferinţa de la Paris. Ştiam că dl Maniu face eforturi pentru a-l pune de acord. Decând Buzeşti plecase şi el, erau in străinătate 3 foşti miniştri de externe: Gafencu, Vişoianu şi Buzeşti şi doi ambasadori: Tilea şi Cretzianu. Erau prea numeroşi pentru a se inţelege, veniţi toţi din acelaşi Ţară şi fiind toţi personalităţi care aveau excelente relaţii in străinătate. Trebuia ca cineva să stabilească această unire intre ei. *Eu nu puteam fi persoana indicată pentru această misiune.* El aparţineau generaţiei lor şi ambasadori inaintea mea. Această personalitate nu putea fi decât Mihalache şi aşa vedeam eu plecarea lui Mihalache ca necesară activităţii celor care se găseau in străinătate.

Preş: Cine trebuia să mai plece, in afară de dvs. şi de Mihalache?

Acuz: Carandino, Ilie Lazăr, soţia mea, adusă aproape cu forţa şi soţia lui Carandino.

Preş: Acuma când cunoaştem tratativele duse de dl Niculescu-Buzeşti cu agenţii americani, instalarea in străinătate de personalităţi ca Buzeşti-Vişoianu şi intrevederile lui cu Berry, căruia ii cere să sprijine formarea unui guvern in străinătate, vă întrebăm care era scopul plecării acestui grup şi dacă această plecare nu avea o strânsă legătură cu formarea acestui guvern?

Acuz: Eu nu vreau nici să apăr, nici să acuz pe dl Maniu; dar este evident că documentul Berry care poate fi opus afirmaţiilor dlui Maniu, vorbeşte de intenţia lui de a crea in străinătate un organ având caracter de guvern sau comitet. Aceasta in Oct. 1946.

Procurorul: O Singură intrebare: şi-aminteşte acuzatul dacă acuzatul Maniu a exprimat in cursul intrevederii pe care a avut-o cu el, dorinţa de a răsturna guvernul prin violenţă?

Acuz: Am spus acum câteva minute, că dl Maniu s'a servit de aceste cuvinte: *"Partidul se va prăbuşi dacă această situaţie continuă*, eu sunt forţat de a provoca agitaţii pentru a răsturna guvernul". N'aşi putea să spun dacă a utilizat cuvântul violenţă, dar *nu cred că mint afirmând că idea* era aceia a unei acţiuni viguroase, *chiar violentă*.

Procur: Incă o intrebare: acuzatul să ne spună in care moment precis partidul naţ.-ţăr. a inceput să primească in sânul său un număr crescând de elemente aşa zise dinamice?

Acuz: Acest proces de atracţie, de polarizare in jurul nostru a elementelor de care vorbiţi, *este anterio chiar lui 23 August*.

Procur: Aţi putea să ne vorbiţi, in calitatea dvs de secretar general, dacă nu, in special in Sept. şi Oct. 1946, *aceste elemente, eliminate din câmpul muncii, ca nefiind suficient de bune, militarii in retragere şi legionarii, au inceput să afluiască şi să fie atraşi spre partid?*

Acuz: Aşi putea să răspund la această intrebare, nu că

TRANSHUMANTA METAFIZICA

de Omero C. ORASIANU

Mi-a fost
Sădită'n
Suflet
Moartea,
Din clipa'n
Care
M'am născut
Şi am purtat-o
Ca pe-o
Ţară
Ca un imens
Pietroi
De moară.
O jur!
Copil
Adolescent
Matur.

....

Dar vieaţa
Alţii
Mi-au făcut-o
Să fie
Uimitor
De tristă,
Ca o artistă
Accidentată...,
De timpuriu
Imbătrânită,
Sbârcită,
Slută
Şi sinistră...

....

Pentru o vină
Ce n'o port,
De a mă fi
Născut
Ce sint
Şi nu
«Ales»
Pe acest
Pământ,
Cât am trăit
Şi am muncit,
Am fost supus
La carantină
De cei de «Sus»
De «Sfinţi»!
Ce fel de «Sfinţi»?
Şi fără nicio
Altă vină
Şi fără
«Veto»
Ca să mor...
Ca servitor.

....

Aşa stă scris
In cartea sfântă,
Să fiu
Doar slugă
La «Ciocoi»
Indiferent
La ce «Ciocoi»
Pentrucă
Am avut
Ghinionul,
Să văd «Lumina»
Intre «Goi»
Indiferent
Ce fel de «Goi»

....

Dacă
Am ridicat
Privirea,
In disperare
Către cer,
Către «Mister»
Ca indurarea
Să o cer;
Privirea mea
Căzu
Pe secoli...,
Pe furci,
Pe cruci,
Pe fum
Şi foc...,
In ochi
Mi s'a
Zvârlit
Cu praf...
Armata
Intreagă
De gealaţi
M'a singerat
Ca pe o vită,
M'au injunghiat,
In timp ce
Gloata
Mă privea,
Smintită,
Mută
Şi netoată
Simţeam
Cum trupul
Mi se frînge
Sub
Neindurătoarea
Roată.

....

Şi aşa
Printre
Dureri cumplite
Prin ochi'n vineţiţi
De palme,
Mihai...
In Tudor
Iancu...
In Codreanu,
In toţi
Acei
Ce a lor
Singe
Străbuna glie
Neamu-i plînge

....

Şi migraţiunea
Mea bizară
Va continua
Acelaş rit
De «Inceput»
Şi de «Sfârşit»
La Infinit...!
La fel
Ca şi intâia
Oară,
Căci
Geto-Dacii
N'au nurit
Şi nici
Nu au de gind
Să moară!
In blesteme
Şi in sudalme
Priveam
In crincena
Urgie
Un colţ
De cer
Albastru
Ce părăseam...
Pe-o veşnicie...
Gealaţii
Strânşi
In jurul meu
Şi inţeleşi
Mi-au tăbărât
Cu cisme'n cap,
Căci Cerul
E
Pentru «aleşi»...,
M'orbiră'n ochi
Definitiv
Şi'n creer
Imi striviră
Crunt,
Un ultim gând;
Căci eu ştiam
Că Cerul nu-i
Al nimănui
Chiar decă-s
Unii care vor,
Ca in deplină
Proprietate,
Să fie numai
Cerul lor,

....

Sunt fluture
Al morţii ce
Scapă
Din crunt
Păienjeniş
Din vremurile
Milenare...
Sunt fluture
Şi-al vieţii, care
Se'ntruchipă
In toţi
Martirii
Acestui
Neam
De mindrii
Daci,
Ce odihnesc
Sub câmpi
De maci...
In Horia
Cloşca
Şi
Crişan.
In Căpitan.

INTEROGATORIUL

ar fi existat abundenţă de membri şi că, după epoca alegerilor, secţiile care atrăgeau mai mult acest elemente, adică Tineretul, secţia muncitorească, etc. *deveniseră mai independente şi activitatea lor nu putea fi controlată decât cu greutate de secretariatul general.*

Apărărea: Poate acuzatul să ne răspundă dacă a doua plecare a drului Lupu a fost cauzată de desacordurile intre el şi dl Maniu pe chestia orientării partidului, şi, mai ales, ţin să se precizeze acest punct, pe chestia metodelor de mână forte intrebuinţate de preş. partidului naţ.-ţăr.?

Acuz: Această intrebare conţine implicit un răspuns: drul Lupu a plecat din cauza divergenţelor fundamentale ce existau intre el şi dl Maniu, din punctul de vedere al politicii generale a partidului şi in acelaş timp din *cauza metodei* intrebuinţată pentru a imprima această politică partidului.

Apăr: Dosarul pune in evidenţă pe lt. col. Stătescu, ca şi cum ar fi vorba de un element important. Este acuzatul in măsură să răspundă dacă il cunoaşte?

Acuz: L-am cunoscut, aici.

Procur: Este adevărat că Maniu a făcut elogiul acuzatului pentru activitatea sa (cuvant ilisibil) şi in special pentru modul in care a ştiut să informeze pe dl Ethirdge?

Acuz: Nu, nu este exact. Dl Maniu nu m'a elogiat pe această chestiune. Dl Maniu avea obiceiul să elogieze pe toţi colaboratorii, in fiecare şedinţă a comitetului executiv sau a delegaţiei permanente. La fel, nu este exact că zisul memoriu adresat dlui Ethridge, care in fond nu este memoriu, a fost redactat de secretarul general. Dl Maniu instituise cu două luni inainte o comisie din care făcea parte şi dl Vasile Serdici. Am predat acest material dlui Maniu care m'a rugat să-l insoţesc şi predat după aceia (cuvânt ilisibil), acest memoriu dlui Ethridge şi in plus să-i dau explicaţii dacă el ar cere. Celace, dealtfel, am şi făcut.

RADIO TARGUL CUCULUI

de N. S. GOVORA

DUPA ce Bucureştiul i-a tăiat bursa, dl Ieruncă a ales libertatea. A trăit-se pare-o vreme îndelungată, greu, ca majoritatea exilaţilor. Ajutoarele pe care le primea de la socialistul Eftimie Gherman, erau departe de a fi substanţiale. Şi aceasta, până când a pătruns la secţia româneasca a postului de radio Paris.

Este ştiut că o ţară care include în emisiunile ei de radio programe destinate ţărilor străine, în special celor cu care sunt în conflict, îşi serveşte interesele proprii. Acesta este un adevăr indiscutabil. Se serveşte de cetăţeni sau de foşti cetăţeni ai ţării în limba căreia se emite, dar ışi apără interesele proprii. Cetăţenii de la aceste secţii de radio, trebuiesc să se supună directivelor date de ţara gazdă. Şi directivele variază după interesele de moment, ale ţării proprietară a postului de radio. Concluzia clară e că străinii angajaţi, sunt nişte simpli *funcţionari*. Când interesele ţării proprietare vine în conflict cu interesele ţării careia aparţin funcţionarii şi aceştia continuă în funcţie, atunci funcţionarii se transforma în *mercenari*. Vreau să precize că nu e vorba de interesele unui guvern, ci de interesele eterne ale neamului.

După războiu, Franţa a continuat activitatea sa de prietenie faţă de România, unde influenţa ei a mers impunându-se din ce în ce mai mult, încă de la 1848. Faptul că în România era acum la putere un guvern comunist, nu părea să jeneze prea mult. E drept că o primă decepţie aveau s'o încerce francezii la Conferinţa de pace de la Paris, când s'a constatat că majoritatea Românilor veniţi, nu ştiau franţuzeşte. Apuseseră timpurile când francezii spuneau că unii diplomaţi români vorbesc mai bine franţuzeşte, decât ei înşişi.

Dar francezii nu s'au descurajat şi au crezut că prin cultură, prin relaţii culturale, lucrurile vor reveni la matcă. S'a încheiat deci un acord prin care un număr mare de studenţi aveau să vină la Paris ca bursieri. Dar s'a constatat că aceşti bursieri, printre care se afla şi fiul lui Pătru Groza, în loc să înveţe, se dedicau în special activităţii politice. Şi chiar mai mult, se dedicau spionajului. Şeful acestui serviciu de spionaj se numea Visalon, şi se găsea în însăşi legaţia de pe rue Brémontier. Toţi studenţii erau obligaţi să-şi prezinte rapoartele lui Visalon. Nu afirm că o făceau toţi, dar o făcea majoritatea. Printre cei mai activi, trebuiesc semnalaţi feciorii popei Burducea. Dar nu e o chestiune recentă: şi atunci Bucureştiul avea pretenţia de broască ce vrea să se umfle şi să atingă dimensiunile boului. Bucureştii, la acea vreme, voiau să activeze intens la comunizarea Franţei. Avea o secţie a partidului care activa în Paris sub numele de "Frontul Naţional", aveau reviste, dădeau recitaluri în legaţie şi organizau expoziţii. Studenţii erau obligaţi să fie în continuă efervescenţă. La reuniunile Frontului Naţional se ţineau conferinţe în care se lăuda activitatea partidului comunist de la Bucureşti. Am asistat la o asemenea reuniune a acestui Front Naţional în care cineva-nu-mi mai amintesc cine-a ţinut o conferinţa din care releşea că reforma monetară, a fost o adevarată binefacere pentru muncitori şi ţărani. M'am ridicat şi am combătut pe orator. A fost un moment de zăpăceală şi desigur că lucrurile ar fi luat altă întorsătură, dacă nu aşi fi fost însoţit de un număr suficient de prieteni. Prezenţa acestor prieteni, i-a îndemnat pe "frontişti", să fie prudenţi. Totuşi, în *acea seară s'a votat o moţiune de condamnare a lui Maniu.*

Acestea, dar mai ales măsurile antifranceze luate de Bucureşti, descrise în amănunt de Marcel Fontaine, au dus la denunţarea acordului cultural şi la rechemarea studenţilor reperişti. Atunci, unii din ei, *au ales libertatea.*

Bucureştiul a încercat să continuie activitatea subversivă, prin scoaterea de reviste şi prin crearea unei noi reţele de spionaj. Dar revistele au fost suprimate rând pe rând, reţeaua de spionaj dirijată de un doctor "neamţ" cu numele de Herşcovici a fost descoperită, iar membrii ei au fost expulzaţi. Toate acestea au făcut ca Franţa să ia o atitudine anti Bucureşti şi secţiunea românească de radio să devină anticomunistă. Corect cred eu că trebuie spus anti Bucureşti şi nu anticomunistă, căci desigur Franţa şi-ar fi schimbat imediat atitudinea, dacă Bucureştiul ar fi revenit la sentimente mai bune faţă de Paris.

La un moment dat, şef al acestei secţiuni — ne spune dl Ieruncă în "Ethos" —, era un "neamţ", numit Aroneanu. După cum se vede, "nemţii" aceştia se vâră peste tot. Din scrisul dlui Ieruncă, acest Aroneanu era un um cumsecade, dar cam leneş. "Nu era şeful ideal al unei secţii de limbă română, pentrucă nu era *pasionat* de realităţile româneşti. Era un om de *stânga*, care totuşi concepea stânga într'un mod idealist". "Ethos", 2, p. 212.

Ori, isbucneşte conflictul. Hrusciov vizita Parisul şi interesul Franţei era de a pune surdină atitudinii sale anticomuniste. Se dă deci ordin — dl Ieruncă utilizează un eufemism, "consemn" —, ca secţia românească de radio să nu facă nici un comentariu. Şi natural, *funcţionarii*, s'au supus. A face contrariul, ar fi însemnat să renunţe la traista de grăunţe. E drept că grăunţele pe care le dădeau francezii erau puţine şi nu de excelentă calitate, dar oricum, erau găunţe. S'a găsit totuşi unul, profesorul Herescu, care a trimis două articole acidulate, ce i-au fost respinse. Şi profesorul Herescu, a *demisionat.*

Şi dl Ieruncă, l-a desaprobat. O spune el însuşi: "cu toată durerea nu pot să-i dau dreptate şi sunt nefericit de hotărîrea lui". "Ethos", 2, p. 212. Dl Ieruncă şi alţii intervin pe lângă profesorul Herescu să revina asupra hotărîrii, dar acesta e un "încăpăţânat".

Am vorbit de secţia româneasca a postului de radio Paris, pentru a arăta că toate ţările ce înfiinţeaza aceste secţii îşi urmăresc interesele lor, *numai* interesele lor şi redactorii, crainicii, etc., angajaţi la aceste secţii, sunt nişte funcţionari şi *numai* funcţionari.

Dar profesorul Herescu a fost o excepţie; el nu s'a considerat funcţionar. Când a considerat că interesele Ţării lui (de data aceasta Ţară e cu majusculă, căci e vorba de Ţara noastră şi numai una avem), a demisionat. Spune dl Ieruncă în "Ethos" că "încăpăţânarea lui (a lui Herescu), de aristocrat jicnit (?), nu-i displace". Dar numai atât. El nu demisionează. Cred şi eu. Şi-şi justifică atitudinea printr'un raţionament ce miroase a paradox: e necesar, spune el, să suportăm îngrădirile, pentrucă oricum, putem să strecuram ceva, să insuflăm speranţe bietului nostru Neam (tot cu majusculă, pentrucă e vorba de Neamul nostru). Şi mai spune el, nu demisionează pentrucă *îi este frică să nu vină în locul lui, un altul mai rău.* E sincer dl Ieruncă? Deloc. Pe acea vreme posturile de radio occidentale erau "bruiiate" de Bucureşti. Mai mult. Pe acei funcţionari nu-i interesa deloc dacă emisiunile erau ascultate, adică dacă puteau sau nu fi ascultate din cauza "bruiiajului". Pe ei îi interesa tainul. O spun eu? Nu, o spune dl Ieruncă.

La un moment dat se pune problema schimbării "neamţului" Aroneanu, pentrucă era leneş. Cel ce avea şanse să ia locul "neamţului" — ne-o spune dl Ieruncă —, era un Român de-al nostru, dl Lucian Bădescu, mare filozof. Dar, după cele ce scrie dl Ieruncă în "Ethos", acest Lucian Bădescu, nu numai că "nu era *pasionat* de realităţile româneşti", dar *le* şi *dispreţuia*. Şi totuşi, râvnea la postul de şef al secţiei de limbă română. De ce? Răspunsul se impune fără posibilitate de replică: tainul.

Un aristocrat — e vorba de o aristocraţie spirituală şi nu una de naştere —, dăduse cu piciorul acestui tain. Dar filozoful Bădescu e departe de a fi un aristocrat. Şi, şi mai departe de această aristocratie spirituala, se arată a fi dl Ieruncă, care în cuprinsul aceluiaşi fragment de jurnal, ironizează "lipsa de *pasiune* pentru realităţile româneşti" ale "neamţului" Aroneanu, dar nu găseşte nici un cuvânt de dasaprobare pentru *dispreţul* profesat de filozoful *român* Bădescu, în ceiace priveşte realităţile româneşti!!!

Dar timpul a trecut. Evenimentele şi mai ales nevoia de dolari au obligat Bucureştiul să renunţe la "bruiiaj". In urma "momentului" Slanski, postul de radio Europa Liberă, american, ia o atitudine mai pronunţat anticomunistă. Această atitudine e marcată prin mărirea numărului *funcţionarilor*, prin afluirea de dolari. Spiritul oltenesc al dlui Ieruncă nu a lăsat ocazia să treacă pe lângă el. S'a angajat la americani.

Dar situaţia rămâne aceiaşi: Europa Liberă serveşte interesele americanilor şi nu ale polonezilor, ungurilor sau Românilor. Şi dacă ar fi numai aşa, tot ar fi bine, dar Europa Liberă serveşte interesele "nemţilor" şi nu ale americanilor. Boys-ii americani sunt doar cu acoperirea cheltuielilor.

Repet: nu sunt contra activităţii postului de radio Europa Liberă. Din contra. După încetarea "bruiiajului", Europa Liberă a devenit pentru Românii din Patria de departe (tot cu majusculă căci o singură Patrie avem), un fel de supapă, un fel de balon de oxigen, care-i face să-şi mai uite din necazuri. Şi multe necazuri mai au bieţii noştri Românaşi! Dl Ieruncă, exact ca atunci când nu s'a solidarizat cu aristocratul Herescu, spune că s'ar retrage, dar *îi este frică să nu vina în locul lui un altul mai rău.* Aceasta — sursa fiind desigur dl Ieruncă — mi-a etalat-o un distins prieten de la Madrid, care este în acelaş timp prieten şi cu dl Ieruncă.

Cei de la Europa Liberă, mi-a spus acest prieten, fac tot ce se poate face. Se strecoară printre oprelişttile puse de americani (de "nemţii" americani creed ca ar fi mai bine spus), şi-şi servesc Ţara cum pot. Dacă s'ar retrage, ar veni în locul lor alţii mai răi. Teza dlui Ieruncă, apare clară.

De 30 de ani, contra ortografiei Academiei române — cea veche şi nu cea a "emeriţilor" academicieni —, eu scriu cuvintele Ţara, Neam şi Patrie, cu majuscula, indiferent de locul pe care îl ocupă aceste cuvinte în frază, pentrucă noi Românii avem o singură *Ţară*, un singur *Neam* şi o singură *Patrie*. Eu cred că un condeier, oricât de insignifiant ar fi, are dreptul să încerce — atunci când este mânat de o aprigă convingere — să introducă modificări în vocabular sau chiar în ortografie. Şi aceasta, cu riscul, nu numai de a rămâne un izolat, ci şi de a fi aspru criticat. Spre surprinderea mea, în ultimul timp am găsit cuvântul Ţară cu majusculă în mijlocul frazei, scris de mai mulţi condeeri ai exilului. Aceasta, bineînţeles, când e vorba de Ţara, Neamul şi Patria noastră. Şi aceasta, socotesc eu, pentrucă aceşti condeeri cred ca şi mine, că avem o singură *Ţara*, un singur *Neam* şi o singură *Patrie*, deci pentru noi sunt nume proprii care trebuiesc scrise cu majusculă. Pentru noi exilaţii în special, aceste trei cuvinte trebuiesc să aiba nu numai caracterul de nume proprii, ci mai mult, ele trebuiesc să capete un sens transcendental, o flacără care să încălzească, să transfigureze, să împingă spre dăruire.

Inţeleg că la Europa Liberă sunt nişte oprelişti impuse de interese neromâneşti şi că cei ce se găsesc acolo, trebuie să se întrebuinţeze în mod inteligent pentruca să strecoare interesele *Ţării*, *Neamului* şi *Patriei*. Dar pentru aceasta e necesar ca cei de la Europa Liberă să aibă un singur *Neam*, o singura *Ţară* şi o singură *Patrie*. Ori, aşa cum toată lumea o ştie azi, cei de la secţia românească a postului de radio Europa Liberă, au nu două, ci chiar mai multe ţari, neamuri şi patrii. Fiecare cu interese diferite. Şi între aceste interese — cred că toată lumea e de acord —, nu primează interesele Ţării, Neamului şi Patriei noastre!

Nu, nu sunt adept al tezei că la postul de radio Europa Liberă să fie numai Români-valahi. Pot fi şi alţii, de alte neamuri care, pentru un motiv sau altul, au scrise în inimile lor cuvintele Ţara, Neamul şi Patria *românească*.

Şi oricum, cred eu, ar trebui păstrată o proporţie. In Ţara noastră, chiar statisticile cela mai umflate dinainte de războiu, arătau o proporţie de 10 % de "nemţi", adică la o populaţie de 20.000.000 erau 2.000.000 de "nemţi". Ori care-i proporţia la Europa Liberă? Am cerut în câteva note să ni se arate proporţia *funcţionarilor* de la Europa Liberă, adică să ni se spună câţi au o singură patrie şi câţi au două sau mai multe. Şi am cerut aceasta pentrucă proporţia e inversată, pentrucă în loc de 10 %, "nemţii" sunt 90 %. Şi nu ni s'a răspuns şi nu ni se va răspunde. E drept că mulţi dintre aceşti "nemţi" au nume româneşti sau chiar evreeşti. Recent, într'o conversaţie, un prieten din America, susţinea cu tărie că Sorin Cunea e Român-valah, ori acest domn e "neamţ" sadea. Mi s'ar putea replica că acest domn Cunea, prin faptul că e născut în România, în inima lui, Ţara, Neamul şi Patria românească sunt scrise cu majusculă. Şi răspund că nu e adevărat, că nu poate fi adevărat. Dl Sorin Cunea scrie la o gazetă din Tel Aviv. Ori, după câte ştiu eu, Tel Avivul e un oraş ce se găseşte pe undeva prin "Nemţia".

Procentul de "nemţi" la sectia românească Europa Liberă e atât de mare, monstruos de mare, încât eu i-am spus Radio Târgul Cucului. După cum se ştie, Târgul Cucului era un cartier din bătrânul nostru Iasi. Cartier pur "nemţesc". Mihail Sadoveanu, în nişte nuvele frumoase şi, mai ales, duioase, şi-a ales eroii şi eroinele din acest cartier. După 40 de ani, cred că nu greşesc, spunând că una din aceste nuvele se chema Haia Sanis.

Şi oricât s'ar părea de paradoxal, eu cred că am descoperit printre aceşti "nemţi" şi unul în a cărui inimă Ţara românească e scrisă cu majusculă. Se numeşte J. Popper. Tenacele Johann Urwich a găsit înţelegere la acest "neamţ" şi nu la Românii Virgil Ieruncă sau Demostene Vuia. Aici unde trăiesc, nu am posibilitatea să ascult Radio Târgul Cucului. Dar un prieten mi-a trimis banda pe care a fost înregistrată emisiunea recenziei făcută de dl Popper trilogiei lui Urwich. Am ascultat-o cu atenţie. Nu am fost influenţat câtuşi de puţin de cuvintele de apreciere la adresa mea, cu toată surpriza ce mi-au făcut-o.

Am cântărit conţinutul şi am înregistrat vibraţia românească din vocea dlui Popper. Am găsit în această recenzie lacrima pornită din inimă. Am fost pur şi simplu entusiasmat. Şi pe dl Popper îl consider tot atât de frate ca şi pe Raul Rubsel sau Michel Solomon. Deci la o eventuală şi neverosimilă epuraţie a personalului postului de radio Targul Cucului, hotărît, dl Popper merită să fie menţinut în post.

Dar am spus că nu am posibilitatea să ascult Târgul Cucului. Atunci cum poate critica cineva, ceiace nu cunoaste? Dar sunt şi alte surse de informaţie. De exemplu, rarii fugari care poposesc în Spania. De la ei am aflat multe. Unul din ei a fugit din Ţară, graţie acestui post de radio. Trei ani şi-a pregătit fuga. Visa să ajungă la Europa Liberă. Mintal, a strâns un enorm material, pe care-l considera important pentru emisiunile postului dirijat de dl Leon Bercovici. Mi-a cerut sfatul. Şi i l-am dat. A scris dlui Bercovici, oferindu-şi serviciile. Şi a venit rezultatul la care mă aşteptam: dl Bercovici regreta "profund", dar toate posturile erau ocupate. Ori, din "Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen", aflam că ulterior s'au făcut mai multe angajări. Ultimul angajat — ne-o spune dl Theodosiadis —, se numeşte Spiegler. Şi fugarul de care vorbeam, avea un nume neaoş românesc. Să mai insistăm?

O alta sursă de informaţie e "Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen". Citesc cu interes rubrica destinată emisiunilor Târgului Cucului. E scrisă bine, celace mă face să cred că autorul nu e "directorul ziarului nostru".

Acelaş prieten din America mi-a reproşat că pe chestia Târgului Cucului, mă găsesc pe aceiaşi linie cu dl Theodosiadis. Combatem şi eu şi dl Theodosiadis Târgul Cucului, dar motivele diferă. Dacă mâine acest post de radio ar lăuda pe Cuvioşia (!!!). Sa preot Gheorghiu şi în special pe marele "român" Theodosiadis ca prin farmec Târgul Cucului ar deveni excelent. Ar dispare şi vocile sparte şi procurorii şi mesele rotunde autolaudative şi temele care servesc guvernul de la Bucureti. Ar dispare toate: Târgul Cucului ar deveni formidabil! Ori pe noi cei dela "Carpaţii" nu ne interesează să fim citaţi şi cu atat mai puţin lăudaţi. Pe noi ne interesează problemele Ţării.

O altă sursă de informaţie o constituiesc scrisorile ce primim de la unii Români ce au trecut pe la Târgul Cucului şi chiar de la unii care sunt în pâine. Sunt unele scrisori care-l maltratează îngrozitor pe dl Demostene Vuia, care e un valah de al nostru şi încă un erou. Acel Demostene Vuia care l-a dat afară pe Johann Urwich pe motiv că Târgul Cucului e supra ocupat cu cazul Goma şi nu are timp să se ocupe de "Fără paşaport prin U. R. S. S. Ei bine, corespondentul nostru ni-l descrie pe dl Demostene Vuia teribil! Dl Demostene, spune corespondentul nostru, are o spinare de cauciuc veritabil, care se îndoaie la maximum când îl întâlneşte pe dl Bercovici. Deşi a făcut milităria în particular, când vorbeşte la telefon cu zisul "neamţ", ia poziţia de drepţi. Il perie ca pe un cal de cursă, etc., etc. Motivul? Dl Demostene voieşte să-şi prelungească "functia" şi să nu iasă la pensie. De, pensia e "remuneraţie mică, Coane Fanica".

Il cruţăm pe dl Bercovici şi nu reproducem nici una din scrisorile ce ni-l "pictează" pe dsa.

Dar toate acestea pot fi considerate probleme minore. Vom pune accentul pe o problemă majoră: la Târgul Cucului e interzis să se vorbească despre *Basarabia şi Bucovina!*

Pentru prima dată, un *basarabean*, dl Lupan a ridicat această dureroasă problemă, în aşa zisul seminar de la Paris. Si cerea solutii, cerea intervenţii. Le cerea în primul rând intelectualilor români, celebri şi cu relaţii în lumea intelectualilor occidentali. Cererea justă şi îndurerată a dlui Lupan, nu putea avea ecou. Intelectualii noştri celebri au relaţii cu cercurile "comuniştilor desamăgiti", pe care nu-i interesează nici *Basarabia* şi nici *Bucovina*, pe ei îi interesează cazul Slanski, Köstler, Annie Kriegel & Co. Şi chiar intelectualii noştri au probleme mult mai interesante. Dl Eliade e ocupat cu şamanismul şi logodna scorpionilor, iar dl Cioran cu "vindecarea sculamentului". Să mi se ierte căderea sub linia academică, dar nu am făcut altăceva decât să reproduc din panseurile marelui filozof. Intelectualii noştri aleargă la homonimii lor occidentali şi le cer ajutorul, când e vorba de probleme "nemţeşti" sau "seminemţeşti" (cazul Goma de ex.) şi nu-şi pierd timpul pentru *Basarabia* şi *Bucovina*.

A trecut mult timp de la dramatica intervenţie a *basarabeanului* Lupan. Dar ce-i interesează timpul pe intelectualii noştri? Ei sunt în afară de timp, sunt nemuritori şi, în timpul liber, călătoresc prin stele de unde părinteşte veghează asupra noastră.

Deci timpul a trecut şi dramatismul intervenţiei dlui Lupan a fost uitat. Am venit eu atunci cu o propunere, sau mai bine zis, cu două. Una era ca toţi "functionarii" români să-şi dea demisia în bloc, dacă nu se ridică această interdicţie la Radio Târgul Cucului. Nu, nu eram atât de naiv să cred că "functionarii de la Târgul Cucului ar fi dispuşi să-şi facă harakiri. Şi aceasta pentrucă la Târgul Cucului nu e nici un japonez. Majoritatea, cum am arătat, sunt oameni cu mai multe patrii. Unii, "nemţii" au două patrii iar alţii, valahi de-ai noştri, fiind sau "ilegalişti" ca

dl Ierunca, sau "procurori" ca dl Georgescu, marxişti sunt internaţionalişti adică au mai multe patrii sau una, care nu e România, ci matuşka Rossia.

Am făcut apoi apel la dl Penescu care, în calitate de preşedinte al consiliului naţional român, avea la îndemână o armă teribilă: să-i someze pe târg-cucişti să-şi dea demisia, ameninţându-i că în caz contrar, îi va declara *mercenari*, deci nu au nici o legătură cu exilul şi, implicit, cu Ţara. Şi nici făcând această propunere nu eram naiv. Ştiam că dl Penescu nu are calităţi de şef şi că are interes să perie pe dl Leon Bercovici ca şi dl Demostene Vuia. Căci dacă ar fi avut curajul să se ia de gât cu dl Bercovici, cine i-ar mai fi transmis mesagiile către Ţara? Şi atunci, cum ar fi putut afla valahii noştri de existenţa dlui Nicolae Penescu? Căci să fim realişti. In Ţară, oricât s'ar gargarisi Câmpenii şi Câmpencele, Serdicii şi Serdicele,(nu se ştie de existenţa dlui Penescu. Majoritatea tinerilor, graţie vălului dens aruncat peste tot trecutul, văl aruncat de bezbojnici, graţie spălatului creerului timp de 35 de ani, nu se ştie de "omul providenţial" al dlui D. C. Amzăr. Ştiu doar bătrânii. Dar aceştia sunt puţini, majoritatea au fost exterminaţi. Puţinii care au rămas, au fost transformaţi în larve. Cei peste care a trecut tăvălugul roşu, nu îndrăznesc să-şi scoată capul dintre umeri. Fără îndoială că există şi Români cu curaj, dar aceştia sunt tinerii, adică acei care nu au cunoscut Canalul, Gherlele şi Aiudul. Numai că aceşti tineri nu au avut posibilitatea să cunoască trecutul, căci nu au avut de unde să-l cunoască. Şi cu atât mai puţin au avut ocazia să-l cunoască pe dl Penescu. Nici nu au auzit de el. Şi acesta e un mare noroc pentru dl Penescu, dsa e născut intr'o zodie norocoasă. Norocul dlui Penescu e că tinerii nu ştiu nimic de dl Penescu. Dacă ar şti, dacă bătrânii le-ar fi povestit, atunci ar cunoaşte faimoasa depoziţie a dlui Penescu în procesul Maniu. Bătrânii o ştiu, dar nu reuşesc să alunge vedeniile apocaliptice de la Gherla sau Piteşti. Norocul dlui Penescu este deci că batrânii nu îndrăznesc să vorbească. Dacă ar vorbi, le-ar spune tinerilor cum în procesul Maniu, dl Penescu a aruncat toată vina pe Maniu, pentru a-şi salva propria-i piele.

Ori dl Bercovici îi transmite mesagiile dlui Penescu, fără să amintească procesul Maniu. O mână spală pe alta!

Dar dl Lupan este un *basarabean* îndărătnic. Nu cedează. Parcă ar fi Johann Urwich. Şi în numărul pe Aprilie al ziarului "Cuvântul Românesc", publică o scrisoare deschisă. Din rândurile dlui Lupan, cititotrii văd că dsa, atunci când se găsea în imensa închisoare care e Rusia sovietică, şi mai precis, în Basarabia noastră, nu era mulţumit cu emisiunile postului de radio Târgul Cucului. Dsa găsea multe deficienţe acestor emisiuni şi le atribuia "lipsei de mărturii concrete, aduse de oameni concreţi, de la faţa locului". Ca şi fugarul dela Madrid, se gândea să ajungă în Occident şi la Târgul Cucului, să aducă el mărturiile concrete. Şi, spune al, "nu era o ambiţie de ordin personal, ci naţional". Nu ştia că nu se mai găsesc locuri libere pentru *Lupani*. De găsit, se găsesc ele, dar pentru *Spiegleri*.

Dar dl Lupan nu-şi mestecă cuvintele, spune lucrurilor pe nume. *Europa Liberă nu este liberă*, spune dl Lupan. Ii aplaudăm curajul. *"Nu este liberă pentrucă la acest post de radio există cenzură întocmai ca şi la cele de la Moscova, Bucureşti şi Chişinău. O cenzură impusă de un "guvern invizibil" de peste Ocean, străjuită cu vigilenţă la faţa locului"*.

Deci e vorba de un *guvern invizibil*, nu de cel vizibil pe care-l cunoaşte toată lumea, ci de unul pe care *nu-l cunoaşte lumea*. Şi care e acest guvern invizibil pe care nu-l cunoaşte lumea? E oare aşa de greu de ghicit?

Cu dl Bercovici, dl Lupan a imprimat o masă rotundă privind starea de lucruri din Basarabia şi Bucovina de Nord pe tărâm economic, politic şi cultural. Dar... *"imprimarea nu a fost difuzată nici până în ziua de astăzi"*. Şi *basarabeanul* nostru găseşte explicaţia: la venirea la München i s'a spus: *"Domnu Lupan, cauza Basarabiei este pierdută"*!!! Ar fi interesant de ştiut cine a spus acest lucru şi, mai ales, tonul cu care l-a spus. Pentrucă i se putea spune această frază cu un ton îndurerat, cu o faţă îndoliată, răvăşită, sau cu un ton de om de afaceri: dlue Lupan, pe chestia Basarabiei nu-ţi mai dă astăzi nimeni nici un dolar!!! Crede oare cineva că un Român care are o singură Ţară şi nu două sau mai multe, ar fi putut face o afirmaţie atât de cinică? Dl Lupan ne mai spune că a propus dlui Bercovici "un ciclu de emisiuni "un ciclu de emisiuni", "fără revendicări teritoriale", "pur istoric", cum sunt de fiecare dată sfătuit aici, promiţând că materialele vor fi fără umbră de antisovietism că voi ascunde mesajul antirusesc, "tot aşa *cum la Chişinău ascundeam printre rânduri de cenzură sovietică, mesajul românesc"*. Materialele prezentate pentru 13 emisiuni, *"nu au luat nici azi sborul undelor"*, ne spune cu reţinută amărăciune, basarabeanul Lupan. Dar dsa mai spune ceva: Bucureştii nu spun nimic contra afirmaţiilor sovietice asupra Basarabiei. Dar le găseşte o scuză: celor de la Bucureşti le e frică de Moscova. Dar celor de la Târgul Cucului, de cine le e frică. De *guvernul invizibil* de la Washington? Dar ce pot să le facă cei de la Washington? Dl Lupan a fost la radio Chişinău, dar pentrucă nu se împăca cu cenzura sovietică, a plecat sau a fost dat afară. Guvernul *invizibil* de la Washington, pe cei de la Târgul Cucului, cel mult îi poate de afară. Dar darea afară de la Târgul Cucului, poate fi asemuită cu cea de la Chişinău? Cei ce se retrag de la Târgul Cucului pot pierde raţia de ovăz auriu, dar îşi pot găsi alt post, fie în Germania, fie în Franţa. Nu mai vorbim de cei ce-şi pot găsi un post bun în "Nemţie". Au fost cazuri când câţiva Români s'au retras de la Târgul Cucului. Excepţii, fără îndoială. Acela erau Români care aceau o singură Ţară.

Postul de radio Târgul Cucului e dirijat deci de un guvern *invizibil*, nu de cel vizibil. E dirijat de un *guvern nemţesc*. Şi acest guvern nemţesc, a pus la Târgul Cucului un procentaj înspaimântator de *nemţi* de-ai lor. Dar au nevoie şi de câţiva Români care trec drept Români sadea, ca acoperire, pentru a se putea spune că secţia românească de la radio Târgul Cucului, e 'ntr'adevar românească.

Dar, cu orice riscuri, trebuie să avem curajul să spunem lucrurilor pe nume, aşa cum o face dl Lupan. Secţia românească de la radio Târgul Cucului, *e românească numai cu numele*. Afară de câteva onorabile excepţii — una e dl Popper —, acolo se găsesc Români cu una, două, sau mai multe patrii. Nu au nimic cu exilul, nici cu Ţara românească. Sunt nişte funcţionari norocoşi care şi-au găsit un post gras plătit şi nu-l interesează dacă servesc interesele Ţării noastre sau ale alteia. *Sunt nişte mercenari!*

CAFE DE LA PAIX

de Copilu CHEATRA

DUPĂ revolta tinerilor constituiţi în "Societatea Scriitorilor Independenţi", cafeneaua Capşa a rămas ca un cireş desfrunzit. Ii călcau pragul, din ce în ce mai rar, şi se aşezau în jurul mesei ovale, lungă cât o zi de post şi lată ca o ţarină bănăţeană, la câte o hablă şi o parcelă de bârfă, Camil Petrescu, grav şi fotogenic, Cezar Petrescu mucalit când încheia un nou contract cu editura "Cartea românească", Cazaban gata să ofere un butoi de bere celor dispuşi să-l asculte povestirile pe care le purta în cele două buzunare largi ca nişte desagi mocăneşti. Credincios acestei cafenele a mai rămas şi Şerban Cioculescu, proaspăt reintors de la Paris uluindu-şi confraţii cu fenomenala sa memorie şi putere de improvizaţie critică. Cunoştea atâţia scriitori şi atâtea opere încât i se dusese buhul că este o enciclopedie ambulantă. Cu toate acestea *cafeneaua literara* îşi trăia viaţa agitata, peste drum, la "Café de la Paix". Aici, printre burtăverzimea care-şi consuma siesta, sau samsarii vremii, se strecurau sfioşi la o masă dreptunghiulară din fundul cafenelei, trinerii scriitori ai deceniului al treilea, după Unire.

La această masă străjuită, de doauă părţi, de canapele confortabile, se întâlneau poeţi sfioşi din provincie, cu confraţii lor bucureşteni, gata să te consacre în revistele lor memorandiste, tipărite cu banii primiţi la *Muntele de Pietate* pentru paltoanele amanetate ale colaboratorilor.

Primul care inaugura ziua unei noi file a cafenelelor literare era poetul, cu ochi de viezure şi pometi de mag oriental, Ion Th. Ilea, cu ardelenii lui, Silviu Lazăr, Ştefan Mihail Lazăr, Ion Şugariu, Petre Suvagău şi Petre Sfetca. Curând canapelele erau luate cu asalt de Teodor Scarlat, Gabriel Bălănescu, Coca Farago, autoarea "Fetei de beton", Virgil Carianopol întotdeauna dispus să primească plocon o halbă sau un ţap, ceea ce nu înseamnă că nu s'ar fi mulţumit şi cu un capuţiner. Ben. Corlaciu, cu pantalonii întotdeauna călcaţi sub perină, apărea în tovărăşia lui Dimitrie Stelaru, care îl urma fudul, cu ochii roşii de nesomn, şi hainele ponosite, întotdeauna mai scurte sau mai largi decât răposatul. De altfel pentru autorul "Poemelor geniului tânăr", comercianţii ambulanţi de haine vechi de la care se aproviziona, dacă "Taica Lazăr" era în concediu, erau cei mai corecţi comercianţi ai capitalei şi, dacă îl asigurau că hainele pe care i le ofereau i se potriveau ca o mănuşă îi credea chiar dacă mânecile erau aşa de lungi încât trebuia să le suflece, iar pantalonii să-i scurteze cu un lat de palmă, adeseori cu lama, în loc de foarfece.

Cu cei doi fraţi *siamezi*, Corlaciu şi Stelaru, canapelele din fundul cafenelei îşi epuizau aria funcţională, încât Pericle Martinescu, Ion Potopin, B. Jordan, I. D. Pietrari, Octav Sargeţiu, Mircea Streinul şi multi alţii, după împrejurări şi ocazie, care întârziau să vie, se înşirau în jurul mesei claie peste grămadă, comentând ultimile apariţii, punând la cale întemeierea unei noi *tribune*, care să *reformeze* literatura română, s-o învioreze, s-o smulgă de sub tutela *Convorbirilor* sau a "Revistei Fundaţiilor Regale".

Café de la Paix devenise, în acest fel, sediul *insurecţilor* literari. Chiar dacă, în faţă răsfăţati de chelneri trona grupul celor de la *Fundaţii*, Petre Comarnescu, Vladimir Streinu şi Ovidiu Papadima, lângă ei gândiriştii, N. Crevedia, Nichifor Crainic şi pictorul Demian, flancaţi de răzvrătitul şi veşnicul nemulţumit Mircea Damian, întotdeauna singur în faţa unei halbe înspumate, pândit de Zaharia Stancu, directorul revistei "Azi", înconjurat de colaboratorii săi, Vlaicu Bârna, Maria Banuş sau Magda Isanos, atmosfera literară a cafenelei o dădeau cei din fundul sălii, spre care nu se sfia să se îndrepte adeseori Ionel Teodoreanu, gata să potolească setea *proletarilor literari*, cei mai mulţi fără un sfanţ în buzunar. Tot spre ei se strecura Liviu Rebreanu, să le ducă vestea *îmbogăţirii* visteriei Societăţii Scriitorilor Români, cu mărunţişul cel de toate zilele, sfătuindu-l, în taină, să se grăbească fără zarvă cu cererile de ajutor.

Intâlnirile cu Ionel Teodoreanu, cu Păstorel şi mai ales cu Rebreanu, erau, pentru *independenţii* din fundul cafenelei "Café de la Paix" frumoase, dar mai ales mănoase.

Dacă întâlnirile *tinerilor scriitori* cu corifeii literaturii noastre erau apreciate iar *taifasul* cu ei materializat în bunuri calorice pentru trupurile lor vlăguite de foame şi de sete, vecinătatea lui Radu Gyr era o adevărată sărbătoare a spiritului.

Radu Gyr n-a făcut cafenea literară. Trecerea sa pe la "Café de la Paix" era întâmplătoare. Dar când apărea, era un eveniment. Puţin aplecat, trădând ţinuta omului cu ochii pe bucoavne, întotdeauna îmbrăcat corect, fără ostentaţie râzând nu numai cu ochii săi albaştri, ci cu întreaga-i fiinţă, Gyr era respectat şi talentul său preţuit, chiar şi de scriitorii sau criticii literari care erau înregimentaţi în tabere diferite. Caloriile inimii sale erau transmise tuturor care-l priveau în ochi sau îi citeau versurile, pentru că în faţa talentului său, orice împotrivire era o impietate.

Ladifundiarul unui talent unic, Gyr trecea printre oameni cu seninătatea fericitului cu o singură cămaşă. N-a putut fi pizmuit pentru că n-a ştiut ce-i vanitatea. N-a fost invidiat pentru că era prea înţelept să-şi socotească talentul o moşie proprie. Nu şi-a aparţinut, convins că harul cu care s-a născut şi-l datorează neamului. Apariţiile sale la Café de la Paix, lăsau dâre de lumină. Şi cum niciodată n-a fost şi nu s-a socotit altceva decât un poet, când intra în cafenea nu se oprea până nu ajungea în mijlocul tinerilor care-l întâmpinau cu sfială. Era suficient, doar, să deschida caietul cu ultimile sale poezii, pentru ca sfiala să se spulbere şi să-l ascultăm cu răsuflarea tăiată.

Pe vremea când autorul acestor rânduri l-a auzit pe Radu Gyr citindu-şi versurile, era un tânăr cu ecoul versurilor lui Goga şi Cotruş în inima sa. Cuvântul fraged ca frezia, cântecul versului tulburător ca un lied, imaginile spumoase ca soarele închis în spicele holdelor de grâu, simetria rândurilor şi aritmetica frazei lirice, în rostirea lui Gyr, împrumutau esenţe magice. Când recita, Gyr era un vraci, iar poezia lui cântec. Când tăcea, auzeam cum vorbeşte în noi corola de lumini a versului său şi ne simţeam mici, ca în faţa unei minuni. Gyr se simţea şi el stingherit. O simţeam mai mult decât o vedeam. Privea în caiet. Işi dădea seama că ne-a tulburat şi se chinuia să găsească o soluţie ca o scuză, pentru a sparge tăcearea care dăinuia ca în faţa unei taine. Până şi Neagu Rădulescu, cinic în alte împrejurări, după lecturile lui Gyr, îşi pleca privirile în pământ, temându-se să spargă tăcerea de frică să nu se năruie ca un geam imens sau o vitrină cu porţelanuri scumpe.

In cele două trei rânduri când am asistat la şedintele de magie ale lui Rdu Gyr, mi-aduc aminte că, până la urmă, tot el spărgea vraja cu aceaşi frază, pe care am găsit-o notată într-un caiet datat "Jurnal 1937", pe care încerc s-o reproduc din memorie: "Poezia este un foc viu, iar nestins, care te poate ucide dacă nu-l *stâmperi*. Cum vinul de la Café de la Paix, este botezat, cunosc eu o grădină în parcul Orzari, unde păstoreşte un proprietar cu frica lui Dumnezeu. Nu ştiu dacă merge la biserică, dar că nu se atinge de vinul pritocit în podgoriile sale din Segarcea sunt sigur. Hai şi-om mere cum spun transilvănenii! Şi-am mers. Şi aşa l-am cunoscut pe Gyr şi în postura de gazdă atentă cu fiecare dintre noi, suferind că nu este destul de bogat să repete festinurile din grădina Orzari, în cinstea unor copii cu capul în nori, dar cu ţara mai fierbinte ca o stea în inima lor.

VERSURI DIN INCHISORI

CANTEC DE LEAGAN...

(AUTOR NECUNOSCUT)

Nani... nani frăţior, —
Noaptea e târzie...
Nani mâinile mă dor —
Şi mii somn şi mie.
Nani — albe mâini de crini,
Ochi de mure coapte...
Nani — vin părinţii — vin, —
Poate vin la noapte...!

Nani — tata e la mină —
Mama la închisoare...!
Lapte n-ai avut la cină,
Nani — frăţioare...!
I-au luat răii intr-o seară...
Şi i-au dus duşmani...!
C-au facut un cântec — pară,
Pentru ţară...
Nani...!

Nani... păr de aur — spuma
Zorilor senine!
Nani... dece plângi acuma?...
Ori ma vezi pe mine...!
Nani... nani fratior,
Noaptea e târzie...
Nani... mâinile mă dor —
Şi mii somn şi mie...!

NU STIU DOAMNE...

G. UNGURASU

Nu ştiu Doamne ce-ai făcut...
Că -ntr-o mâna de pământ,
Ai făcut un drac şi-un sfânt...!

Dracu-i drac — cu el mă-mpac...
Dar cu sfântul ce sa fac...!?
Că-i dau una — imi cere şi-alta...
Mă-înboldeşte şi mă ceartă,
Niciodată nu mă iartă.

Dracu îmi dă... şi spune: fă! —
Ia de-aici şi fără plată,
Ne-om socoti altă dată...!

CANTEC DE LEAGAN

(AUTOR NECUNOSCUT)

Nani — puiul mamii — nu mai sunt —
Cântece de leagăn pe pământ...!
Basmele pe care nu le spun —
Au murit sub bubuit de tun...
Au murit sub tancuri de un veac —
Soarele şi luna în ceardac...!
Nu te — alintă soapta nimănui —
Şi nici lapte în ţâţa mamii nu-i,
Căci pe lumea asta n-a rămas —
Decât vântul cu suspin în glas...
Foamea ta'n albie de ţânc —
Plânsul mamii cu suspin adânc...
Şi scrâşnirea lanţului zălud,
Prins în glesna tatii — la Aiud...!

PAMFIL SEICARU

Sau ceace nu se poate uita

UN articol în Cuvântul Românesc şi altul în Carpaşii vin să ne amintească faptul că în Aprilie 1979 maestrul P. Şeicaru a împlinit vârstra de 85 de ani.

Aproape aşi fi revoltat de tăcerea colectivă aşternută asupra acestui eveniment al vieţii noastre culturale, dacă nu aşi fi ştiut că firea vulcanică a maestrului l-a dus până a-şi întoarce furios spatele exilului negându-i orice drept de existenţă în aşa fel că acesta din urmă-printre membii căruia mă număr şi eu şi-au putut întări supărarea scoţând la lumină unele articole din Curentul cel nou, majoritatea aparţinând însă nu maestrului ci colaboratorilor săi, în primul rând dlui Vasile Dumitrescu.

Toate acestea nu justifică după părerea mea izolarea de azi a maestrului. E drept că noi românii nu ştim să aniversăm pe un om decât înălţându-l în slăvi, tămâindu-l mai cu, mai fără de folos. Desigur era cazul acuma să fi procedat altfel, adicătelea să-i spunem maestrului tot ce ne doare să-i arătam părţile bune dar şi cele ce ne ard inima. Şi dacă am fi făcut aşa punând obiectiv cele bune alături de cele considerate de noi rele, am fi putut cu uşurinţă constata că realizările acestui om în cei mai bine de treizeci de ani de când trăeşte în exil sunt deosebite şi că am fi săvârşit o mare nedreptate dacă am fi trecut, aşa cum s'a întâmplat, pe lângă el, în tăcere.

Despre acestea ce nu se pot uita, realizate în exilul său lung de maestrul Şeicaru vreau să scriu în cele ce urmează.

Prin tot ceace a publicat în ultimii treizeci de ani se înscrie alături de cei mai fecunzi şi valoroşi scriitori ai exilului, contribuind neîndoios la formarea unei culturi numai a noastre a celor ce trăim peste hotarele ţării.

Cu concursul legionarului Traian Popescu a reuşit să-şi publice amintirile despre O. Goga, N. Iorga, A. C. Cuza, C. Stere şi A. C. Popovici. Valoarea respectivelor cărţi constă în autenticitatea lor conţinând unice file de istorie, autorul putându-le scrie aşa după cum le-a trăit fără intervenţia unui deus ex machina numit cenzură. Memorabilă, publicată tot în editură Traian Popescu este Istoria partidului Naţional, ţărănesc şi naţional-ţărănesc în două volume, cât şi La Roumanie dans la grande guerre apărută în 1968 în editura Minard. Ultima lucrare se prezintă ca o capodoperă a genului, decoratul cu Mihai Viteazul din primul război mondial, descriindu-l în toată desfăşurarea lui istorica-politică. Cu această carte Pamfil Seicaru deschide la noi un nou mod de a se analiza evenimentele istoriei contemporane, susnumita operă fiind suficientă singură pentru a-i asigura un loc printre nemuritorii neamului.

Mă întreb câţi dintre noi am citit sau avem în bibliotecă amintitele cărţi? Despre Istoria partidului naţional-ţărănesc pot să afirm bazat pe o experienţă epistolară că la Iuliu Maniu Foundation din New York este necunoscută!!!

Se vorbeşte pe drept de extraordinarele articole ale lui P. Şeicaru apărute în anul 1944 în Curentul; în ele jurnalistul român arată o mai adâncă cunoaştere a problemelor de politică externă, în speţă a Rusiei bolşevice, decât un preşedinte american şi un premier englez la un loc.

Numai insist asupra valorii acestor articole, subliniez doar că în ele se vede felul cum înţelege autorul să trateze şi să analizeze evenimentele de politică externă ale cărui cronicar modern este. Aşa, în 1944 când încă nemţii erau în ţară maestrul nu se mai adresa decât forţelor aliate, fiind pe scaunul unui şahist ce nu poate să aibe în faţă decât piesele de pe tablă, cele pierdute cum erau nemţii la ora aceea, nemai prezentând pentru el nicio importanţă. Precum şahistul numai are ochi şi tactică pentru piesele căzute înafara tablei de joc şi maestrul comentator al politicei externe nu se mai preocupa decât de cei învingători. Inainte de a-l acuza încă şi azi trebuie să avem în faţa noastră planul respectiv de muncă al maestrului mai ales că asta ne va ajuta şi la o mai bună înţelegere.

Pentru cei ce duc sau au dus până mai ieri o corespondenţă cu maestrul ştiu că deşi la o vârstă înaintată calendaristic, spiritul lui se arată păstrat intact şi mai lucid ca a multor tineri. Articolele lui atât cele de ieri cât şi cele de azi aşi zice că sunt prelegeri de jurnalistică demonstrându-ne că de fapt pentru a scrie o pagină de jurnal pe opt coloane, ziaristul trebuie sa fie tot atât de documentat ca de pildă istoricul pregătit sa elaboreze o lucrare în trei volume. Un articol semnat de Pamfil Şeicaru este un exemplu de erudiţie şi măestrie, model pentru oricine se dedică artei de a scrie la ziar.

Inainte de a încheia trebue să amintesc că spiritul de zeflemist al românului, în floare de altfel şi pe ogoarele exilului nostru, atribuie lui Nicolaie Iorga o butadă nu prea cinstită asupra activităţii maestrului. Fiind în discuţie Nicolae Iorga, personalitate de care se poate spune că a scris mai mult decât a vorbit şi neexistând nicio referinţă scrisă de el referitor la această butadă, este uşor de presupus că ea aparţine în fond vreunui stâlp de cafenea dintre acei ce i-a purtat la judecata şi pe Caragiale, Davila şi Rebreanu.

Căci dacă ar fi să cităm pe Iorga dându-şi părerea asupra lui Pamfil Şeicaru iată ce scrie în Viaţă de om despre maestrul nostru: "Numai furtunosul polemist *Pamfil Seicaru care va deveni unul din cei mai mari ziarişti ai noştri* a stat cu sabia în mână în faţa fostului poliţai german".

Şi cei aflaţi pe alte baricade ale vieţii vor trebui să recunoască măreţia din zborul acvilei oricât de solitar ar fi acest zbor.

Ecce homo.

17. Iunie. 1979.

OVIDIU VUIA

PE MARGINEA CARTILOR

OVIDIU COTRUS: OPERA LUI MATEIU I. CARAGIALE
Editura Minerva. Bucuresti, 1977

DEŞI le primeşti după un timp tare îndelungat, sunt cărţi ce până la urmă nu numai că-ţi răsplătesc răbdarea cu bogaţia ideilor şi faptelor relatate în ele, dar îţi întrec orice aşteptare depăşind cu mult limitele valorilor ce ţi le-ai închipuit că le au. O astfel de carte este de bună seama şi cea a lui Ovidiu Cotruş privind opera lui Mateiu I. Caragiale.

De la început insistând asupra calităţilor generale ale lucrării, trebuie să relev faptul că O. Cotruş purcede pe drumul criticii literare, având o temeinică pregătire filosofică, fiind deci un fel de elev al lui Aristotel cu o nouă poetică în faţă. Ca orice filozof, Ovidiu Cotruş îşi vrea definit şi bine precizat obiectul studiului său. Şi aşa cum se'ntâmplă de cele mai multe ori în astfel de cazuri, se constată că autorul enunţă truisme vechi acceptate, atunci când arată că o critică literară trebuie să pornească dela analiza amănunţită a operei, numai printr'un contact direct între critic şi carte putându-se ajunge cu adevărat la cunoaşterea creaţiei artistice şi a semnificaţiei ce o are.

Aceste adevăruri clasice trebuiau însă repetate, fiindcă mai ies în legătură cu Mateiu Caragiale, o serie de critici moderni zişi impresionişti a u ajuns să citeze anumite nume numai pentru sonoritatea lor exotică şi să-şi aştearnă ideile pe hârtie doar în scopul de a-şi desvolta unele teorii fără nicio legătură cu opera analizată.

Ovidiu Cotruş este pentru o critică cu baze solide aşa precum a fost şi înaintaşul său Titu Maiorescu tot cu o pregătire de filozof, afinitatea spirituală dintre cei doi neputând fi trecută cu vederea.

Dar Ovidiu Cotruş, este un Titu Maiorescu al contemporaneităţii, neavând intenţia să se îndepărteze de la recuzitele moderne ale criticii, ci doar să le întrebuinţeze după scopul lor adevărat. Deaceea planul său privind opera lui Mateiu I. Caragiale, va urma toate impresiile sale izvorâte din analiza textelor, înaintând de pe circoferinţa investigaţiei spre centru, de-a-lungul unei linii de diametru, acolo unde se află opera capitală a autorului: Craii de Curtea-Veche. Nici o clipă nu va dori ca vreuna din ideile sale să nu aibe o referinţă reală, deci să se afle afară din cercul adevărat al problematicei.

Ovidiu Cotruş în explorarea sa literară se dovedeşte a fi înzestrat cu o vastă erudiţie, mergând de la filozofia lui Kierkegaard, la ultimele texte de istorie a religiilor de Mircea Eliade, dela psichanaliza lui Adler şi Joung, la literatura lui Lautreamont şi de Sade.

Se începe prezentarea operei lui Mateiu I. Caragiale cu fragmentul Negru :i Aur, căutând să se evidenţieze primele categorii ale aşa zise mitologii mateine, trepţi, ce vor duce una câte una, până la altarul cunoaşterii depline a operei.

Din această povestire se detaşează demonicul, nu atât în legătură cu conceptul de spaimă al lui Kierkegaard cât mai mult cu satanismul lui Baudelaire şi cu "ceaţa gotică sublunară care pluteşte peste prozele lui Edgar Allan Poe". Şi ca primă permanenţă a mitologiei mateine, apare noaptea cu farmecele ei, scriitorul fiind stăpânit de patima nopţii. Urmaş al lui Gerard de Nerval şi al marilor romantici, va ajunge să urască zorile ucigătoare şi să fie un îndrăgostit al amurgurilor pline de taine, soli ai nopţilor de vis. Regretăm că nu putem să insistam mai mult asupra frumoaselor pagini scrise în acest capitol de O. Cotruş.

In volumul de poezii Pajere, Mateiu ni se prezintă ca un fermecat de trecutul heraldic şi de toate stemele lui, acestea stăpânindu-l ca adevărate stihii de-a-lungul întregei sale vieţi. Poetul, vraci al vorbelor, le va alinta în forme diferite: stemă, marcă, pajeră şi herb. Ca specialist, cum se vroia deacum înainte, va scrie un studiu ştiinţific intitulat "O contribuţie heraldică la istoria Brâncovenilor".

Dar slăbiciunea lui heraldică va rămâne una sentimentală, ea fiind în legătură cu trecutul de mult dispărut a unei "semeţe seminţii", azi servind unei înalte stirpe în cădere, de fapt o lume ce n'a existat niciodată decât în imaginaţia unui scriitor considerand că "cea mai spectaculoasă cale de singularizare intr'o lume în care se simte străin, este anacronismul stilizat cu somptuozitate". Sau ceace mai înseamnă că poetul îşi caută intr'o lume a visului, compensaţia pierderii celei reale. In acest mod cântarea trecutului glorios n'are niciun ţel educativ, deci nu intră în termenii sămănătorismului, ele oferind doar imagini, unde poetul vrea să uite de înstrăinarea destinului său mohorât. Adjectivul "mohorât" este una din obsesiile poeziei mateine.

Tot de-acum se cristalizează ceace s'a numit maniheismul poetului deci credinta sa în împărţirea lumii între puterile binelui şi ale răului.

Asa ajungem la povestirea Remember, în care eroul Aubrey de Vere, cu o aleasă ascendenţa nobilă, se găseşte la Berlin pe meleagurile germane, ceace nu poate alunga prezenţa maestrului E. T. A. Hoffmann, deşi înrudirile aventurii lui de Vere, merg mai vehement spre Edgar Allan Poe şi Gerard de Nerval.

In această povestire se vor revela alte câteva categorii ale mitologiei mateine. Se va vedea că el iubeşte tainele, neţinând deloc să le descopere tâlcul, să dea vălurile la o parte de pe ele. Din contra, lasă peste lucruri să plutească, la fel ca bruma de toamnă, fumurile tainei, ce nu vor fi nici când împrăştiate, îngroşându-le cu multă grijă.

Şi pentru ca exteriorul faptelor să fie şi mai deformat va prefera să pună pe feţe măşti, aci amintindu-şi de stirpea sa de artişti, el histrionul având deadată dorul măştii, sub care să-şi joace misterul ascuns al sufletului. Dar aceste măşti vor avea şi costume potrivite lor, ceace ne va apropia de dandismul matein, izvorât din cel al lui Georgeś Brumell maestrul lui Baudelaire. Pentru Baudelaire dandismul este o formă a satanismului. O. Cotruş dedicând un capitol-esseu problemei, insistând asupra semnificaţiilor metafizice ale dandismului.

Bazat pe evoluţia dublă a lui de Vere când ca femeie, când ca bărbat, criticul face analiza filozofică al acelui tip ideal de androgin prezentat de Balzac în Seraphita, considerându-l drept o întruchipare simbolică a celor două principii din om, Animus şi Anima, sinteză dar în acelaş timp şi antagonism. Ajunge la concluzia că pe Mateiu în crearea eroului său nu l'a influenţat atât Balzac cât aceiaşi, Baudelaire şi Barbey d'Aurevilly.

In Remember, Mateiu a vrut să ne sugereze mai mult o atmosferă poetică neinteresându-l în fond cine este de Vere şi nici de ce a fost omorât, lăsând pentru totdeauna faptele întâmplării, înmormântate sub pecetea tainei. Pe drept O. Cotruş consideră această povestire ca pe o "mică" capodoperă a literaturii române.

Şi aşa poposim la Craii de Curtea-Veche, creaţie mateină, apărut, în revista Gândirea, sub numerele anului 1929. Spre deosebire de Rememmber acţiunea romanului se petrece în Bucureşti, deci în plin cadru românesc, la porţile Răsăritului, ceace îi împrumută o altă autenticitate.

Craii de Curtea — Veche sunt Paşadia, Pantazi şi autorul, cei doi fiind de fapt paradigme ale propriului său eu. Pe Paşadia îl iubeşte cu creerul, pe Pantazi cu inima. Toţi trei, la care se asociază şi Gore Pirgu, sunt frecventatorii crâşmelor bucureştene, ale unei boeme duse până în zori, când toate drumurile se termină la vestita ciorbă de burtă. Zorile sunt descrise ca o coborâre în realitate, Paşadia şi Pantazi, mergând de-a-dreptul acasă, autorul la baia de aburi iar Pirgu la moaşă să-l tragă cu "oţet de trandafiri şi cu opodeldoc. Vălurile fiind căzute de pe feţe, Gore se întoarce la părinţii săi în Jercaleţi, mahalagii mirându-se să-l vadă "cu două flaşnete cântând fiecare altceva, cu ursul, cu căluşarii sau cu paparudele, pe saca, pe targă sau cu dricul".

Paşadia este tipul sceleratului nobil, un luceafăr matein, sublim în virtuţi ca şi în viţii, suferă de o tristeţe neagră ca de gheenă. Are legături cu lumea suspusă, fiind autorul unei opare, prevazută a fi distrusă odată cu moartea sa. Nu vrea să lase nimica publicului aşezat la porţile Răsăritului, unde scara valorilor este răsturnată şi nimic nu se ia în serios. Este totodată o răzbunare contra acelora care au urzit în jurul publicaţiilor sale, complotul tăcerii. Trecut de 60 de ani, îşi trăeşte ratarea ca pe o dambla. Ospătul ce-l dă în casa sa, arătând ca un muzeu, îl evidenţiază ca pe un stăpân al unui decor aristocratic, prinţ al trecutului: "Se scoaseră pentru întâia oară din dulapuri şi lăzi, pânzeturile de masă de Olanda, farfuriile şi cleştarurile de Boemia, argintăria suflată cu aur. Sofrageria fu bogat înflorită cu trandanfiri galbeni ce căpătau străvezimi de ceară în galeşa lumină chihlimbarie a acelei dulcegi zile de toamnă, cea din urmă frumoasă a anului". Impreună cu Paşadia, Craii descind ca trei cavaleri-călugări de Malta în toate curţile imperiale ale secolului al XVIII-lea, lângă Cagliostro, Saint-Germain şi misticul Swedenborg, lumea dinaintea revoluţiei franceze, admirată în acelaşi măsură şi de Balzac, în dorul său după înobilare. Paşadia suferă de un fel de crize epileptice, când trebuie să se retragă pentru vindecare în munţi. Prietenul bun al lui Paşadia este Gore Pirgu, măscăriciul, omul de rând, slugoiul, atent numai la faptul de fiecare zi, coborând în viaţa "care se vieţuieşte şi nu în acea care se visează". Cu el trec pe la masa Crailor tot ce avea Bucureştiul mai năbădăios, "jegul, lepra şi trânjii societăţii" şi numeroşi fii ai Sodomei. Descriind pe Pirgu, Mateiu devine balcanic în culoare şi metafore, descoperindu-se fiul autorului de "schiţe" cuprizând dandanale de mahala şi de alegeri. Pirgu vorbeşte în jargon de maidan amestecat cu expresii franţuzesti, demascându-şi obârşia din talpa mahalalei de lângă cârciuma din Covaci, caracterizat de Mateiu cu forţa portretisticii rabeleisiene: "De mic stricat până la măduvă, giolar, rişcar, slujnicar, înhăitat cu toţi codoşii şi măsluitorii, fusese Veniaminul cafenelei "Cazes" şi Cherubinul caselor de întâlnire". Prietenia dintre Paşadia şi Pirgu apare mai mult decât bizară.

Pantazi, stăpânit de tristeţi albastre, e o nalucă, un vis, un alt eu al meu îi zice autorul, locuind în interioare pline cu corespondenţe poetice, ca un nou Aubrey de Vere: "La belşugul de abanos şi de mahon, de mătăsării, de catifele şi de oglinzi — acestea de toată frumuseţea, fără ramă şi cât peretele — iubirea de flori a chiriaşului, împinsă la patimă, adăoga o nebunească risipă de trandafiri şi de tiparoase ce, împreună cu lumânările pe care le găsea aprinse în cele două candelabre de argint cu câte cinci ramuri, oricând am fi venit, puneau locuinţei pecetea unui lux ales, alcătuind oaspelui meu un cadru în aşa armonie cu fiinţa sa, că, în amintirea mea, dintrânsul nu-l pot desprinde".

Pantazi omul mărilor, poetul pentru care Bucureştiul este "O poartă de verdeaţă către gradina raiului", călătorul întors mereu la vatra lui părintească, vraciul ce ştie să readuca la fel ca pe un descântec în timp înapoi, o seară mitica a Bucureştiului de alădată, a copilăriei sale, descrisă de Mateiu ca un iarmaroc al florilor, cu zboruri căzute înăbuşit pe covorul inimilor cu dor de înviere: "Intre Sfântul Constantin şi Sfântul Elefterie, de la Glafer la Pricopoaia, acolo unde azi stăpâneşte paragina se ţinea grădina, numai pomi roditori, liliac, bolte de viţe. Muşeţelul şi nalba năpădeau curţile, pretutindeni leandrii, rodii, lămâiţă. La ferestre se îngheşuiau ghivecele de garoafe, de muşcate, de cerceluşi, de indusaim, de şiboi. Iar dincolo, peste gârlă, închizând zarea, se împânzea, scăldat în verdeaţă, dealul Cotrocenilor". Pentru a reuşi să redea autenticul vechei Capitale, Mateiu va studia pe Ion Ghica, cel ce zicea că Bucureştiul este o dumbravă de verdeaţă, cât şi pe Ionescu-Gion cu a sa Istorie a Bucureştiului, încercând să-şi arhaizeze corespunzător stilul, obţinând în aşa fel una din reuşitele majore ale artei sale.

Pantazi, cel ce citeşte pe Camoens în original şi vorbeşte şi ţigăneşte, îşi prezintă familia ca şi când ar visa, dublând evident goana confabulatorie a autorului după o proprie genealogie nobilă. Pantazi era grec de origine, trăgându-se din vechii nobili ai Siciliei din Catania, sau din vechii normanzi. "Iubirea de flori şi de miresme, de scumpătăţi, podoabe şi odoare, pofta de huzur şi de risipă ne vin de pe partea românească, prin dânsa, nu, cum s'ar crede, de la greci", de la străbunica sa, care l-a văzut pe Napoleon, a danţat la Congresul din Viena cu Metternick şi ţarul Alexandru I, primind omagii de la Chateaubriand şi Byron. Insul în dragoste nu are noroc fiind înşelat de Wanda, pe care părăsindu-o nu o va putea scoate niciodată din inimă. Aşa cum mai reese din spovedaniile sale, la avere are în schimb şansa lui.

Alt personaj, pe lângă cele trei hagialâcuri mai sus amintite, apare odata cu Pena Corcoduşa, floarea de maidan, sora domnişoarei Huss a lui Ion Barbu, fosta iubită a unui ofiţer rus, nepot de al ţarului, ajunsă nebună şi alcoolizată pe străzi, ca o Lady Hamilton a Bucureştiului, după moartea iubitului. Această Pena ocupă un loc anume în povestirea mateină, ea poreclindu-i pe cei trei, drept Crai de Curtea-Veche, moartea ei primind apoteoza cuvenită, reginei iubirii, din partea autorului.

Mai apare între ei şi frumoasa Raşela, nimfomana, bagă bărbaţii în groapă, dar târfa ştie să-şi vadă de interese, fiind după cum prevede Pirgu o damă de viitor. In trecăt fie zis, e aici o apariţie de frumuseţe exotică, coborâtă din Vechiul Testament, care a tulburat şi minţile lui Moş Nichifor Coţcariu al lui Ion Creangă.

Şi mai apoi vin Arnotenii, reprezentanţi ai unei familii boereşti în decădere, de fapt conducând o ccasă, bordel şi tripou. I-a adus acolo Gorică, pus cu orice preţ să-l distrugă pe Paşadia, prietenia lor ascunzând în fond, ură de moarte.

Cu Arnotenii autorul are ocazie să descrie un adevărat muzeu teratologic într'un clan sortit pieirii, în el distingându-se oligofrene, nimfomane, femei împerechiindu-se cu câini, epileptici şi asa mai departe. Ovidiu Cotruş face cu multă fineţe şi pricepere o apropiere între aceşti perverşi şi cei populând universul prozei marchizului de Sade, cel din urmă, erou al acelui secol al XVIII-lea, venerat de Paşadia.

Sfârşitul Crailor se trage din această casă, Pantazi ajungând să se bată cu Paşadia pentru Ilinca, logodnica primului, fata murind înaintea nunţii. Paşadia se sfârseste degradat, "ca un bătrân priapic în braţele unei târfe". Gore ajunge curând ministru iar Pantazi îşi va relua călătoriile pe mare.

In contrast cu acest sfârşit pământesc, autorul are un vis în care îi vede pe Crai de Curtea-Veche retrăgându-se de pe pământ la cer ca într'o viziune biblică.

Realitatea mohorâtă e însă alta, mai crudă, aparţinând descompunerii şi morţii.

Analizând partea finala a cărţii, Ovidiu Cotruş evidenţiază repetarea anumitor motive din întâmplările crailor, deci de la început, cum ar fi acel vals melancolic plin de tristeţe, făcându-l pe Pantazi sa plângă, ceace-l determină pe critic sa susţină ca Mateiu, amatorul de muzică, a împrumutat în opera sa elementele arhitectonie ale sonatei de plan, după structura căreia se desfăşoară întâmplările care revin ale povestirii sale. La fel şi maniheismul său, este atant de simetric desvoltat, încât se apropie de ordinea unui contrapunct muzical.

Concluziile criticului sunt cât se poate de clare, Craii de Curtea-Veche fiind o mistificare venită de la un om, dornic să trăiasca într'o lume făurită dupa calapodul visului său, neavând decât contigenţe marginale cu realitatea. Deacea cei ce au căutat în această operă romanul realist, dându-i sentinţe dupa măsura lui, s'au înşelat profund neînţelegând nimic din cosmogonia personală a lui Mateiu, fire narcisistă, deci lirică, incapabilă de a realiza o naraţiune obiectivizată, epică. El poate crea o figură balzaciană dar nu o poate duce mai departe. Dar să-l lăsăm pe Cotruş să caracterizeze el însuşi Craii de Curtea-Veche: "Craii de Curtea-Veche este o tânguire tot mai învăluită, mai joasă, mai înceată, mărturisind duioşii şi dezamăgiri, rătăciri şi chinuri, remuşcări şi căinţe, o prea târzie şi zadarnică chemare a umbrelor altor valeaturi în Bucureştii anilor 1910-1911, o încercare de amăgire, conştientă de propria ei deşertăciune". Sau mai departe: "Craii de Curtea-Veche este un vis mohorât, cu interstiţii luminoase, care îşi caută punctele de sprijin în realitate. Şi pentru că aceste puncte de sprijin sânt prea fragile, pentru a susţine o construcţie epică unitară şi coerentă, cartea eşuează ca roman, împlinindu-se magnific ca un poem al morţii, al tainei, al nopţii şi singurătăţii".

Ovidiu Cotruş pe lângă filozof şi critic, se arată a fi înzestrat cu suflet şi sensibilitate de poet, atunci când reuşeşte să pătrundă în cele mai secrete tainiţe ale mitologiei mateine, înţelegând până la identificare, bovarismul şi snobismul personajiilor mistificate cât şi tot jocul oglinzilor ce răsfrâng umbrele povestirii lui Mateiu.

Lumea din Craii de Curtea-Veche, este undeva construită artificial, din viziuni livreşti, purtând însă un chin, ce depăşeşte idealurile estetismului pur ca cel al lui Oscar Wilde, de pildă. Toţi eroii lui Mateiu ca şi autorul însuşi sunt atinşi de aripele reci ale Morţii.

Din partea mea aşi considera Craii de Curtea-Veche, drept primul roman poemă din literatura română, în care eroii din viaţa lor zilnică de chefiii la carciuma din Covaci sunt proectaţi pe ecranul unei mitologii a visului, aşa cum procedează Joyce în Ulysses, unde destinul banal al unor orăşeni irlandezi este pus în legătură cu desfăşurarea întâmplărilor din Odiseea lui Homer.

Dar Ovidiu Cotruş ne-a promis că va pătrunde întocmai subconştientul creator al artistului, pentru aceasta neprecupeţind să recurgă la stiinţa psihanalizei în virtutea învăţăturii lui Adler şi nu a celei ortodoxe freudiene.

După Adler tot stilul omului se formează în copilărie ca urmare a echilibrului, sau mai ales, a desechilibrului dintre setea de stăpânire şi complexul de inferioritate de a nu-o putea exercita, datorită anumitor condiţii impuse din afara eului respectiv.

In lumina acestei învăţături, Mateiu apare ca fiul natural al lui Ion Luca Caragiale, marele dramaturg şi a Mariei Constantinescu, muncitoare le regie, neavând deci nici urmă de spiţă nobilă în el. La vârsta de 5 ani a copilului, Ion Luca îşi părăseşte femeia cu care nu era căsătorit, Mateiu rămânând deci un bastard, toată viaţa lui. Şi-aşa Mateiu de foarte de timpuriu a început să se simtă dat afară, înstrăinat de o lume aparţinând tatălui său şi copiilor săi de-acum, legitimi. Complexul de inferioritate ce-l simţea faţă de această lume şi-l masca printr'o alta creată dupa fantezia sa, cu tot şirul de înaintaşi nobili, reprezentanţi ai semeţei seminţii, în realitatea cărora începea să creadă, chiar dacă de existenta lor tata Ion Luca, era primul ce-l lua în râs. Este locul să amintim că Ion Luca n'a fost un părinte denaturat, având grija apropiată a lui Mateiu, pe care vroia să-l vadă advocat aşa ca pe prietenul său Delavrancea. Mateiu în schimb nu l-a iertat niciodată, l-a urât pe faţă, rămânând o viaţă întreagă un fantast, rob al propriilor sale născociri. Deci după cum se poate vedea, Craii de Curtea-Veche sunt numai din punct de vedere literar o mistificare, în viaţă, Mateiu a fost şi Pantazi, şi Paşadia şi mai ales Gore Pirgu.

Analiza adleriană a lui Ovidiu Cotruş rămâne în genul ei una din cea mai memorabilă pagină a criticii române.

Căutând să-l încadreze pe Mateiu într'un curent literar, Ovidiu Cotruş nu uită în primul rând să arate influenţa a o serie de scriitori asupra creaţiei sale ca Barbey d'Aurevilly, Baudelaire cât şi a altora azi uitaţi, îndrăgostiţi şi ei de secolul galant al XVIII-lea, ca Monselet şi Restif de la Bretonne. Cu deosebită atenţie şi extrem de documentat arată legătura operei lui Mateiu cu cea a contelui Arthur de Gobineau, un alt fantast creator de proprie genealogie. Trecând pe lângă Balzac, Ovidiu Cotruş, îi dă o pătrunzatoare definiţie, dupa cum urmează: "Opera marelui realist francez l-a fascinat prin patosul ei vizionar, care sparge tiparele realităţii, încărcând destinul personajelor cu sarcini mitice. Prin reprezentarea realului, dincolo de limitele lui fireşti, Balzac îşi obiectiva vocaţia de poet al energiei cosmice, manifestată prin lupta necrutătoare dintre multiplele energii omeneşti".

Cu Ghepardul lui Lampedusa, cu toate înrudirile reeşite din genealogia fantastică a lui Pantazi, apropierea nu se poate face cu prea mult succes. Lampedusa în romanul său dă soluţii prin care vede salvată de la pieire clasa lui nobilă, pe când Craii de Curtea-Veche evocă nostalgic şi cu dor o lume pe care neputincios o vede, murind, descriindu-i ratarea, ceace ar însemna un fel de premoarte.

Aşezarea lui Mateiu I. Caragiale în literatura română este un lucru considerat de O. Cotruş, tare dificil. Un loc i-ar reveni în aşazisul curent balcanic, termen găsit nepotrivit, înlocuindu-l cu cel al scriitorilor bucureşteni, unde se înscriu un Anton Pan, Arghezi şi Ion Barbu, ultimul un admirator fără reticenţe a operei lui Mateiu.

Opera mateină are desigur şi miresme simboliste în ea. De Macedonski, se deosebeşte precum arată Cotruş, fundamental, acesta fiind n primul rând un poet al rozelor, damental, acesta fiind în primul rând un poet al rozelor, îndrăgostit de luminile zilei, de care Mateiu ca pătimaş al mai mult decat deosebiri fundamentale, atunci când primul crează un salon simbolist văzut însă din afară, pe când Mateiu intră în inima lucrurilor scrutând înălţările chiar de pe pista lor de plecare.

Ovidiu Cotruş ajunge să ne prezinte un autor după o metoda foarte greu de repetat, ea ţâşnind ca un izvor din puterile geniului său creator, permiţându-i până la urmă să ne transmită opera lui Mateiu n tot ce are ea mai autentic, ca pe o mireasmă a viselor.

In faţa poetului Ovidiu Cotruş, plâns în zadar pentru destinul tragic avut şi pentru opera lui atât cât o avem, se arată potrivite vorbele scrise de el însuşi, ca încheiere, asupra lui Mateiu I. Caragiale: "Din rătăcirea lui mohorâtă prin labirint, s'a născut o operă solitară, cu elanuri retezate de amărăciune, cu bucurii sugrumate de restrişte şi însingurare..." (... găsind acel limbaj vrăjit, cu rădăcini pierdute în straturile obscure ale existenţei, dar cu frunzişul fremătând sub bătălia unor vânturi inepământene, într'o lumină înteţită care stăriluceşte, undeva la zenit".

Giessen, 4 Ianuarie 1979.

Ovidiu VUIA

N. S. GOVORA- Acolo sezum si plansem (poeme sara tara) Ed. Carpatti - Madrid 1954

Mie Moş Crăciun îţi cer
Să-mi aduci un colţ de cer.

Ajungându-mi ca din întâmplare aceste două versuri sub priviri, scântei de stele căzătoare foşnind sub cratere lunare, mi-am amintit că pentru autorul lor de mult am câteva pagini ascunse într'unul din credenţele conştinţei mele, scrin cioplit în lemn de nuc cu figurine de Venere şi Adonişi, file ferecate între coperte de argint şi copcii de olmaz bătute în rame de eben furate din grădinile cu crini ale frumoasei Saba.

Se va înţelege că nu am putut evita să nu încalţ pantofii cei cu tocuri înalţi, lujere de nuferi pătate cu mărgele de perle, coturnii Visului, atunci când eram gata să demonstrez una din cele mai statornice convingeri ale vieţii mele şi anume că poezia este drumul suind cel mai direct la inima omului, fiind un fel de oglindă a ei, arătându-o în copie inversă, dar aceiaşi, deci poezia este şi un fel de răşină chihlimbarie, scursă printre noi, din scoarţele crestate ale arborilor nevăzuţi ai Sufletului.

Şi când se va constata că reflecţiile mele se referă la N. S. Govora cunoscut prin spiritul său de temut pamfletar, sunt sigur, voi atrage dela început atenţia, basmul celor una mie şi una de nopţi devenind subit o scenă de păpuşi — feţe fără fard şi mască, trupuri furate de costumuri — a Realităţii.

Dacă vom urmări scrisul său de astăzi, vom descoperi ca N. S. Govora, mânuitor fără doar şi poate al hiperbolei, deci al exagerării şi caricaturii specifice genului, nu împlineşte pamfletul lui Titu Maiorescu, descălecat din dascălii ardeleni deci pus în primul rând să facă ordine didactică şi să înveţe, cât nici pe cel de pe Bărăganul muntenesc urmărind să-şi desfiinţeze adversarul fără cruţare, cum se întâmplă cu scrisul unui Tudor Arghezi şi uneori a lui Pamfil Şeicaru. Ci, dacă lăsăm la o parte exemplul lui N. Iorga pentru unii încă dureros, pamfletul lui Govora se apropie de cel al lui Eminescu, pornit şi el nu rar spre invectivă dar având pana mulată deopotrivă în otravă şi sânge, deci dospită de suferinţa dată de nemernicia bănuită în firea inamicului.

Dar trecând pe lângă toate acestea, sufletul adevărat al omului Govora îl găsim autentic exprimat în volumul de versuri Acolo şezum şi plânsem.

Născut în Tecuci, va fi cântăreţul unei provincii uitate, mâncate de rugină şi tristeţe deci una corespunzând matricei creatoare a Moldovei de Jos, a cărui spirit îl găsim materializat în arta marelui Bacovia. Inrudirea cu versul bacovian ne este direct sugerată atunci când ni se povesteşte de parcuri sau lumini mâncate de ftizie, de cerul de plumb moldav sau chiar de vraja versului bacovian.

Numai că N. S. Govora este bacovian doar ca temperament, evitând dela distanţă ca pe un tuşit de ofticos, nevroza acestuia, dată dealtfel de o sensibilitate morbidă vibrând la orice atingere cu exteriorul, ca şi corzile unei lire ţinute în vânt, versul său frecvent devenind în acest mod o crispare nu mai mult decât un monocord sau mai simplificat un monosilab.

N. S. Govora ramânând în domeniul portativelor amare dar nu bolnave, se simte întrupând pe un erou coborât din Intunecarea lui Cezar Petrescu, inspirând acel Acolo şezum şi plânsem. Apoi îl mai vedem oprindu-se lângă vechea caterincă a lui Demostene Botez, în umbra unor motete de Cincinat Pavelescu sau mai des pe mediterana porturilor şi piramidelor minulesciene enunţate chiar în titlurile unor poezii ca: Acord minor, Cântec din port, Ora regretelor şi altele.

Practicând o poezie simbolistă şi voit vetustă dar nicidecum demodată, s'ar putea ca N. S. Govora să fi recurs la un truc literar, urmărind să evoce cât mai potrivit numai o epocă dar şi poezia ei cea mai fidelă, să-i zicem a unei belle epoque.

Nimeni nu va putea contesta de-acum reuşita şi frumusetea acestor versuri, rămase de-atunci în suspens, autorul declarându-se ulterior inapt să mai practice ritualuri stinţite pe altarele de ambră ale lui Apollo.

Şi dacă vom accepta aserţiunea lui Rilke din rândurile adresate unui tânăr confrate că poet este acela ce nu-şi poate întoarce nici când faţa de la darul său de a crea poezie, atunci Govora nu este poet ci numai un autor de versuri de o remarcabilă frumuseţe. Ştindu-se că în această categorie intră şi Rimbau până la 21 de ani poet apoi având orice altă preocupare, Govora poate fi mulţumit tare, de ceace a dat şi cât, până acuma.

Deşi după cum îl cunoaştem, poate, într'o zi ţitera lui pusă în cui, va începe să primească din nou, glasul muzelor, cel de aur.

După o aşa de lungă tratare să ne oprim o leacă şi asupra poeziilor sale, să le facem deci o scurtă analiză.

Volumul este împărţit în 5 părţi, Lacrimi pe zidurile Ierusalimului, Avânturi, Blazare, Acorduri minore şi Febre, ca tot atâtea părţi ale unei simfonii dar una de Bruckner unde predomină adagioul, cu un scurt scherzo, nelipsind nici rondoul sau carola cea antică.

In Lacrimi pe zidurile Ierusalimului încă din prima poezie adresată Mamei intrăm în melopei cu litaniile dorului, tânguiri după ceva iremediabil pierdut, gândul fiind la o fată din satul moldav, în el simţind "că o rugină roade vremea din trup":

> Sa nu mă aştepte, aşteptările dor,
> Ca frunzele toamna, iubirile mor.
> Numai tu cu credinţa asteaptă-mă mamă,
> Cireşul din grădina copilăriei, mă cheamă.

Curând aflăm că "fata de departe" este blondă, parcă o vedenie între pârcălabii lui Ştefan de pe vremuri de bejenie, reconsituindu-se un tablou de istorie românească cu iz academic ca de Alexandri sau Aman.

In fond lacrimile, fiecare sunt o amintire, noaptea parfumată de April, readucându-l la copilul de odinioară, mergând spre biserica strabună "cu bunicul de mână". Clopotele ce bat de denie, introduc deodată cadenţe sonore, poeşti: "O, clopotele acestea sonore, clopotele / Care fac să-şi inteţească în mine durerile, ropotele"/.

Mişcătoare, lăsându-ne deschise cu ea şi ultimele tainiţe ale inimii sale, ne apare Scrisoare tatălui meu, de astă dată strănepotul rătăcitor al răzeşilor din Făget, nefiind decât simţire şi nostalgie, vibraţie în eterul distilat al sentimentelor:

> O, de-ai şti tată bun ce bine, ce bine e-aşa,
> Şi ce caldă şi odihnitoare e această mână a ta.
>
> Mi-ai plimba-o pe fruntea fierbinte şi m'ai mângâia
> Tată bun, tată bun, de-ai şti de cât timp nu m'a
> [mângâiat cineva
> M'ai strânge la piept şi m'ai legăna pe genunchi, ca
> [în copilăria îndepărtată
> M'ai ierta şi privirea nu ţi-ar mai fi aşa de întune-
> [cată.

Prezentul aparţine exilatului cu zilele petrecute ca într'o tavernă din port unde "In fumul acru şi apasător de ţigară, / Coboară peste ei cerul şi stelele Patriei îndepărtate, / sau alteori ca în Inserare la Palma de Mallorca, adresându-se fetiţei Ioana, "sub bolta imensă de opal" şi a florilor însângerate de migdali, Zefirul îl duce la colinele ţării, ca într'un alt Canaan al livezilor de caişi, cireşi şi gutui.

Solemnă şi hieratică,înălţată pe podiumurile luminii, îi apare Patria cu strămoşii Daco-romanilor, Ţăranii:

> Patrie, Patrie cât este de scumpă această glie a ta
> N'o pot înţelege decât cei cari ca şi mine n'o pot
> [săruta.

Notele în continuare nu devin alămuri răsunătoare aşa cum sunt cele mai multe poezii patriotice şi cum ne-am aştepta poate, Patria fiind evocată ca'n corul Nabuco al lui Verdi, de un om doborât sub greutatea vieţii şi a pustiului:

> Aşteptăm, aşteptăm, o scrisoare, un rând,
> Ce nu vine şi n'are să vină curând,
> Ne-au uitat toţi, şi mamă şi soră şi frate,
> Şi ne-au uitat, iubirile toate.

Sufletul poetului în "Noapte de Crăciun" este un beduin rătăcit în desert, pradă Fetei Morgane, visând la sărbătoarea de altădată:

> De gâtul fierbinte-al cămilei, îmi lipesc obrazul livid.
> In Ţară mea îndepărtată, în nopţile — acestea al-
> [bastre

Copiii colindă la geamuri... Şi pleoapele grele se'n-
[chid.

O, Doamne! Unde-s zăpezile albe, zăpezile noastre!

Ducându-l aleanul din primăvara veşnică a Sudului cu lămâi şi portocali, poetul fără să-şi dea seama retrăieste acel etern "Mais ou sont les neiges d'antan" al lui Fr. Villon din celebra sa Ballade des dames du temps jadis sau focurile lui Gauguin în Tahiti reînviind pe pânză, din ochii suvenirilor, iarna normandă.

Şi mai trebuie să mărturisim aici că poetul este un imagist înzestrat cu forţa contrapunctului reuşind să conducă elementele unui repertoriu, ce păreau cele mai multe piese de muzeu, spre un nou joc, pe avantscenă, nesalvând însă impresia că artistul este pe undeva şi un fel de paiaţă, ascunzând sub iruri şi sulimanuri adevăratul său chip, "când soarele adolescenţei ne încălzea dimineţile" sau fără florile însângerate de vişin din gradina moldavă/. Şi fata cu ochii încărcaţi de vis, pentru mine nu poate fi primăvară.

De fapt, poetul este un chinuit, luptând cu marea trecere numită Uitare ca Iorgovan cu balaurul din apa Cernei:

Ea îmi spune că uitarea cerne petale însângerate de
[cais,
Peste amintirea prietenilor de luptă şi de vis.
Şi mă învaţă să-ţi cer să mă înfăşuri şi pe mine'n
[uitare
De ce oare iubito, înţelepciunea aceasta aşa de aprig
[mă doare?

Ca un adevărat leitmotiv berliozian se încheie ciclul: "Şi peste morminte uitate, se scutură florile".

Partea doua Avânturi ar constitui fortissimoul simfonic al creaţiei, cu versuri dedicate unui erou căzut la Nalcik cât şi altor camarazi, morţi în "Dreptul, sfântul nostru război" "pentru istorie, pentru gloria Neamului nepieritoare, / Pentru veac, pentru generaţiile viitoare". Nu lipseşte nici sufletul altui prieten, unul ce s'a bătut vitejeşte'n Rusia, nici spiritul domnului Tudor alături cu Chineaţă şi fraţii săi, ţăranii.

Numai că trebuie iar să relevăm că şi aici spiritul de fond al actului nu aparţine unui ins cu slobozenie luminoasă în casă ci aceluiaşi posedat de nelinişti şi de fantome: "Mă roade, mă sfârtecă, mă macină nostalgia".

Cercetat de Erinii, ca un personaj de tragedie antică, nu poate scăpa de obsesia marei călătorii, de singurătatea ei:

O! Nu mi-e frică de moarte, de gloanţe, de sânge,
Dar mi-e teamă că nimeni în urmă-mi n'o plânge.
Şi mi-e teamă că fata cu gura ca macii, din ţara
[aceia'n Apus,
Mă va uita chiar din clipa în care, în marea cala-
[torie-oi fi dus.

Şi dacă ne vom referi la Eminescu, la acel "şi nimeni a nu-mi plângă la creştet", vom constata încăodată că de multe ori, ceace am accentuat încă de la început, vom cultiva ideia că N. S. Govora practică un fel de colaj artistic, punând unele lângă altele expresii de-acum consacrate, încercând mai apoi o nouă sinteză, ceace după părerea noastră umilă, formează chiar originalitatea talentului său, demnă de scos în evidenţă, în faţa acelora care la o analiză superficială ar susţine tocmai contrariul.

Nu ne va mai miră că după un fortissimo oarecum înăbuşit vom trece la capitolul Blazare poate cel mai autentic ca expresie şi formă.

Dintre multe necunoscute rasună una pusă unui oracol al destinului:

In toate minţile o întrebare otravită se toarce,
Când peste cosciug încep să cadă bulgării de pământ,
E întrebarea ce în primăvara iberică vine pe aripi
[de vânt:
Câţi oare, câţi dintre noi s'or întoarce?

Este inspirat şi înflorit imnul pribegilor acei ce mor primăvara, la cei vii "sub tâmple carii desnădejdii ne sapă" deoarece "Trăim doar cu trecutul şi amintirile", amintirile hulubi obosiţi, fiind "vai de acela ce nu are Ţară".

Crăciunul anului 1951 dedicat Viorelei se termină cu o rugă a omului matur pusă în gură de copil:

Pentru noaptea de Crăciun,
Moşule cu zâmbet bun,
Ca în poveşti, pe-un nor de pară,
Adă-ne întreaga Ţară.

Chinuit de nostalgie motivul revine aproape ca o obsesie a unei fiinţe damnate:

Dar sufletul ca un hulub se roteşte,
Prin spaţii cu stele încremenite de ger,
In căutarea copilăriei şi adolescenţei, sub al Patriei
[cer,
Cu-al meu rătăcind obosit se'ntâlneşte.

Acorduri minore sunt versuri inspirate de Iubire, purtate din nou dela arpegiile bacoviene, "Şi totu-i putred, veşted şi pustiu, / Odaia seamănă cu un sicriu, / la cele cu rezonanţă de romanţă, / O să foşnească'n mine, amintirea Doamnă, / Cum frunzele foşnesc în serile de toamnă, / până la cantilena minulesciană, simbolistă", Norii poartă în înalturi pachete albe de scamă, / Frunzele castanilor îi cad pe umeri, ca nişte bănuţi ruginiţi de-aramă. / Surâsul fetei a înflorit pentru altul, ca o floare de mac, într'o sară. / Şi de-atunci pentru poet, niciodată, n'a mai fost primăvară.

In Toreadorul, cu darul de imagist ce-l caracterizează, ni-l poartă pe dinnainte pe González, toreadorul, cu iubita lui señora Conchita, la braţ cu prietenul său Pedro, eroi de dramă mută şi perenă preocupând şi pe Minulescu de pildă în ultima oră.

Fiecare poezie se citeşte cu multă participaţie, reuşita artistică fiind una de necontestat.

Auto-satira şi acel "Şi ca şi altădată voiu fi fericit, / De a fi urât, înjurat şi lovit, / anunţă ultima parte a ciclului, Febre.

De data aceasta suntem puşi în faţa unei trăiri atât de aparte încât aceasta numai poate fi diagnosticată normală ci aparţinând halucinaţiilor date de o stare febrilă, delir, coşmare:

Ca un câine fără stăpân, după mine trecutul se ţine...
... Aşa valurile exilului ne lovesc, ne fărâmă, ne sparg,
Biete corăbii, cu cârma ruptă, fără busolă, fără ca-
[targ.

Sub ploaia cenuşie, sub cerul de plumb
Tremurăm ca un lan de hlujani de porumb.

Mai accentuate, ca scrise cu majuscule, meduze şi trupuri de corali aruncate de valuri pe ţărmi stacojii, apar unele versuri ca: "Destinele noastre se-aseamănă, / Suntem două frunze îngălbenite care se leagănă" "mirezme putrede de budoar de curtizană" "agonia trandafirilor" înfiripându-se câte o viziune expresionistă văzută prin geamuri aburite, ferestre ale Himerei:

Apoi,
Ca o lespede grea,
Noaptea va cădea peste pustiul din noi.
Intr'un turn undeva
Un orologiu va bate orele rar,
Şi'n tăcerea ce ne va îngropa ca o nea
Ca prin vis voiu auzi paşii îndepărtându-se pe tro-
[tuar,

urmând şerpuitor un fum al amăgirilor, pe orizontul de arginturi al unui paradis artificial, "sub paşii bolnavi troznesc visurile moarte" "plânge cerul pentru toate iubirile neîmplinite, pentru toate iubirile defuncte", cadrul devenind pictural ca în Tufănelele lui Luchian, "Crisantemele albe îşi dau sufletul în vaza albastră".

Ceace încă este necesar de reţinut, e faptul că poetul trezit parcă din febre, începe să se caute pe sine însuşi, să se îndepărteze de ceace a fost deci să se autonege:

Nu vreau să mai ştiu de muzica de bâlciu din piaţa
[apropiată,
Ce ne amintea de caterincile de la noi,
Şi nici de castanii de pe bulevard fără foi.
Primăvara aceasta o vreau dispărută, uitată.

Aşa vom fi pregătiţi de Finish, în poezia Melancolie autorul ucigându-l în mod hamletian pe poetul din el:

Nu vine, nu vine,
Câinii tristeţei muşcă din mine
Gândurile-s confuze, nu se mai leagă,
Viaţa pustie pribeagă!
Tăcerea în juru-mi creşte, enorm
O, cum aşi vrea să adorm!

Este o despărţire de trecutul său, atunci când se asigură că "fata blondă, mladioasă ca lujerul crinului" "cu gura parfumată şi roşie ca o muşcată" n'a fost o fiinţă anumită ci mai mult o statuie a ei, Tinereţea lui.

Acesteia, mai bine spus pe mormântul ei, i'a pus N. S. Govora, ca pe o cunună cu crisamteme vechi, volumul său de versuri — Acolo şezum şi plânsem.

La plecare după cum se spovedeşte a încuiat poarta de fier a cavoului, aruncând cheia în fântâni pentru totdeauna.

Rămâne de văzut dacă într'o zi, cuprins de dorul strigoilor nu va ncerca la masa spiritismului ocult, un nou dialog cu fiinţă de fum şi mireasmă, a Poeziei.

Vor înflori atunci pe colinele din fiinţa lui, iarăşi, livezile de cireşi caişi şi gutui, acompaniate de acelaşi refren villonian, cântat pe flautele inimilor: Mais où sont les neiges d'antan?

Giessen, 27. Nov. 1979. OVIDIU VUIA

EPIGRAME

Cumătrului meu George Bălaşu, farmacist de meserie şi director al ziarului «Cuvântul Românesc».

Unii spun că-i farmacist;
Alţii spun că-i ziarist.
In prima instanţă, greşeala-i a sa.
Iar în a doua, vina-i... a mea.

* * *

Tot lui George Bălaşu, directorul ziarului «Cuvântul Românesc».

Ia-i spus «Cuvântul Românesc»,
Ca să rămână'n veci de veci.
Duşmanii, recunosc că-i românesc,
Dar, spun că nu-i «Cuvânt», ci că-i... «ghirea».

* * *

Mesagiul Guvernului dela Bucureşti, adresat Românilor-Americani.

Iubiţi fraţi americani,
Avem pentru voi excursie aleasă.
Trimiteţi-ne nouă dolari,
Iar voi, rămâneţi... acasă!

* * *

Pe marginea unei reclame a Oficiului Naţional de Turism din R.S.R.

Veniţi, veniţi cu toţii'n ţara noastră,
Ca să vedeţi cât e de ospitalieră şi frumoasă.
Vă aşteptăm pe toţi, cu mare drag;
C'o mână'n buzunarul vostru, cu alta, pe toiag.

* * *

Tot soţiei mele, şi tot pe aceiaşi temă.

Nemţoaica mea-i mai neaoşă română,
O spun pe şleau, încă şi încă,
Fără ruşine şi fără să mă tem,
Căci desfiinţă nemţescul... «zwei Kinder sistem».

* * *

Poetului Dumitru Ichim, pe care soţia l-a dăruit cu al treilea copil.

Măi Ichime, măi Ichime,
Faci copii şi scrii poezie...
Dar iată constatarea ce fac:
Te iei la întrecere cu... Nicolae Novac.

* * *

Lui Ion I. Mioc, care-şi de schide volumul de «Epigrame» cu o caricatură a sa.

Am terminat volumul de citit
Şi cum mă ştii, sunt om cinstit.
Deci, ce mai «tura-vura»:
Perfectă-i doar... Caricatura.

* * *

Lui Pavel Bellu, pe marginea poeziei «Patria», din volumul «Arhitectura Gândului» (cu o poză a sa), în care are următorul vers:
«In nai păstrăm simfonic, os de zeu».

Văzându-ţi «poza» din volum, mi-am zis:
(Şi las cuvânt adevărat, în acest «Zapis»)
Imbătrânişi, bănăţeanule Orfeu,
Păstrând în NAS... os de Zmeu.

* * *

(Răspuns confratelui N. S. Govora, pe marginea epigramei sale adresată cumătrului meu George Bălaşu):
Cumătrul Bălaşu s'a apucat de cap. Cumătra, cuminte, a făcut şase copii. Iar cumătrul-zănatec-a înşirat. Cuvinte rimate, ce zice că's poezii.

Am înşirat cuvinte rimate, iac'aşa, ca să fie,
Iar tu, văd, crezi că asta nu-i deloc poezie.
Trag acum şi eu, o sumară diagramă,
Mărturisindu-ţi că «epigrama» ta, nu-i... epigramă.

* * *

Lui Nicolae Dima, autorul volumului «Amintiri din închisori» şi colaborator la ziarul «Cuvântul Românesc».

Ai scris un volum de «Amintiri din închisori»,
Şi cititorii au fost, cuprinşi de fiori.
Aud acum că scrii, de nu cumva greşesc:
«Amintiri dela... «Cuvântul Românesc».

* * *

D-lui Nicolae Penescu, dătătorul de viaţă al noului «Comitet Naţional Român» din Exil.

«Născuşi» un nou Comitet Naţional,
Pe-o temă de vechi Madrigal.
Ş'acum, fraţii se ceartă, ca la uşă de cort,
Nevăzând, săracii, că «pruncul», s'a născut mort.

* * *

Lui Ion Dumitru, autorul volumului de versuri: «Flori din furtună».

Ţi-ai cules din furtună florile,
Uitând se vede, zicătorile:
«Foaie verde, foi de mătrăgună,
Cine seamănă vânt... culege furtună».

NICOLAE NOVAC

Lui Novac, făcătorul de copii.

(Aproape toţi Românii din Germania, sunt doctori şi profesori.)

Că grav, pericolul, te paşte,
Cum eşti deştept, desigur, ştii.
De află Nemţii c'ai trecut pe-acolo,
Te fac profesor, de... făcut copii.

Lui Novac, care, după câte ştiu, e primul Român, care a făcut epigrame... soţiei.

O explicaţie, să dau?
Nu ştiu pe care drums 'apuc.
O fi crezut că-i singurul mijloc,
Să se răzbune pe... papuc.

Tot lui.

(Doctorii i-au ordonat un regim sever. Uitându-se pe la vitrinele restaurantelor, îi lasă gura apă.)

Ca să scape de ispită,
Căci pe-aici ce vrei găseşti,
Peste tot «clisă» şi «pită»,
Hai frate, la Bucureşti!

Soţiei mele!!!

(Novac mi-a dat curaj să-i fac şi eu epigrame soţiei care, venită din Ţara şi aflând că în Germania toţi sunt doctori, dintre care unul e «doctor în făcut brânză», a devenit furioasă.)

Cum? Toţi sunt doctori, în Nemţia,
Şi eu nimic? O Doamne Sfinte!
Şi-acuma îşi prepară teza,
De doctor, în... făcut plăcinte.

N. S. G.

TRIBUNA LIBERA

Exp. S. Manea
Goethestrasse 15/II
U L M - BRD

Domnilor,

Deşi nu sunt ziarist de meserie, dar apreciind mult ţinuta şi tendinţa obiectivă ale publicaţiunei Dvs. şi spre respectarea adevărului etern, doresc a face o modestă corectură la afirmaţia Dvs. în legătură cu Biblioteca Română din Freiburg făcută în articolul "Note cu lexic potolit" din Ian.-Febr. 1979. Cu atât mai mult cu cât văd că nici conducerea Bibliotecii n'a luat poziţie în această chestiune.

Şi anume, Dvs. susţineţi că Săptămană Românească din anul 1956 de la Freiburg ar fi fost organizată şi sprijinită de fostul prinţ Nicolae.

Faptul că autorul face o amabilă paranteză scriind că nu este informat asupra ei, nu înlătură insinuarea care rămâne. Redacţia, după umila mea părere, ar fi trebuit să cerceteze direct la sursă pentru a afla adevărul curat şi a nu lăsa impresia unei injuste acuzaţii neîntemeiate.

Ca unul care am luat parte la această grandioasă manifestare a Exilului nostru, sunt, cred, în mare măsură îndrituit să restabilesc adevărul asupra acestui eveniment. Săptămâna Românească de la Freiburg a fost una din cele mai mari manifestări ale Exilului, iniţiată şi organizată de conducerea Bibliotecii Române şi a Uniunii Asoc. şi Inst. din Germania şi Berlinul de Vest. (UARG).

Aceea de la Madrid a fost o parodie fără nici un efect moral în lumea exilului, deoarece ascundea ambiţii şi interese obscure de grup egoist fără scrupule.

Prinţul Nicolae a fost invitat ca toţi ceilalţi Români şi prieteni ai instituţiei de la Freiburg, după ce îşi exprimase cândva admiraţia faţă de această creaţie culturală a Exilului nostru, fiind departe atunci de a cunoaşte ce se ascundea sub această formă de politeţă princiară care s'a resfrânt mai târziu în drama procesului de evacuare intentat de prinţ prin "sfetnicii" lui improvizaţi.

Datoriile rămase de pe urma acestei "Săptămâni Rom." au fost acoperite printr'un lung şir de apeluri tot la punga modestă a compatrioţilor şi prietenilor străini din refugiu. Ori, la câţiva ani după aceea, manevrele şi intrigile aşa zişilor "consilieri" ai decedatului prinţ n'au reuşit nici să capteze şi nici să distrugă instituţia de la Freiburg la care râvneau şi pe care vroiau să o folosească pentru suspectele lor planuri "politice".

Autorii cunoscutului proces de evacuare forţată a Bibliotecii din casa pe care prinţul o cumpărase la propunerea conducerii Bibliotecii pentru a-i asigura un azil etern, nu s'au dat înlături de la cea mai odioasă campanie de defăimare cu scopul de a distruge cu desăvârsire acest lăcaş cultural al exilului românesc.

Cu toată dorinţa lor de a rămâne în anonimat numele lor sunt cunoscute: Mihai Fotinos Enescu, Horia Stamatopulos, Paul Miron şi presa afiliată.

Acum, când se încearcă să se desgroape cadavrul politic al autorului principal al procesului de tristă memorie, M. Enescu, la care şi-a pus semnătura fostul prinţ Nicolae, prin stufatul indigerabil cu care umple paginile unei publicaţii, acest ipochimen cunoscut încă de pe vremuri la Madrid ca intrigant, canalie fără scrupule şi, cum l-a numit pe drept cuvânt Pamfil Şeicaru, "cavaler de industrie", bâlbâit cu pretins ca-cap po-politic, a redevenit nociv prin apariţia lui pe arena exilului.

Aceste sinistre personagii, care au otrăvit ani de zile viaţă exilului, trebuesc cunoscute şi puse la zid şi nu trecute sub tăcere, pentru a feri pe cel de bună credinţă de o eventuală cădere în cursă sau contaminare în atingere cu această materie văscoasă care murdăreşte atmosfera tragicului nostru Exil.

SEVER MANEA

ECOURI

● Referitor la profesorii I. Hudită şi Oţetea, despre care s'a scris la această rubrică, mai sunt de spus unele complectări, îndeosebi pentru perioada de după 23 August (1944) a amândurora.

Despre faimosul concurs între aceşti doi profesori pentru ocuparea catedrei de istorie la Iaşi mai durau încă ecouri puternice şi în rândurile promoţiilor postbelice de studenţi. Rivalitatea lor a continuat apoi pe alte planuri. I. Hudiţă, venind la Bucureşti, a predat şi acolo istoria diplomaţiei. El devenise ministru al învăţământului în guvernul Rădescu. Marile manifestaţii, montate într'o perioadă zi de zi pentru doborirea guvernului, spre a croi drum luării puterii de către comunişti, scandau drept lozincă principală: Jos cu Hudiţă! Afar' cu Hudiţă! De fapt, urlătorii aceia şi turma târâtă după ei din întreprinderi nici nu ştiau cine e acel Hudiţă.

Din 1949, timp de câţiva ani, I. Hudiţă s'a aflat în detenţiune laolaltă cu alţi profesori universitari (Gh. Brătianu, C. C. Giurescu, V. Papacostea s. a.).

Fiica prof. I. Hudiţă, Ioana, din cauza situaţiei tatălui ei, a fost atrasă într'o cursă, luată dintr'o staţie de tramvai şi deasemeni pusă în detenţiune. Fiind pe atunci însărcinată, a născut la închisoare şi fetiţa şi-a trăit primii vreo doi ani între zidurile închisorii. Soţul ei, Dan Berindei, bine "leprozat" atât din cauza propriei sale obârşii sociale "nesănătoase", cât şi din cauza aceleea a soţiei şi socrului, a fost dat afară de la Institutul de istorie şi astfel nevoit să practice ceva din meseria iniţială a lui Nicu Ceauşescu, anume să facă la o cooperativă blacheuri de pantofi. Poate şi pentru a ieşi din această situaţie, el s'a "restructurat" şi actualmente este un istoric ce se afirmă "cu ataşament" — pe linie. Cum se zice în RSR., are o "producţie ştiinţifică" de seamă. Işi menţine poziţia în ciuda faptului că fiul îi este fugit la Paris, unde s'a făcut cunoscut o vreme ca un "mao-tse-dunist" fervent.

După ieşire din detenţiune, prof. I. Hudiţă ducea o viaţă retrasă, pasivă. Cum spunea ginerele său, el îşi găsise îndeletnicirea de a vizita parcurile şi "a da bomboane copiilor".

Oponentul său de odinioară la concursul amintit, A. Oţetea, se mutase în 1948 la Facultatea de istorie din Bucureşti, la început fiind bine "cotat" politic. Venise de la Iaşi cu renume de profesor sever şi... ranchiunos. In bună parte aceste însuşiri s'au dovedit adevărate. Avea însă în manualul său de istorie universală, scris încă din vremea războiului pentru licele, o frază, desigur de circumstanţă, defavorabilă sistemului bolşevic. Aceasta nu i se ierta sau, mai bine zis, era crunt speculată împotrivă-i (deşi altfel manualul era cunoscut ca orientat pe intepretare marxistă). Fireşte că cel mai puţin era dispus să-l ierte Mihail Roller, nu atât pentru "grava deviere" cât mai ales pentru faptul că A. Oţetea îi respinsese (încă la Iaşi) o zisă "teză de doctorat", alcătuită doar din nişte texte de documente copiate de pe undeva şi nici macar comentate. Or, Oţetea nu făcea asemenea "compromisuri". Din partea sa, nu numai în acest caz, nici Roller nu uita. O persoană care a ţinut să rămână anonimă şi pe urmă s'a şi sinucis văzând unde ajunge ţara, a comunicat telefonic unor studente că "un anume Roller", programat de partid a deveni tartorele istoriei, îşi propune drept unul din primele scopuri distrugerea "până în pânzele albe" a carierei lui A. Oţetea.

Intr'adevăr, s'a putut ulterior vedea cum ani de zile A. Oţetea era pus de Roller şi acoliţii săi "sub focul criticii partinice", fiind acuzat într'o perioadă şi de "cosmopolitism" şi ca atare exclus din partidul comunist. Când ulterior, la "reconsiderarea" situaţiilor, Oţetea a fost rechemat în rândurile partidului (comunist), el, spre deosebire de mai toţi în situaţie similară, a refuzat categoric; sau, mai exact, a condiţionat revenirea sa de aplicarea unei politici de cadre în facultate şi în institut bazată strict pe criterii de pregătire profesională a oamenilor. Această concesie i s'a făcut iar el a izbutit în mare măsură ca aceasta să nu rămână doar o promisiune de moment. Şi într'adevăr A. Oţetea a promovat cu hotărâre elemente pregătite şi le-a apărat orişicând a fost cazul, chiar şi atunci când erau la mijloc cazuri de persoane bine notate drept "reacţionare". Nu era uşor a adopta o asemenea poziţie în probleme de cadre, mai ales când era vorba de "ştiinţe sociale", socotite ca "ideologice". Numai trăind în atmosfera de permanentă nesiguranţă, sub zilnica sau "trimestriala" ameninţare de a fi azvârlit pe drumuri, poate da o adevărată preţuire pentru un asemenea ajutor dat "pe răspundere". Prin aceasta A. Oţetea lua asupra sa riscuri, înfrunta primejdii; dar a şi reparat nedreptăţi, a reaşezat lucruri pe făgaş normal, în aiureala dominantă. Pe drept, el şi-a câştigat multe recunoştinţe.

Insuşi era foarte silitor şi aprecia capacitatea de muncă şi râvna la alţii. A. Oţetea era ferm convins că în competiţia de valori adevărate şi altele false "tot noi învingem" — adică românii faţă de obrăznicăturile streine de neam. Pe unul dintre aceştia l'a atacat în scris cu vehementă pentru folosirea denumirii de "Valahi" pentru "Români". Valoroasa lui carte "Insemnările lui K. Marx despre Români" a constituit nu numai o puternică sfidare a poziţiilor "oficiale" în istoriografia sovietică, dar în subsidiar şi o răzbunare a lui împotriva "lătrătorilor" dinafară şi din lăuntru, cu teze marxiste scientite şi mistificate în faţă.

Adevărul e că A. Oţetea n'a făcut parte din vreun comitet sau comiţie de slavizare. Din cele de marxistizare — da; însă în sensul arătat, silindu-se adică, în chinga în care se găseau cu toţii, să întoarcă această marxistizare în folosul Românilor.

Ocupându-se într'o cunoscută carte a sa de Răscoala din 1821, deşi specialitatea îi era istoria universală, A. Oţetea a acreditat cu insistenţă, la început, ideia că Tudor Vladimirescu ar fi avut rolul doar de "mandatar" (adică, un fel de "provocator") al Eteriei greceşti. Fără să o declare, în cele din urmă el a renunţat la această teză, estompând'o în "Tratatul de istoria României", la elaborarea căruia M. Roller şi alţii de teapa lui nu mai aveau nici un rol. Nu s'a dat în lături A. Oţetea, singurul, să menţioneze că răscoala ţăranilor la 1907 a pornit din judeţul Botoşani, din cauza relelor unui arendaş ovreu.

Lui I. Hudiţă, A. Oţetea nu i-a purtat resentimente. Pe ginerele acestuia, istoric şi el, l'a sprijinit. Era ranchiunos, cum spuneam, însă pentru jignire sau ignorare directă. In ultimul timp al foncţionării sale ca director a capitonat uşa dintre biroul său şi acela al ungurului L. Banyay, impus ca director adjunct, şi n'a mai comunicat cu el. Comportamentul ostentativ al acestuia i-a amintit de jignirea de cândva, ca elev, cu "valahul care doar atinge slănina cu mămăliga..."

A. Oţetea a încercat să-şi amelioreze sănătatea la Paris, unde are o fiică măritată; dar sfârşitul firesc nu şi l'a putut amâna.

Rămâne un semn de mirare pentru cei care aveau macar şi oarecare preţuire pentru A. Oţetea, anume: de ce el, fiu de preot, cândva însuşi seminarist, luptător antimaghiar, preţuitor al tradiţiilo Sibielului său, cât şi al expansiunii păstoreşti a Mărginimii, totuşi a aderat, înainte de perioada constrângerii, la interpretarea materialist-istorică a fenomenelor istorice?

Epoca noastră nu e deloc săracă în tipul de intelectual conformist, dispus să se posteze în direcţia bătăii vântului şi a puterii ce o aduce acesta. Sub acest raport însă, A. Oţetea a rămas în limitele decenţei şi ale utilului în perioada dată a vieţii noastre publice. Este un "merit", dacă se poate spune aşa, în comparaţie cu destul alţii care au degenerat în pramatii.

S. G.

● In legatură cu astfel de evenimente "româneşti" în Australia — fiindcă au mai fost şi altele în trecut, şi vor mai fi şi în viitor, în cazul când politica actuală a Guvernului dela Bucureşti în această privinţă nu se va schimba intretimp, în mai bine dorim să facem următoarele comentarii.

Dela sosirea primilor refugiaţi din Romania în Australia, imediat după sfârşitul celui de al doilea răsboiu mondial, aceştia s'au comportat în aşa fel, încât au făcut o impresie bună asupra populaţiei locale. Au fost şi unele cazuri discordante, provocate, de unele elemente sub-mediocre, însă acestea au fost rare, fiind considerate de autorităţi drept un risc calculat în orice operaţie vastă de imigrare.

In general daca, impresia Australienilor despre Români şi ţara lor, a fost şi este încă una de simpatie şi de bună voinţă, adesea superioară în comparaţie cu alte grupuri naţionale. Acest lucru a uşurat imigrarea în această ţară şi a altor refugiaţi români, rătăciţi prin diferite lagăre din Europa.

Asociaţia Românilor din Australia dela înfiinţarea ei în

ECOURI

1950 a jucat un rol important în promovarea imaginei unei Românii culte şi civilizate în această parte îndepărtată a lumei, printr'o activitate socială şi culturală corespunzătoare, încât Românii erau priviţi în toate cercurile cu încredere şi consideraţie, ca aparţinând unui popor inteligent şi înaintat din Europa.

Aceasta a fost imaginea României în Australia la sosirea şi instalarea primului Consulat General al României Socialiste în 1968 la Sydney. De atunci lucrurile au început să se schimbe, nu însă în bine, ci în rău.

Prin înfiinţarea a 3 Biserici în oraşele Sydney, Melbourne şi Adelaide de către Patriarhia din Bucureşti, se produce o ruptură în coeziunea comunităţilor româneşti în localităţile de mai sus. Infiinţarea şi susţinerea costisitoare a celor 3 Biserici, cu preoţi trimişi şi susţinuţi prin Bucureşti, nu erau justificate de cerinţe religioase, ci politice, de a infiltra, intimida şi în cele din urmă controla comunităţile româneşti. Bisericile au ajuns un fel de agenţii ale Consulatului Socialist Român, unde se puteau aranja afaceri, obţine paşapoarte pentru rudele din România de a vizita Australia, sau chiar de a emigra aici. Acei refugiaţi, cari refuzau a se supune acestui tratament degradant prin Biserică, nu le rămânea alt mijloc de a se reuni cu familiile lor, ţinute ostatice în Ţară, decât făcând greva foamei în centrele oraşelor sau pe treptele parlamentelor Australiene.

La apariţia acestor “grevişti ai foamei” în locurile publice, cu tăbliţe la piept şi placarde, anunţând ţinerea familiilor lor “ostatice” în România, prima reacţie a publicului este aceia de nedumerire şi şoc. “Cum şi România?” — se întreabă lumea — “o ţară cultă şi civilizată, cu Biserici în Australia, să decadă atât de jos, pe treapta Rusiei Sovietice, care-i singurul stat astăzi, care îşi persecută cetăţenii, separându-i de familiile lor?!” Fiindcă până astăzi, în afară de Români, nici'un alt imigrant dintr'o altă ţară din spatele cortinei de fier nu s'a mai pus în greva foamei în Australia pentru a se reuni cu familia lui rămasă ostatică acasă.

Publicul Australian nu ştie cine formează astăzi Guvernul dela Bucureşti şi nu poate face deci deosebire între acesta şi Poporul Român. Este România şi Românii, cari sunt condamnaţi de barbarism, mai ales în acest “An al Copilului”, proclamat în toată lumea, dreptul cel mai de seamă al copilului fiind acela de a creşte în sânul unei familii întregite, împreună cu fraţi şi surori, bucurându-se de dragostea şi îndrumarea ambilor părinţi. A separa şi deci distruge o familie, indiferent din care motive, este considerată în lumea civilizată de aici, drept o crimă detestabilă, condamnată fără rezerve sau drept de apel. Publicul devine emoţionat, cu lacrimi în ochi, în faţa acestui spectacol neuman şi semnează cu miile petiţiile spre a fi trimise Guvernului dela Bucureşti pentru eliberarea soţiilor şi copiilor.

Pe de altă parte, duşmanii Ţării Noastre din Lumea Liberă caută de a exploata în mod politic astfel de cazuri, ca exemple concrete de nerespectare a drepturilor umane şi de persecutare a minorităţilor în România, fiindcă printre grevişti sunt adesea şi minoritari.

Presa, posturile de radio şi televiziunea dau o mare publicitate acestor ştir senzaţionale, iar Consulatul Român de aici, nepregătit şi neputincios de a rezolva astfel de cazuri la faţa locului — începe a fi bombardat de telegrame şi telefoane, la care nu poate face faţă decât în mod lamentabil.

Desigur că “şefii” din birourile lor somptuoase dela Ministerul de Interne din Bucureşti, de care depinde aprobarea eşirei unei persoane din Ţară — nu-şi pot da seama de adevărata situaţie de pe teren în celace priveşte compromiterea adesea ireparabilă a intereselor vitale ale României în Lumea Liberă, fiindcă dacă şi-ar da seama, ar evita dela început sau n'ar întârzia o clipă de a pune capăt scandalului public. Fiindcă pentru un refugiat decis să facă greva foamei — până ajunge în spital — şi cine nu-i decis să facă acest sacrificiu când e vorba de soţie şi copii — este imposibil ca până în cele din urmă să nu reuşească să-şi elibereze familia din Ţară.

De ce atunci atâtea pertractări la Bucureşti? Cui folosesc? In nici un caz, nu intereselor şi prestigiului României în străinătate.

● Ne găsim în faţa unei situaţii delicate. N'o putem ocoli. De la început am anunţat că revista noastră se trimite gratuit *tuturor* Românilor din exil care doresc s'o citească şi nu au posibilitatea să plătească abonamentul. Natural, pentru a cunoaşte numele şi adresele acelor compatrioţi, e necesar să ni se scrie. Pe unii dintre aceşti compatrioţi în nevoie îi cunoşteam şi le-am trimis revista fără să mai aşteptăm rândurile lor.

Ori iată că s'a ivit o situaţie neprevăzută de noi: am primit la redacţie mai multe scrisori prin care ni se cere să le trimitem revista gratuit, pe motiv că semnatarii sunt intelectuali. Unul dintre aceşti compatrioţi ne scrie că el e colaborator la “Cuvântul Românesc” şi la alte publicaţii şi ne cere- bazat pe acest fapt-, să-i trimitem revista gratuit. Apreciem “Cuvântul Românesc” şi pe toţi cei care scriu la el, dar această publicaţie are circa 100 colaboratori. Dacă adăogăm la această sută şi pe cei care scriu sub pseudonim, ajungem la o cifră care depăşeşte posibilităţile noastre.

Un altul ne scrie să-l trecem în categoria celor cărora le trimitem revista gratuit “de-al dreacului”. Ii răspundem respectivului compatriot că el nu intră în această categorie. In ea intră 100 de compatrioţi cărora, aflându-le adresa, le trimitem “Carpaţii”, timp de un an. Nu le cerem nimic, dar dacă, după un an nu dau nici un semn de viaţă, oprim trimiterea. Intre timp ne procurăm adresele altor compatrioţi — tot 100 —, cărora le trimitem revista un an şi aşa mai departe.

Dar se pune o problemă. Revista noastră, prin conţinutul ei, se adresează tuturor Românilor un în special intelectualilor. Insemnează că neintelectualii care o primesc să plătească şi pentru intelectuali? Nouă ni se pare un non sens şi o injustiţie... şi ca atare nu o facem.

Mai e o categorie şi mai delicată: acela a prietenilor. Prietenii consideră că Traian Popescu trebuie să le trimită “Carpaţii” gratuit... din prietenie. Ori noi vedem lucrurile altfel. Ca să arătăm cum vedem noi lucrurile, vom povesti o anecdotă: Un proaspăt licenţiat în Drept, de provenienţă rurală, şi-a închiriat o cameră, a pus la poartă o tăbliţă pe care scria AVOCAT, şi s'a pus să-şi aştepte clienţii care nu veneau. Şi, natural, era trist. Şi într'o zi, aude poarta. Se uită repede pe fereastră şi vede că venea o rudă a lui, chiabur din sat. Avocatul a început să-şi frece mâinile, gândind: Vine unchiul şi desigur el, îmi va plăti mai mult decât onorariul, ce Dumnezeu, un singur nepot avocat are! Şi unchiul, care avea o afacere la tribunal, se gândea trecând poarta: Vin la nepot. Desigur o să-mi aranjeze chestia gratuit, ce Dumnezeu, un unchiuţ are şi el!

Prietenii ar trebui să mediteze la această anecdotă. Ştiu că Traian Popescu nu e nabab, ştiu că revista nu e subvenţionată nici de Bucureşti, nici de Washington, nici de Paris, nici de Madrid şi nici de Tel-Aviv. Există unul singur care se sbate să acoperă golurile: se cheamă Traian Popescu. Nu ne este ruşine s'o spunem: de multe ori expediţia revistei se lungeşte 3 săptămâni din cauză că nu avem “timbrele” necesare.

In rezumat revista se trimite şi se va trimite gratuit compatrioţilor care vor s'o citească şi *nu au posibilitatea să plătească abonamentul*, indiferent că sunt intelectuali sau nu. Bine înţeles, e necesar să fim anunţaţi şi noi să decidem dela caz, la caz.

ECOURI

● Dl Nelu Manzatti ne scrie că Radu Gyr a fost pe front cu gradul de soldat şi nu de căpitan, cum am scris eu într'o notă. Facem rectificarea necesară.

● In Editura autorului a apărut cartea VACUUM (Colocviu de abis) de dl Dominik Nicol. E o piesă de teatru în trei tablouri. Cartea se citeşte cu interes. Doritorii pot să o ceară la adresa: Dominik Nicol, P. O. Box 411, Times Square Station, New York c. 10036, Statele Unite. Costul cărţi este 8 dolari.

NOTE
CU LEXIC POTOLIT

● Articolul dlui Adrian Chintescu “23 August 1944 şi procesul Maniu”, publicat în numărul nostru anterior, era precedat de o scrisoare care a fost publicată împreună cu articolul, de preţuitul confrate “Stindardul”. In acea scrisoare, dl Chintescu ne roagă să publicăm declaraţiile dlui Nicolae Penescu în procesul Maniu. Cum s'au mai mai primit şi alte scrisori în acest sens, publicăm în acest număr faimoasele declaraţii, în întregime. Pe bună dreptate, dl Lozovan, în “Stindardul”, îl numeşte pe dl Penescu, “turnătorul” lui Maniu. Dacă spaţiul ne-o va permite, în alt număr, vom publica şi declaraţiile lui Vasile Serdici, premiu II în specialitatea turnătorie. Dealtfel, de acest proces şi de învăţămintele ce se trag din el, ne vom ocupa pe larg în numerele următoare.

● In “Unde scurte”, dna Monica Ieruncă scrie că a citit pe marchizul de Custine în 1948. Prea târziu. Ar fi fost bine să-l fi citit în 1938, de exemplu, şi, şi mai bine ar fi fost dacă această carte i-ar fi dat-o s'o citească şi tatălui său, Eugen Lovinescu. In acest caz l-ar fi scutit pe marele critic să fie “tovarăş de drum”. Nu spunem despre Eugen Lovinescu că a fost “ilegalist”, ca ginerele său, căci nu avem nici o probă. Spunând că a fost “tovarăş de drum”, însemnează că avem. Iată una: Eugen Lovinescu avea o prietenă slovacă ca se numea Huşkova, scriitoare, cu care se afla în corespondenţă. Şi iată ce-i scrie Eugen Lovinescu, acestei Huşkova, la 4 *Iunie* 1942: “Zilele acestea pleacă spre Slovacia o echipă de ziarişti, printre care e şi un tânăr profesor: dl *G. Ivaşcu*, publicist de valoare (!!!) şi *prieten al cercului nostru*; dacă, cumva, la vreo recepţie, dai peste aceşti ziarişti, *va fi bucuros să te salute din partea mea*”.

Cititorii au înţeles că George Ivaşcu, *publicistul de valoare*, actualul director al lui Tănase Uscatiu, este “legionarul” dlui René Theodosiadis.

● Buletinul Israeliţilor de Rit Elen, ne anunţă că Paul Goma va publica o revistă într'o editură de STANGA. Cum în Franţa 90 % din edituri sunt de stânga, dacă “directorul nostru”, face această accentuare, *de stânga*, însemnează ca e vorba de o editură de stânga-stânga, adică cel puţin procomunistă, dacă nu deadreptul comunistă. Iată cum dl Paul Goma începe să-şi precizeze atitudinea, adica să înceapă a afla, *ce este*. E un punct bun fără îndoială, dar aceasta însemnează că am avut totală dreptate în tot ce am scris eu până acuma despre faimosul Goma. Ideia unui partid al “comuniştilor desamăgiţi”, începe să se deseneze. Dar ce au de spus acum cei ce l-au luat pe garanţie? Mă refer la cei de buna credinţă, sau cel puţin la cei pe care noi îi credem de bună credinţă şi nu la soţii Ieruncă, etc.

● Un interesant articol scrie dl Eugen Bârsan în “Cuvântul Românesc” (Noiembrie 1979). Articolul e intitulat “Coloana a cincea culturală”. Printre altele, dl Eugen Bârsan scrie: “Aşa de pildă în 1978 a apărut în Canada, scoasă de un pretins refugiat român, o antologie în limba engleză care serveşte perfect interesele guvernului comunist din Ţară. Ce operă? Sunt acolo cel puţin douzeci (?) dintre cei mai stalinişti poeţi din timpul “Republicei (?) Populare Române”, în cap cu satrapi culturali ca Marcel Breslaşu (Breslica, pe nume) şi Mihai Beniuc. Aceştia au fost nişte “Jdanovişti” care au terorizat ani de zile scriitorii. Oare cine a aranjat şi plătit tipărirea acestei cărţi?

Ştefan Baciu şi Virgil Ieruncă au avut nenorocul să fie folosiţi în ea pentru “acoperire”. Adică *au servit*, bineînţeles fără ca ei să ştie (???) de “mască”. Când vedem asemenea cărţi *e foarte uşor să ne dăm seama cu cine avem de-a face*” (sublinierile ne aparţin).

Prin urmare un pretins refugiat român a scos o antologie în limba engleză. Şi printre cei “antologiaţi”, figurează şi... Virgil Ieruncă şi Ştefan Baciu, în curioasa companie a lui Breslica şi Beniuc!!!

Intr'o antologie, în mod normal, cei care figurează, sunt consultaţi de autor, cu anticipaţie, adică li se cere permisiunea. E posibil ca un asemenea autor, să nu cunoască aceste reguli elementare şi să introducă în opera lui scriitori cărora nu le-a cerut permisiunea. Dacă aşa s'ar fi prezentat cazul, Ştefan Baciu şi Ieruncă aveau posibilitatea să protesteze. Au protestat? Din articolul dlui Bârsan reiese că numiţii scriitori nu au protestat. Deci autorul le-a cerut permisiunea şi marii noştri scriitori, anticomunişti de viţă veche, i-au dat-o. Şi când unui scriitor i se cere permisiunea de a figura într'o antologie, e normal ca acest scriitor să ceara informaţii, să se intereseze cine e autorul antologiei, *ale cui interese se servesc* şi, mai ales, în situaţia noastră de refugiaţi anticomunişti, cine plăteşte cheltuielile tipăririi. Dl Bârsan ne spune că *această antologie serveşte perfect interesele guvernului comunist din Ţară*. Dar, tot din articolul dlui Bârsan, reiese că autorul antologiei direct, şi indirect guvernul comunist din Ţară, aveau nevoie de o *acoperire*, de o *mască*. Şi acoperirea şi masca le-au servit-o scriitorii anticomunişti (!!!) Baciu şi Ieruncă. Fără să ştie, bineînţeles!

Il socotim pe dl Bârsan de o bună credinţă în afară de orice îndoială. Dar cum se face că pentru această *acoperire* şi *mască* s'au oferit dnii Ieruncă şi Baciu, primul “ilegalist” şi al doilea, cel puţin “tovarăş de drum” şi nu alţi anticomunişti mai *noi* ca dl Stamatu, de pildă?

Nu i se pare dlui Bârsan că buna sa credinţă a fost înşelată? Dsa vorbeşte de Breslica şi Beniuc, dar nu ştie câtă caznă, sisifică, îşi dau soţii Ieruncă, în scris dar, mai ales, la Radio Târgul Cucului, pentru a ne face să credem că cei cu care au colaborat în “ilegalitate”, adică Miron Paraschivescu, Caraion şi alţii, au devenit “comunişti desamăgiţi”, ca Koestler, Goma şi Annie Kriegel? Şi nu a sesizat faptul că Ştefan Baciu, în amintirile lui literare, scrie numai despre scriitorii de stânga, ceilalţi ca Gyr sau Crainic fiind deadreptul nişte ciumaţi? Prea multe puncte de întrebare, pentru a nu crede că buna credinţă a dlui Bârsan a foat înşelată.

● Tot în acelaş număr din Cuvântul Românesc, dl Nicolae Petra, poet, pictor, filozof şi în special mecena, scrie despre Mircea Eliade. Citâm: “Războiul l-a găsit în străinatate (aciuat într'o legaţie n. n.) şi a rămas în exil (decând, din momentul în care a început războiul sau când acesta s'a sfârşit? Şi în timpul războiului nu s'a întors în Ţară, pentru a nu fi trimis pe front pentru reabilitare? Intrebările ne aparţin, natural), şi a fost prezent tot timpul în viaţa românească şi *a refuzat orice legătură cu RPR*” (sublinierea ne aparţine n. n.).

Dl Petra ne asigura că el cunoaşte toată opera literară şi, fără îndoială pe cea filozofică a maestrului filozofia fiind şi preocuparea dsale principală. Dar ne socoteşte atât de naivi ca să credem că el nu ştie că maestrului i s'au publicat nişte cărţi în Ţară? Şi încă, cu contract şi drepturi de autor! Ori acestea nu sunt legături cu Ţară? E drept că dl Petra vorbeşte de legăturile cu RPR şi nu cu RSR. Există vreo deosebire? Să ne-o spună dl filozof Petra. Şi aceste tipăriri, nu însemnează legături cu comuniştii? Dacă dl Petra dă un răspuns negativ, se pune în desacord cu Virgil Ieruncă care, în “Ethos”, a condamnat, şi încă cu violenţă, pe toţi exilaţii care au semnat contracte editoriale cu Bucureştii. E drept că dl Ieruncă nu a condamnat înca pe cei cărora li s'au jucat piesele de teatru în Ţară.

● Că dl Eliade este un mare savant o ştie tot natul. Ce nu ştiu exilaţii, e că dl Eliade e şi un om de mare curaj. In afară de comportarea eroică a dlui Eliade în al doilea războiu mondial, mai vin cu o dovadă, tot atât de puţin cunoscută ca şi chestia cu războiul. Dl Eliade a fost elevul lui Nae Ionescu, pe care îl venerează şi-i ia apărarea. Un punct în faţa căruia îmi plec capul. Când a murit Nae Ionescu, la înmormântare a ţinut o cuvântare. Şi eroicul domn Eliade, într'un gest patetic, s'a apucat cu mâinile de păr şi a strigat: Dacă în Ţara aceasta nu ni se mai permite să facem cultură, ne vom duce la... mânăstire. Nu e o glumă, acel gest merită calificarea de eroic, deoarece se petrecea în timpul domniei sângerosului (de ce nu şi paranoicului) rege Carol II.

Ar fi încă un fapt care ar merita să-mi scot pălăria. No fac însă. Şi n'o fac pentrucă dl Eliade, peste câteva saptamani ateriza în Legaţia românească din Londra, trimis tocmai de cel pe care-l ameninţase. Aşa mânăstire mai înţeleg şi eu!

ECOURI

De la New-York ne parvine știrea plecării dintre noi a lui Jean Moscopol, cântărețul favorit al tinereții noastre.

Datorită farmecului personal și talentului în a interpreta muzica ușoară, a ajuns repede un cântăreț de mare prestigiu.

Deși originar din Brăila, debutul l'a făcut în București, la restaurantul Zissu, fiind concomitent și funcționar al Băncii Chrisoveloni.

S'a refugiat după stabilirea regimului comunist în Romania, întâi în Germania și apoi la New York, participand intens, peste tot, la manifestarile patriotice ale exilului, interpretând romanțe românești, muzică ușoară anterioară anului 1948 și aplaudate sketch-uri umoristice.

Era un om care radia voioșie și simpatie, atât de mult necesara tristeții exilului.

Fie-i țărâna ușoara și amintirea vecinică.

T. P.

CARPATII

REVISTA CULTURALA SI DE ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL

Director-Proprietar:

TRAIAN POPESCU

APARE ODATA LA DOUA LUNI

SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACTIE

★

Redacția și Adminisrația:

Calle Conde de Peñalver, 82, 4.°

Teléf. 402 11 01 - MADRID-6

Correspondenta:

Apartado 9.283 - MADRID (España)

★

Abonamente:

Anual ... ... 20 $ USA

De susținere, ... 40 $ USA

Expedierea Avion plus 5 $ USA

REDACTIONALE

— Un accident stupid de automobil întâmplat în ziua de 23 Decembrie 1979, ne va lipsi pentru multă vreme de mintea și scrisul fratelui nostru NICOLAE STEFANESCU GOVORA, care zase de atunci pe patul unui spital, inconjurat de ingrijirile medicale necesare și de rugăciunile noastre ale tuturora celor care-i cunosc valoarea.

Dat fiind cheltuelile enorme, provocate de intervenții medicale speciale, care urmează a-i fi aplicate și pe care soția lui nu le poate suporta singură, îmi ingadui a ruga pe toți cei care-l apreciază, să trimită sprijinil lor prin mandat postal internațional, sau cecuri bancare, pe numele și adresa soției, Doamna Eugenia Beldie Stefanescu - Avenida Reina Victoria, 13, etajul 10, poarta A, sau direct la redacție pe numele meu, el neputând nici citi, nici semna.

Revista Nr. 20, pe OCTOMBRIE-NOEMBRIE 1979, apare cu întârziere și va fi expediată la sfârșitul lunii în curs. Numărul 21, este deja pregătit și se găsește la tipografie pentru cules.

— Pentru Anul 1980 care a început, adresăm cele mai bune și sincere urări de bine și împliniri românești, tuturor cititorilor și sprijinitorilor.

— Tot materialul și corespondența respectivă, destinat publicării în revista, rugăm să fie expediat numai pe adresa redacției.

TRAIAN POPESCU

EDITURA CARPATII ANUNTA

Au apărut:

ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANA, de A. D. Xenopol, vol I, II ... 10 $ USA
ISTORIA LITERATURII ROMANE, de D. Murărașu, epuizat ...
NAȚIONALISMUL LUI EMINESCU, de D. Murărașu ... 10 $ USA
POVEȘTI, de Ion Cre-angă, în fascicole ... 10 $ USA
DACIA, de Vasile Pârvan ... 5 $ USA
PRECURSORI, de Octavian Goga ... 3 $ USA
ISTORIA PARTIDELOR, NAȚIONAL, ȚARANESC ȘI NAȚIONAL-ȚARANESC, de Pamfil Seicaru ,vol I, II ... 12 $ USA
ISTORIA POLITICA ȘI MILITARA A RAZBOIULUI ROMANIEI CONTRA RUSIEI SOVIETICE, de General Platon Chirnoaga ... 10 $ USA
KARL MARX: INSEMNARI DESPRE ROMANI. Texte inedite cu comentariu de Pamfil Șeicaru ... 10 $ USA
ȘTEFAN CEL MARE, VOIEVOD AL MOLDOVEI, de prof. Alexandru Boldur ... 10 $ USA
ISTORIA DACIEI ȘI CONTINUITATEA DACOROMANA, de General Platon Chirnoagă ... 10 $ USA
LE NID, UNITE DE BASE DU MOUVEMENT LEGIONNAIRE, de Faust Bradescu ... 5 $ USA
POVEȘTI FARA ȚARA, nuvele, de Faust Bradescu, N. Novac și N. S. Govora ... 8 $ USA
UNIREA NATIONALA IN COMPLEXUL POLITIC EUROPEAN, de Pamfil Șeicaru ... 3 $ USA
DICȚIONAR ROMAN-SPANIOL, de Prof. Ion Protopopescu, rustică. 5 $ USA
Legat pânză ... 6 $ USA
CORNELIU ZELEA CODREANU, DOUAZECI DE ANI DE LA MOARTE, de Gr. Manoilescu, T. Popescu, etc ... 5 $ USA
MOȚA ȘI MARIN, DOUAZECI ȘI CINCI DE ANI DE LA MOARTE, de Prat y Soutzo, Marqués de Nantouillet, Blas Piñar, Gr. Manoilescu ... 5 $ USA
DUMNEZEU S'A NASCUT IN EXIL, de *Vintilă Horia* ... 12 $ USA
RELATIILE ROMANO-RUSE, de *N. S. Govora*, vol. I ... 10 $ USA
OSTROVUL LUMINILOR, de O. Vuia ... 5 $ USA
LA GARDE DE FER ET LE TERRORISME, por Faust Bradescu ... 10 $ USA